

Փ Ա Ր Ո Ս *Paros*

ISSUE 63 – OCTOBER / ԹԻԻ 63 – ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2022

NEWSLETTER OF THE DIOCESE OF THE ARMENIAN CHURCH OF AUSTRALIA & NEW ZEALAND

ԹԵՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դե., 5 Հոկտեմբեր – 5 Սեպտեմբերին Բարձր Տեր Հայկազուն Արքեպիսկոպոս Առաջնորդ Սրբազան Հայրը մեկ ամսուան համար Հայաստան այցելեց եւ այսօր վերադարձաւ Սիսնի: Սրբազան Հայրը Հայաստանի մէջ ունեցաւ խորհրդակցութիւններ Վեհափառ Հայրապետին հետ, մասնակից դարձաւ Հայաստանի անկախութեան օրուան (21 Սեպտ) Եռաբլուրի վրայ տեղի ունեցած հոգեհանգստեան պաշտօնին, որուն հանդիսապետեց ՆՍՕՏՏ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը: Սրբազան հայրը պատարագեց չորս տարբեր եկեղեցիներու մէջ՝ Երեւան, Քանաքեռ, Գաւառ եւ Փարաքար: Փարոսի խմբագրութիւնը բարի վերադարձ կը մաղթէ Սրբազան հօր:

Կիր., 9 Հոկտեմբեր – Սրբազան հայրը պատարագեց Սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցոյ մէջ, որուն սպասարկեց եկեղեցոյ հոգեւոր հովիւ Արժ Տեր Միւռն Քահանայ Աւետիսեան: Ցնծութեան մէջ էին քահանայ հայրը, ծխական խորհուրդը, սարկաւազաց եւ դպրաց դասերը, որովհետեւ բազում տարիներու արժանաւոր կիսասարկաւազ Բարեկրօն Կարպիս Շիշոյեանը պիտի արժանանար պարգևատրութեան:

Բարեկրօն կիսասարկաւազը ծնած է Հալէպ 1940ին: Տասներկու տարեկանէն Հայ Եկեղեցոյ սպասաւորած է իբրեւ դպիր եւ Կիսասարկաւազ (Գամիշլի, Հալէպ, Քուէյթ, Լիբանան), իսկ Սիսնիի Արեւմտեան շրջանին մէջ եկեղեցական իր ծառայութեամբ երախտարժան անձնաւորութիւն մըն է, շուրջ 32 տարիներու իր վաստակով եւ նուիրեալ գործունէութեամբ (1990-2022), ըստ այդմ եկեղեցոյ Հոգեւոր Հովիւին ու Ծխական Խորհուրդին խնդրանքով եւ Աւստարլիոյ եւ Նոր Զելանտայի բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Հայկազուն Արք. Նաճարեանի միջնորդութեամբ, ան արժանացաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Վեհափառ Հայրապետի սրբատառ Կոնդակին եւ «Ս. Ներսէս Շնորհալի» պատուոյ շքանշանին: Յընթացս Ս. Պատարագին, բազում հաւատացեալներու ներկայութեան, ընթերցուեցաւ եւ Առաջնորդ հօր ձեռամբ շնորհում կատարուեցաւ արժանի ծառայող Կարպիս Շիշոյեանին: Հայրապետական Սրբատառ Կոնդակին մէջ դիպուկ կերպով արժեւորուած է բարեկրօն կիսասարկաւազը, մաղթելով անոր արեւշատութիւն եւ երկարամեայ ծառայութիւն:

Յընթացս Պատարագին Սրբազան հայրը օրհնեց նաեւ երեք կանթեղներ, նուիրուած Տէր եւ Տիկին Ժագ եւ Ռիթա Ներսէսեաններու եւ զուակաց կողմէ:

Փարոսի խմբագրութիւնը ի սրտէ կը շնորհաւորէ Կարպիս Կիսասարկաւազ Շիշոյեանը, Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ իր անխոնջ նուիրումին եւ ծառայութեան համար մաղթելով առողջութիւն եւ արեւշատ օրեր:

Կիր., 9 Հոկտեմբեր – Հովանաւորութեամբ Սրբազան հօր, տեղի ունեցաւ հոգեւոր համերգ Աղան Արքեպիսկոպոս Պալիօզեանի վախճանման 10րդ Տարելիցին առթիւ: Լման տեղեկագրութիւնը կարդալ էջ 6-ի մէջ:

Գշ., 11 Հոկտեմբեր – Սրբազան հայրը նախագահեց Թեմական հերթական ժողովին: Ընթացքին, ժողովին առջանց միացան Սուրբ Երրորդութիւն եւ Ս. Աստուածածին եկեղեցիներու հոգեւոր հովիւներն ու ծխական խորհուրդներու ատենապետերը: Ծխական գործունէութեանց մասին զեկուցեցին Արժ Տէր Աւետիս Քահանայ Համբարձումեան (Ս. Յարութիւն), Տէր Միւռոն Քահանայ Աւետիսեան (Ս. Երրորդութիւն) եւ Տէր Խաչեր Քահանայ Յարութիւնեան (Ս. Աստուածածին Մելպուրն): Ժողովը քննարկեց կազմակերպչական, ռազմավարական, երիտասարդական, հաշուական հարցեր, լսեց զեկուցում Հայկազուն Սրբազան հօր եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան տասնամեակի կազմակերպիչ յանձնախումբէն ինչպէս նաեւ Հայաստանի ծնողագուրկ երեխաներու ի նպաստ շրջանիս մէջ Առաջնորդարանի տարած աշխատանքներուն մասին:

Կիր., 16 Հոկտեմբեր – Բարձրաշնորհ Տէր Հայկազուն Արք Նաճարեան Առաջնորդ հայրը, Հայաստանէն վերադարձէն ետք, 9 Հոկտեմբերին պատարագեց Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ իսկ այսօր մասնակցեցաւ Ս. Պատարագին զոր մատուցեց Արժ Տէր Նորայր Աւագ Քահանայ Բաթանեան: Յաւարտ

Պատարագի, Սրբազան հայրը քարոզեց եւ տուաւ իր պատգամը: Իր շահեկանութեան համար կը մէջբերենք Սրբազան Հօր խօսքերէն: Յիշեցնենք, որ Շաբաթ 15 Հոկտեմբերը սօնն էր չորս Աւետարանիչներուն՝ Մատթէոս, Մարկոս, Ղուկաս եւ Յովհաննէս: Սրբազան հայրը նախ՝ «Փառք կու տամ Աստուծոյ որ մէկ ամսուան ֆիզիքապէս բացակայելէ ետք վերադարձայ ձեզի հետ ըլլալու: Թէեւ հեռու էիք բայց մնացիք իմ աղօթքներուս մէջ: Հայաստանի մէջ ամէն Կիրակի պատարագեցի եւ քարոզեցի եւ ձեր ողջոյնները փոխանցեցի հաւատացեալներուն եւ իրենց ողջոյնները բերի ձեզի: Առիթն ունեցայ երկու անգամ հանդիպելու Վեհափառ հայրապետին, քննելու համար Աւստրալիոյ Թեմին եւ Հայ համայնքին դիմագրուած մարտահրաւերները եւ անոր ապագան: Ձեզի կը բերեմ Վեհափառ հօր օրհնութիւնը:

Դժուար պայմաններ կ'ապրի Հայաստանը: Ստեղծուած կացութիւնը իր վատ ազդեցութիւնը ունեցած է ժողովուրդին վրայ: Երեսնի մէջ, բնակչութեան մէկ մասը բոլորովին անտարբեր է անցուղարձերով, կարծէք թէ երկիրը պատերազմի մեջէն չէ անցած կամ չանցնի: Միւս մասը շժմած է այս հարուածներէն, ապակեղրոնացած եւ անորոշ վիճակի մէջ է եւ կարիք ունի հոգեւոր մատակարարման, որպէսզի ինքզինք գտնէ: Սա խիստ կարեւոր է Հայ քրիստոնէայիս համար: Այս ժողովուրդը եթէ կրցաւ Եղեռնէն ետք վերածնիլ, ապա պիտի կարենայ նաեւ

վերածնվել եւ ինքն իր դեկը գտնել: Հայ ժողովուրդին համար են Պողոս Առաքեալին հետեւեալ խօսքերը. «Ճնշուած ենք ամէն կողմէ, բայց ո՛չ ընկճուած: Գիտենք միշտ յուսալ եւ երբեք չյուսահատիլ: Հալածուած ենք, բայց ո՛չ լքուած, չարչարուած, բայց ոչ մեռած» (Բ. Կորն. 4, 8-10): Սրբազան հայրը աղօթք բարձրացուց միասնութեան համար եւ ըսաւ. «Կ'աղօթենք Աստուծոյ որ Հայաստանի ժողովուրդին տայ հաւատք, յոյս եւ միասնութիւն, որովհետեւ եթէ մինանանք՝ ուրիշ ուժ մեզ չի կրնար ընկճել: Մեր յոյսը Աստուծոյ եւ մեր վրայ դնենք մեր ընդհանուր թշնամիին դէմ: Չկարծենք որ Հիւսիսը, Հարաւը, Արեւելքն ու Արեւմուտքը մեզի պիտի օգնեն, բոլորը իրենց շահուն ետեւէն են: Մենք մեր բանակը ոտքի կանգնենք: Աստուած մեզի ուժ, կորով, իւելք ու միտք տուած է: Համախմբուինք եւ Աստուծոյ այս բարիքները ընդհանուր նպատակին օգտագործենք»:

Բացատրութիւն տալով Աւետարաններուն եւ Աւետարանիչներուն մասին, Սրբազանը ըսաւ. « Այսօր 4 Աւետարանիչներուն տօնն է: Քրիստոս Առաքեալներուն հրահանգած էր քարոզելու Աստուծոյ խօսքը: Սակայն երբ Առաքեալները սկսան մահանալ կամ նահատակուիլ կարիքը զգացուեցաւ որ Քրիստոսի պատգամը փոխանցուի մարդկային սերունդներուն: Ուստի, տարիներ ետք Մատթէոս, Մարկոս, Ղուկաս եւ Յովհաննէս գրի առին Յիսուսի կեանքը եւ Անոր սիրոյ պատգամը եւ Յարութեան խորհուրդն ու իմաստը կարողացան փոխանցել գրաւոր կերպով: Պատգամեցին, որ երբ ՀԱԻՍՏՔ ունիք Անոր՝ ապա ուրեմն ԿԵԱՆՔ ունիք Անոր հետ»:

Սրբազանը անդրադարձաւ այլ Աւետարաններու, որոնք գոյութիւն ունին սակայն անոնք տեղ չեն գրաւած քրիստոնէական կանոններուն մէջ եւ կը կոչուին «պարականոն»: Սրբազանը օրինակներ տուաւ կարգ մը աւետարաններու, որոնք կ'ապ չունին հաւատքի հետ այլ՝ հրաշքներու, ուրիշներ՝ ծածկուած խօսքերով պատգամ փորձած են փոխանցել: Շատ բնական է որ այդ աւետարանները կանոններու մէջ պիտի չընդունուէին»:

«Չորս Աւետարանիչները մանրամասնութեանց մէջ կարգ մը տարբերութիւններ ունին, սակայն անոնց հիմնական պատգամը նոյնն է: Իրենց Աւետարաններուն շնորհիւ է որ 2000 տարի ետք տակաւին հաւատքը կը գոյատեւէ. եթէ գրի չառնուէին՝ այսօր քրիստոնէութիւն գոյութիւն պիտի չունէնար: Ինչ կը վերաբերի մեր ժողովուրդին՝ մենք Աւետարանը սիրող հաւատքի ժողովուրդ ենք, մենք զայն ընթերցելու պէտքը կը զգանք վերանորոգուելու համար: Ան յոյս է մեր տկարութեան ատեն եւ զէնք՝ չարիքներու դէմ» եզրափակեց Սրբազան հայրը:

Սրբազան հօր այս քարոզը լոյս սփռեց Աւետարանիչներու տօնին կարեւորութեան վրայ:

Կիր., 23 Հոկտեմբեր – Սրբազանը նախագահեց Թարգմանչաց Տօնի առթիւ տեղի ունեցած առցանց ձեռնարկին: Մանրամասնութիւնները տես էջ 10:

Դ., 26 Հոկտեմբեր – Առցանց Լսարանի դասախօսն էր Բարձրաշնորհ Տէր Վիգէն Արքեպիսկոպոս Այքազեանը, որ, հակառակ առաւօտեան փոքր ժամերուն, ԱՄՆ-ի մայրաքաղաք Ուաշինկթընէն ներկայացուց դաստիարակող նիւթ մը՝ «Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդը – Գերմանիոյ Քարլզրուհը Քաղաքի 11րդ Համագումարը եւ Հայ Եկեղեցւոյ Էքիւմէնիք Դերը»:

Հանդիսավար Նշան Պասամաճեան ներկայացուց Վիգէն Սրբազանը, որ ծնած է Սդերդ 1951-ին: Աստուածաբանական ուսում ստացած է Երուսաղէմի Պատրիարքարանին մէջ: Սարկաւազ՝ 1968-ին, Արեղայ՝ 1971-ին, Եպիսկոպոս՝ 1992-ին, Արքեպիսկոպոս՝ 2007-ին: 1992 – 1996 եղած է Զուիցերիոյ Հայոց թեմի Առաջնորդ:

Քառասուն տարի է աւելի Սրբազան հայրը իր կեանքը նուիրած է Էքիւմէնիք շարժումին, որուն հաւատացողն է եւ ջատագովը: 1981-էն մինչեւ օրս ան մաս կը կազմէ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդին (World Council of Churches -WCC-) զանազան յանձնաժողովներուն: 2013-էն ի վեր՝ կը վարէ Խորհուրդին Ֆինանսական յանձնաժողովին ատենապետութիւնը: 1985-էն ի վեր անդամ՝ 2022-ի Գերմանիոյ Քարլզրուիը քաղաքին մէջ տեղի ունեցած ընդհանուր ժողովը զինք ընտրեց փոխատենապետ վարչութեան (Vice Moderator):

2005-2007ին ան կ'ընտրուի նախագահ Միացեալ Նահանգներու Եկեղեցիներու Ազգային Խորհուրդին: 2009-ին ան խորհրդատու անդամ է Նախագահ Օպամայի կրօնական նախաձեռնութեանց յանձնախումբին, առաջին Հայ հոգեւորականը այդ պաշտօնին վրայ: 2009-ին ան կը պարգեւատրուի Ellis Island Medal of Honor-ով: 2013-ին Սրբազանը կ'ընտրուի նախագահ Christian Churches Together կազմակերպութեան, որուն կը մասնակցին Կաթոլիկ, բողոքական, աւետարանական, ուղղափառ եւ այլ քրիստոնէայ կազմակերպութիւններ:

Հպարտութիւն է բոլորիս որ դարձեալ որպէս առաջին եւ միակ Հայը ան ընտրուած է անդամ Habitat for Humanity International-ին եւ 2013-էն՝ անոր նախագահ: Շնորհիւ իր ջանքերուն 1000 բնակարան կառուցուած է չքաւոր ընտանիքներու համար Եւրոպայի, Ափրիկէի եւ Կեդր Ասիոյ մէջ:

Մերձաւոր Արեւելքի մէջ տեղի ունեցած վայրագութեանց ի հետեւանք, Վիզէն Սրբազան, անցնող տարիներուն ճիգ չխնայեց պաշտպանելու փոքրամասնութեանց իրաւունքները: Վերջին 15 տարիներուն այցելած է Սուրիա, Լիբանան, Եգիպտոս, Յորդանան, Իսրայէլ եւ Պաղեստին եւ դէմ առ դէմ բազում հանդիպումներ ունեցած Իսրայէլի եւ Լիբանանի վարչապետներուն, Յորդանանի թագաւորին, Եգիպտոսի նախագահ Սիսիին, Քիւրտիստանի Պարագանիին եւ Սուրիոյ նախագահ Տոքթ. Պաշար Ասատին հետ:

1999-ին ստացաւ իր Դոկտորի վկայականը Պատմութեան ոլորտէն ներս Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայէն: Ան սահուն կը խօսի եւ կը գրէ Հայերէն, Անգլերէն, Ֆրանսերէն եւ Թրքերէն:

Վիզէն Սրբազան հակիրճ ներկայացուց պատմականը ԵՀԽ-ին որ ծնունդ առած է 1948-ին Ամսթերտամի մէջ: Իր ընդհանուր գործունէութիւնը կը ծաւալի մարդկային իրաւունքներու պաշտպանութեան, աղքատութեան, պատերազմներու դադրեցման, հալածուած փոքրամասնութեանց պաշտպանութեան, կլիմայի փոփոխութեան եւ նման բնագաւառներու մէջ: Հայ եկեղեցին 1962-էն ի վեր (Մայր Աթոռ եւ Կիլիկեան Կաթողիկոսութիւն) անդամ է անոր: Մեր մասնակցութիւնը դրական նպաստ բերած է մեր ազգին: 2020-ի 44-օրեայ պատերազմը փաստեց որ Հայ ազգը բարեկամ պետութիւններ չունի սակայն բարեկամ եկեղեցիներ ունի:

Ինչ կը վերաբերի Քարլզրուիը-ի 11րդ համագումարին, Վիզէն Սրբազան բացատրեց թէ Ուքրանիա-Ռուսիա պատերազմը լուսարձակի տակ առնուած էր եւ Ռուսիան կը դատապարտուէր բոլորին կողմէ: Սրբազան հայրը այնտեղ իր ձայնը բարձրացուց եւ 351 եկեղեցիներու 4000 պատգամաւորներուն հարց տուաւ թէ ո՞ր էր ԵՀԽ-ը երբ Արցախի մէջ 5000 Հայեր կը սպաննուէին, 10000 վիրաւորներ ունէինք եւ բազում զերիներ: Այս նախաձեռնութեան որպէս արդիւնք ԵՀԽ-ը հրապարակեց հաղորդագրութիւն մը դատապարտելով Ազրպէյճանը որպէս նախայարձակ երկիր: Անգլիոյ Առաջնորդ Յովակիմ Եպիսկոպոս Մանուկեան, որ ուշացումով Լոնտոնէն միացաւ դասախօսութեան, հեղինակն է յայտարարութեան համագործակցաբար Կիլիկիոյ Աթոռի ներկայացուցիչին: «Հայ եկեղեցին փոքր է բայց անոր ձայնը լսելի է ԵՀԽ-ին մէջ: Էքիւմէնիք շարժումը ի նպաստ է մեր ազգին ու Հայրենիքին» եզրափակեց 8 տարուան համար ԵՀԽ-ի փոխատենապետ ընտրուած Վիզէն Արքեպիսկոպոսը:

Սրբազանը պատասխանեց բազում հարցումներու: Քրիստոնեութեան դէմ տարածուած հալածանքին անդրադառնալով Սրբազանը բացատրեց թէ 19րդ դարուն կը կարծուէր թէ Քրիստոնեութիւնը անկացած է, սակայն 20րդ դարը հակառակը փաստեց: Հետեւաբար տագնապ մըն է որ ընդհանուր եկեղեցին կ'անցընէ եւ շնորհիւ միասնական ճիգի այս տագնապն ալ կը շրջանցէ: Սրբազանը լուստես էր որ աղանդաւորական շարժումները որեւէ հետք պիտի չթողուն Հայաստանի եւ եկեղեցւոյ ի վնաս: Վիզէն Սրբազան ջատագով է որ իգական սեռը յաւելեալ իրաւունքներ եւ ազատութիւններ վայելէ եկեղեցւոյ մէջ եւ եկեղեցական պաշտօններ տրուին անոր: Խօսելով

Հայ շարունակական էքիւմէնիսթ սերունդներու պատրաստութեան՝ Սրբազանը նշեց որ էքիւմէնիզմը փիլիսոփայութիւն մըն է որ պէտք է նախ ընդունիլ ապա փոխանցել այլոց: Այդ ուղղութեամբ ԱՄՆ-ի մէջ լայն մասնակցութիւն կայ տեղական իմաստով: Երուսաղէմի մէջ ասանդական դարձած ջահի կամ կանթեղի համար հրմշտուքը Յոյն եւ Հայ եկեղեցականներու՝ դատապարտելի երեւոյթ նկատեց Սրբազանը, որ էքիւմէնիզմի ոգիին դէմ երեւոյթ է: Ինչ կը վերաբերի երկու արժոններու մասնակցութեան, Սրբազան հայրը ըսաւ որ երկու պատգամաւորութիւններով կը մասնակցին ժողովին բայց որպէս մէկ եղեղեցի եւ կը համագործակցին: Սրբազանը նաեւ բացատրեց թէ հակառակ զէնք ու բանակ չունենալուն ԵՀԽ-ը բարոյական ուժ է եւ գործնական աշխատանք կը տանի: Խորհուրդի անդամ եկեղեցիները ազդեցութիւն կը բանեցնեն իրենց պետութիւններուն վրայ եւ այդպիսով է որ կը հասնին գործնական արդիւնքներու:

Յովակիմ Եպիսկոպոս, որ երկար տարիներու գործակից է Վիզէն Սրբազանին յայտնեց որ ԵՀԽ-ը առանցքային կարեւորութիւն ունեցող հաստատութիւն է եւ Վիզէն Սրբազանի պաշտօնը եւ խաղացած դերը ի նպաստ Հայ ազգին՝ գերգնահատելի է:

Իր եզրափակիչ խօսքին մէջ Հայկազուն Արքեպիսկոպոս շնորհակալութիւն յայտնեց Վիզէն Սրբազանին, որուն հետ իր կապը ուսանողութեան շրջանէն է եւ որ մինչեւ օրս չէ ընդմիջուած: Ան մատը վերքին վրայ

դնելով առաջարկեց որ մեր եկեղեցին իր թեմերով պէտք է յատուկ պատասխանատուներ ունենայ էքիւմէնիք շարժման մէջ, ինչպէս կ'ընեն այլ եկեղեցիներ, եւ զայն պատահականութեան չթողու: Ան Վիզէն Սրբազանին նուիրումը նախանձելի որակեց, բան մը որ պատիւ կը բերէ Հայ եկեղեցւոյ, իսկ Հայ եկեղեցին հարկ է որ Վիզէն Սրբազանի մակարդակով էքիւմէնիսթներ պատրաստէ:

Հանդիսավարը առաջարկեց մասնակիցներուն որ եթէ նիւթեր ունին որոնց մասին կը փափաքին դասախօսութիւն կազմակերպել՝ կապ հաստատեն Առաջնորդարանին հետ: Ան նաեւ յայտարարեց որ յաջորդ դասախօսը պիտի ըլլայ Մէլքայթ Եկեղեցւոյ

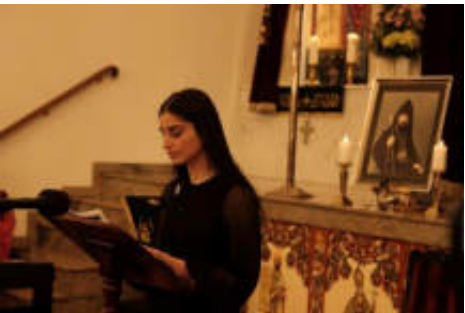
Առաջնորդ Բոպորթ Բապայթ Եպիսկոպոսը, նիւթ՝ CHALLENGES THE CHRISTIAN WORLD IS FACING TODAY, գոր պիտի տայ անգլերէն լեզուով: Թուական՝ 30 Նոյեմբերի երեկոյեան ժամը 7.00: Ձեռնարկը փակուեցաւ Յովակիմ Եպիսկոպոսի Պահպանիչով:

ՀՈԳԵԻՈՐ ՀԱՄԵՐԳ ԱՂԱՆ ԱՐՔ. ՊԱՄԻՕԶԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ԻՐ ՎԱԽՃԱՆՄԱՆ 10ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կիրակի 9 Հոկտեմբեր 2022-ի երեկոյեան, հովանաւորութեամբ Թեմիս Առաջնորդ Բարձր Տէր Հայկազուն Արք. Նաճարեանի, կազմակերպութեամբ Առաջնորդարանին, Չացուուտի Հայաստանեայց Առաքելական

Սուրբ Յարութիւն Եկեղեցոյ մէջ տեղի ունեցաւ յատուկ համերգ ի յիշատակ թեմիս նախկին Առաջնորդ հոգեւոյս Աղան Արք. Պալիօզեանի վախճանման 10րդ տարելիցին: Յոբելեանական այս բարձրորակ հանդիսութիւնը, առանց որեւէ բացթողումի, բժախնդրութեամբ կազմակերպած էր յոբելեանական յանձնախումբը, որուն արժանի՛ն էր երջանկայիշատակ սիրելի Սրբազան հայրը: Սկզբնական յայտարարութենէն մինչեւ երկլեզու յայտագիր՝ ցոյց կու տային ցուցաբերուած լրջութիւնը ձեռնարկին նկատմամբ:

Սուրբ Յարութիւն Եկեղեցին իր վերնատունով, լեցուած էր Սրբազան հօր յիշատակը յարգող Հայ եւ ոչ Հայ հոգեւորականներով, Հայկական համարեա բոլոր կազմակերպութեանց եւ վարժարաններուն ներկայացուցիչներով, Սրբազան հօր ազգականներով եւ յիշատակը յարգող բարեկամ-ընկերներով:

Երիտասարդ հանդիսավարներ Չարի Չէչէնեան անգլերէն լեզուով եւ Իլտա Ջօրլու՝ հայերէնով, լաւագոյնս վարեցին հանդիսութիւնը որ տեւեց մօտաւորապէս 2 ժամ: Երկու երիտասարդ հանդիսավարները մէջբերեցին օրինակներ կապուած իրենց անձնական կեանքին, ուր իր դրական դերակատարութիւնը ունեցած էր վախճանեալ Սրբազան հայրը:

Օրուան յայտագիրը պատշաճ ու տպաւորիչ ելոյթներով ծաղկեցուցին՝ Իգապէլ Սարգարեանը, որ իր դիւթիւչ ձայնով մեներգեց «Յայս Յարկ»ը, Կիրակնօրեայ Վարժարանի աշակերտները անհատապէս եւ խումբով արտասանեցին Սաղմոս 23-ը ղեկավարութեամբ Հուրի Կեղուգարայեանի եւ Քլարա Նաճարեանի, Արժանապատիւ Տէր Աւետիս Քահանայ Համբարձումեան անգլերէնով ընթերցեց Սրբազան հօր կենսագրութիւնը, հետեւեալ նախաբանով՝ «Երբ յետադարձ ակնարկ մը կը նետենք մարդու մը կեանքին, այն ատեն միայն կ'անդրադառնանք Աստուծոյ ծրագրին եւ նպատակներու մատնահետքերուն, զորս Ան ունէր այդ անձին համար: Աղան Արք Պալիօզեան ոչ թէ հասկցած էր զԱստուած այլ զԱյն ճանչցած էր եւ իր կեանքը կ'ապրէր նուիրուած Անոր ծառայութեան, ինչքան որ այդ սուղ արժէր իր անձին: Այսպիսի մարդոց քիչ կը հանդիպինք կեանքի մէջ եւ անոնք միշտ չէ որ կը հասկցուին իրենց շրջապատին: Այսպէս էր հոգեւոյս Աղան Սրբազանի կեանքը, անձ մը, որ վարեց

ժուժկալ կեանք մը, նուիրուած Աստուծոյ եւ իր ազգին՝ Հայ Առաքելական Եկեղեցոյ միջոցաւ: Կենսագրութիւն համառօտ կը գտնէք յօդուածի վերջաւորութեան:

Համայնքի ճանչցուած քանոնահար Լուսիկ Թովմասեան նուազեց Կոմիտասի «Կոունկ»ը: Երեք ասմունքողներ, Վահէ Ճիպեան (Թէրէեանի «Եկեղեցին Հայկական»-ով, Վարդի Համամճեան (Միլվա Կապուտիկեանի «Խօսք իմ որդուն»-ով) եւ համայնքի վաստակաւոր ասմունքող Մանուկ Կոտոյեան՝

(Պարոյր Սեւակի «Ապրել, Ապրել»-ով), արտասանեցին Սրբազան հօր սրտի մօտիկ բանաստեղծական այս կտորները: Իր տիրական ձայնով, դպրապետ Վարդան Էլմասեան մենեբգեց Կոմիտաս Վարդապետի «Տէր Կեցո՛ր Դու զՀայս»-ը: Փրոֆէսիոնալ դաշնակահար Տոքթ Ալեքս Սահակեան մենակատարեց Առնօ Պապաճանեանի «Նախերգանք»-ը եւ Շումանի «Ձօն»-ը, իսկ միջազգային բեմերու օփերայի Սոփրանօ նաթալի Արոյեանը մենակատարեց «Աւէ Մարիա»ն դիւթելով ունկնդիրները: Տաղանդաշատ թաւ ջութակահար Նաթալի Մինասեան, դաշնամուրի ընկերակցութեամբ Տոքթ

Սահակեանի, նուագեց Գուրգէն Ադամեանի «Լիրիկական»-ը: Եւ վերջապէս, Ադան Սրբազան Հօր հիմնած Քառասուն Մանկանց Երգչախումբը եզրափակեց գեղարուեստական յայտագիրը երգելով չորս հոգեպարար շարականներ՝ «Մարմին Տէրունական», «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ»-ը, «Սուրբ-Սուրբ»-ը եւ «Տէր Ողորմեա »-ն:

Նախքան հոգեհանգստեան պաշտօն, Առաջնորդ Սրբազան Բարձրաշնորհ Տէր Հայկազուն Արքեպիսկոպոս Նաճարեան, նախ անզլերէն ապա հայերէն, արտասանեց իր սրտի խօսքը, գոր ամբողջութեամբ կը հրատարակենք ստորեւ:

Սրբազանը իր խօսքը սկսաւ մեջբերելով Ղուկասի Աւետարանէն 10րդ Գլուխի 20րդ համարը, ուր Յիսուս իր 72 աշակերտներուն կ'ըսէ՝ «Բայց դուք մի ուրախանաք որ չար ոգիները կը հպատակին ձեզի, ուրախացէք որ ձեր անունները գրուած են երկինքի մէջ»:

«Ադան Սրբազանին հետ ունեցած եմ խաչմերուկային հանդիպումներ: Երբ Սուրբ Էջմիածին ուսանող էի ան վերջին տարին ուսուցիչս էր: Երիտասարդ, աշխուժ եւ տիրական դէմք մըն էր Հայր Ադանը, իր արտաքին երեւոյթով եւ ձայնով: Մեզ տպաւորած էր իր նուիրուածութեամբ: 1500 տարի ժառանգութիւն ունեցող Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան անդամ՝ ան

ինքզինք նուիրած էր այդ միաբանութեան տեսլականին եւ նպատակներուն: Հոն ուր էր՝ Ադան Սրբազան մնաց վանական, բառին ամբողջական իմաստով, եւ մարտնչող, պայքարող՝ ի նպաստ Հայ եկեղեցւոյ իրաւունքներուն: 1991-ին, Եկեղեցական Համաշխարհային Խորհուրդի Քանաքեռայի համագումարին դարձեալ հանդիպեցանք, ինք Ս. Էջմիածինը կը ներկայացնէր: Հանդիպեցանք նաեւ Միւռնոսօրհնէքներու, Կաթողիկոսական ընտրութիւններու կամ անոնց վերջին հրաժեշտը տալու առիթով: Ինչպէս ըսի՝ կեանքի խաչմերուկներուն վրայ: Սակայն ես զինք ճանչցայ իր գործով: Զինք փոխարինեցի իր վախճանումէն երեք ամիս ետք: Ես չեկայ խոպան արտ մը այլ՝ կազմակերպուած թեմ մը, ուր ժառանգ մը թողած է ան: Իր հոգին անմահ ներկայութիւն է ոչ միայն իր հարազատներուն մօտ այլ մեր եկեղեցական դասին, մեր համայնքին: Ան մանաւանդ մեզի ժառանգ թողուց «կատարել այն ինչին կը հաւատաս» սկզբունքը: Իր ժառանգութիւնը կը շարունակուի մինչեւ օրս, ան հազար ու մէկ թելերով կապուած է մեր հոգեւոր թէ աշխարհիկ դասին, ինք ձեռնադրած է Տէր Նորայրն ու Տէր Պարթեւը եւ անոնց հետ աշխատակցած

տասնամեակներ շարունակ, Տեր Աւետիսը՝ համեմատաբար անելի կարճ շրջանով: Ան կատարած է բազում մկրտություններ եւ պսակի արարողություններ:

Աղան Սրբազանը նաեւ էքիւմէնիաթ մըն էր, որ կը յիշուի մինչեւ օրս որպէս առաջին նախագահը Աւստրալիոյ Եկեղեցիներու խորհուրդին եւ փոխնախագահ Նիւ Սաութ Ուելլզի Էքիւմէնիք խորհուրդին: Իր ժառանգ թողած էքիւմէնիք օւանդությունները մինչեւ օրս կը շարունակուին:

Սրբազանը իր կեանքը նուիրեց այն սկզբունքներուն, զորս որդեգրած էր եւ որոնց ինք կը հաւատար: Բոլորս մեր կեանքին մէջ սխալներ կը գործենք մեր ծառայութեան ընթացքին: Այն օրերուն հայկական կեանքը նոյնը չէր ինչ որ է այսօր, հայկական եւ համայնքային դժուարությունները ուրիշ էին: Սրբազանը կրցաւ խուսանաւել եւ իր դեկավարած նաւը հասցնել խաղաղ նաւահանգիստ: Այդ խաղաղ նաւահանգիստին մէջ նաւը ստանձնեցի եւ փորձեցի իր կատարած գործին վրայ բան մը անելցնել: Քրիստոնէական գործելաձեւը փոխանցումներու վրայ հիմնուած է: Աղան Սրբազան ոսկեշղթայ է, ան կրցաւ մեր ապագան կապել մեր անցեալին:

Այսօր պատարագեցի Սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցի, այն խորանին վրայ որ իր յիշատակին նուիրուած էր: Սրբազանին տեսականներէն մին էր Սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցին, իր շնորհիւ է որ զայն ունեցանք, որուն օծումը աւաղ ինք չկարողացաւ կատարել եւ տեսնել...:

Վերջապէս, երանի անոնց որոնք վախճանեալ Սրբազան հօր նման կ'ապրին նուիրուելով Աստուծոյ: Մարդէն ինչ կը մնայ: Կը մնայ ա՛յն գործը, որով ան կրնայ երկնքի արքայութիւնը շահիլ:

Յիշատակն արդարոյն օրհնութեամբ եղիցի:»

Ապա, ներկայ բոլոր հոգեւոր հայրերու մասնակցութեամբ տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն:

Յաւարտ ձեռնարկին, ներկաները հրաւիրուեցան Էտկարեան սրահ, ուր հրմացուեցաւ հոգեւորը:

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱՆ ԱՐՔ ՊԱԼԻՕԶԵԱՆԻ

Աւագանի անունով Եղիա: Ծնած է Հալէպ 1946-ին:

ՈՒՍՈՒՄ

Նախակրթութիւն՝ ծննդավայրին մէջ:

1961-1968 Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց Վարժարան, զոր կ'աւարտէ յաջողութեամբ:

1971-1974 – Ազատ ունկնդիր Երեւանի Պետական Համալսարան, ուր կը հետեւի Հայոց լեզուի գրականութեան դասընթացներուն:

ՉԵՌՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1966-ին՝ Մարկաւագ,

1968-ին՝ Աբեղայ,

1971-ին՝ Վարդապետ,

1972-ին՝ կը ստանայ Վարդապետական Լանջախաչ եւ Ծաղկեայ Փիլոն,

1976-ին՝ Ծայրագոյն Վարդապետ,

1982-ին՝ Եպիսկոպոս,

1993-ին՝ Արքեպիսկոպոսութեան պատիւի շնորհում Վազգէն Ա.ի կողմէ:

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԻՒՆ

1968-1971 – Երուսաղէմի Ընծայարանի փոխ տեսուչ եւ քարտուղար, ինչպէս նաեւ ուսուցիչ գրաբարի եւ աշխարհագրութեան: Նաեւ, 1971-72՝ Կիւլպէնկեան Մատենադարանի տեսուչ:

1971-1974 – Էջմիածնի Հոգեւոր ձեւարանի մէջ կը դասաւանդէ Մեկնութիւն Հին եւ Նոր Կտակարաններու, Ծիսագիտութիւն, Վարք Սրբոց:

1974-1975 – Կը վարէ Երուսաղէմի Ժառանգաւորացի եւ Ընծայարանի տեսուչի պաշտօնը, միաժամանակ դասաւանդելով Աստուածաբանութիւն, Գրաբար եւ Ծիսագիտութիւն:

1975 Նոյեմբերէն – 1981 - Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի թեմին առաջնորդական Փոխանորդ:

1981 Նոյեմբերին – Վազգէն Ա.ի Կոնդակով կը նշանակուի սոյն թեմին Առաջնորդ:

1991 – Վազգեն Ա. ի կողմէ կը նշանակուի Հնդկաստանի եւ Ծայրագոյն Արեւելքի Հայրապետական Պատուիրակ:

1994-1997 – Աւստրալիոյ Եկեղեցիներու Ազգային Խորհուրդի (National Council of Churches NCCA) նախագահ:

1995 – 2012 – Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի անդամ:

1998-2006 – Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի Կեդրոնական Կոմիտէին մէջ (World Council of Churches WCC) կը ներկայացնէ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը:

2002-2005 – Փոխնախագահ Նիւ Սաութ Ուելզի Էքիմենիք Խորհուրդին:

Հոգեւոր Սրբազան Հայրը աշխատակցած է Երուսաղէմի Պատրիարքութեան Սիոն ամսագրին ստորագրելով կրօնական յօդուածներ եւ բանասիրական աշխատութիւններ:

1991, 1998, 2006 – մասնակցած է Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի 7 տարին անգամ մը գումարուող ընդհանուր ժողովներուն, յաջորդաբար՝ Քանապերա, Հարարէ եւ Փորթո Ալլէկրէ:

2004, 2006 եւ 2007 – Ադան Սրբազան մաս կազմած է Աւստրալիոյ Արտաքին Գործոց նախարարին գլխաւորած 10 հոգինոց Աւստրալական պատուիրակութեան Asia-Pacific Regional Interfaith Dialogues-ին:

ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒՄՆԵՐ

1995 – ին՝ Order of Australia Medal (OAM) – զանազան մշակոյթներու եւ կրօններու միջեւ կամուրջներ հաստատելու իր առանձնայատկութեան համար:

2003 – ին՝ Աւստրալիոյ դաշնակցային կառավարութեան հիմնադրութեան 100-ամեակի ոգեկոչման առիթով ստացած է Centenary Medal, որպէս գնահատանք իր դրական մասնակցութեան Աւստրալական Հասարակութեան:

Ադան Արքեպիսկոպոս Պալիօզեան վախճանեցաւ 22 Սեպտեմբեր 2012-ին Սիտնիի մէջ յետ հիւանդութեան:

Թարգմանչաց եւ Ուսուցչաց Տօնի Առթիւ Առցանց Ուսուցչական Հաւար եւ Դասախօսութիւն

Սրբազան հօր նախաձեռնութեամբ, 2015-էն մինչեւ 2019 թուական, Թարգմանչաց տօնի օրուան Կիրակին, Միտնիի Հայկական բոլոր վարժարաններու ուսուցիչները կը հրաւիրուէին Սուրբ Յարութիւն Եկեղեցի, կը ստանային Սրբազան հօր օրհնութիւնը, ապա անոր ճաշի հիւրը կ'ըլլային Էտկարեան սրահին մէջ եւ ուր ուսուցիչներէն մին նիւթի մը մասին կը դասախօսէր: 2020-ին, Քովիտը մեզի «արձակուրդ» տուաւ, որովհետեւ այդ օրերուն իրար մօտ հաւաքուիլը դարձած էր տեսակ մը մահացու մեղք: 2021-ին, չկրկնելու համար նախորդ տարուան փորձառութիւնը, օգտագործուեցաւ Քովիտին աշխարհին ընծայած նուէրին բարիքները, Զումը, եւ այս անգամ հրաւիրուեցան Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի Հայոց

թեմի՝ մէջ գործող վարժարաններուն ուսուցիչ-ուսուցչուհիները՝ առցանց տօնակատարելու Թարգմանչաց եւ ուսուցչաց տօնը:

Անցեալ տարուան փորձառութիւնը մեզ քաջալերեց այս տարի եւս առցանց հաւաքուիլ, թէեւ թեքնիք պատճառներով կարելի չէր: Հոկտեմբեր 9-ին՝ Թարգմանչաց օրը հաւաքը կազմակերպել:

Նախորդ տարուան դասախօսն էր Մինոփսի Ընկերութեան եւ Armenian Virtual College-ի հիմնադիր տնօրէն, Սիլիքոն Վալիէն, Դոկտ Երուանդ Զօրեան:

Այս տարուան մեր դասախօսուհին էր Նիւ Եորքէն Տիկին Կիլտա Պչաքճեան-Քիւփելեանը, որ տնօրէնն է ԱՄՆ Արեւելեան Թեմի Առաջնորդարանի Հայագիտական Ուսմանց Բաժանմունքին: Տիկինը պատասխանատու է լեզուի եւ մշակութային աղբիւրներ մշակելու, մանկավարժական կրթական հաւաքներ կազմակերպելու, ուսումնական եւ միջ-դպրոցական նախաձեռնութիւններ համադրելու, ինչպէս նաեւ ամերիկահայ զանազան համայնքներու կարիքներուն համեմատ ձեռնարկներ ներկայացնելու: Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմին Նիւ Եորք գաղթած՝ պաշտօնավարած է ՀԲԸՄ Կեդրոնին, Կիլիկեան Թեմի Առաջնորդարանին, որմէ ետք երկար տարիներ եւ ցայսօր կը պաշտօնավարէ Էջմիածնական Թեմի Առաջնորդարանին մէջ:

Տիկին Քիւփելեանի մշակած աղբիւրները կը նպաստեն մանուկներու, չափահասներու եւ գաղութներու տոհմային լեզուի եւ մշակութային արժէքներու ընկալումին եւ գնահատումին:

Հայկազուն Սրբազան հօր աղօթքով սկսաւ ձեռնարկը, որուն մասնակցեցան 50-ի շուրջ ուսուցիչներ եւ կրթական հարցերով զբաղողներ, Փրքթի, Միտնիի, Մելպուրնի, Նոր Զելանտայի հայկական միօրեայ եւ ամենօրեայ նաեւ Կիրակնօրեայ վարժարաններու ուսուցիչներ եւ տնօրէններ, հանդիսավարութեամբ Առաջնորդարանի դիւանապետ Պրն Նշան Պասմաճեանի:

Հանդիսավարի բացման հակիրճ խօսքէն ետք Տիկին Քիւփելեան հրաւիրուեցաւ ներկայացնելու **«Հայերէն լեզուի դասաւանդման իրավիճակը, մարտահրաւիրները եւ բարեփոխութեան միջոցներ»** նիւթը:

Տիկին դասախօսը կեդրոնացաւ Արեւելեան Թեմի միօրեայ վարժարաններուն վրայ, տրուած ըլլալով որ ամենօրեայ վարժարանները աւելի անձնական վարժարաններ են եւ Առաջնորդարաններու հովանիին տակ չեն գտնուիր:

Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան շաբաթը մէկ օր, 32 շաբաթներու վրայ: Տարիք՝ 3-11: Կը գործածուին գիրքեր տառաճանաչումը արագացնելու համար: Ուսուցիչները մանկավարժական մասնագիտութիւն չունին: Տարին մէկ գիտածողով կը կազմակերպէ Առաջնորդարանը, որուն կը մասնակցին թեմի բոլոր ուսուցիչները: Կը հրաւիրուին մասնագէտներ ինչպէս ամերիկացի նշանաւոր լեզուաբան Joshua Fishman: Տիկին Կիլտան անդրադարձաւ հանգուցեալ գրագէտ Վահէ Օշականին մէկ դասախօսութեան «կարդալ սիրցնել» նիւթին շուրջ, ուր դասախօսը ըսած է «Հայերէնը շոքոլայի, փախլաւայի համ պէտք է թողու աշակերտին բերնին մէջ»: Աւաղ, այսօր այդ համերը չկան մեր մանուկներուն քիմքերուն ...

Տիկին Կիլտա ըսաւ թէ իրենց նպատակն է ա) Տառաճանաչ հայախօս սերունդ պատրաստել եւ բ) կրօնական, մշակութային արժէքներուն գիտակից տարր, լաւ քաղաքացի, մէկ խօսքով՝ արմատ եւ թռչելու թէւ, որպէսզի հայկական ethos-ը շարունակուի:

Տիկին Կիլտան խօսեցաւ 4 մարտահրաւերներու մասին.

Ա) Հայերէն լեզուի պահպանումը առաջնահերթութիւն չէ, գոյութենական հարց չէ: Ուստի, Հայ դպրոցը պահելու նախանձախնդրութիւնը նոյնը պէտք է ըլլայ ինչ որ եկեղեցի պահելունը:

Բ) Սփիւռքի դիմագիծի փոփոխութիւն, օտար ամուսնութիւններ, Հայերէն խօսելու նուագում, Յակոբ Պալեանի խօսքով՝ «զգացումով Հայ ըլլալու խաբկանք»ը:

Գ) Հայ ուսուցիչի եւ մարդուծի նուագում:

Դ) Ակնկալիքներու յարափոփոխութիւն եւ բազմապատկում: Գիտնալով հանդերձ կարելիութեանց սահմանափակ ըլլալը, մեծ են ակնկալուած արդիւնքները Հայ դպրոցէն:

Այս մարտահրաւերներուն ի պատասխան, Տիկին դասախօսը կատարեց առաջարկներ.

1. Դպրոցը պէտք է ունենայ ռազմավարութիւն, որ գործադրելի եւ հասանելի ըլլայ:
2. Ոչինչ պէտք է թողուլ պատահականութեան:
3. Ուսուցչանոցներ ստեղծել: Այդ մարզին մէջ Գալուստ Կիլպէնկեան հաստատութիւնը մեծ աշխատանք կը տանի:
4. Ուսումնական Խորհուրդ՝ աշխատանքները համադրող եւ ուղեցոյց:
5. Պիտճէ:
6. Արեւելահայերէն եւ Արեւմտահայերէն գիրքերը պէտք է ունենան նոյն բովանդակութիւնը:
7. Ծնողքը պէտք է յարգանք ցուցաբերէ Հայերէնին:
8. Պէտք է վերարժեւորել ակնկալիքները: Պէտք է յստակ ըլլայ թէ ինչ սորված պէտք է ըլլայ վարժարանէն շրջանաւարտ աշակերտ մը:
9. Դասարանին մէջ միայն հայերէն խօսիլ:
10. Հայերէնը սորվեցնել որպէս երկրորդ լեզու:
11. Իւրաքանչիւր վայրկեան օգտագործել, տալու համար բաւարար տարրական պաշար՝ տառաճանաչութիւն, պատմութիւն, գրականութիւն:
12. Որպէսզի մնայուն ըլլայ աշակերտին սորվածը, պէտք է 17 անգամ կրկնել տալ: Աւելի լաւ է կրկնել, թէկուզ քիչ բան սորվիլ, սակայն ուսուցուածը լաւ սորվիլ:
13. Զձանձրացնել աշակերտը: Զանազան ձեւեր օգտագործել աշակերտը արթուն պահելու համար, օրինակ խօսելով, ծափելով, երգով եւայլն: Դասապահը պէտք է աշակերտակեդրոն ըլլայ՝ քիչ խօսիլ, շատ խօսիլ տալ:
14. Գործածական բառերու ուսուցում: Օգտագործել առցանց ՎԼՈՒՄ գիրքերը պատրաստուած Գալուստ Կիլպէնկեան հիմնարկի կողմէ:
15. Խստապահանջութիւնը թեթեւցնել: Եթէ աշակերտ մը երկու լեզուով կ'արտայայտուի՝ մեղմութեամբ սրբագրել բայց թողուլ որ խօսի:

Այս բոլորը կարենալ ընելու համար Տիկինը առաջարկեց Միջ-միութենական Համագործակցություն: Նոյն նպատակին համար մեր ուժերը չջլատենք այլ համագործակցութեամբ յառաջ երթանք:

Խառն ամուսնություններու պարագային՝ օգտագործել OPOL սիսթեմը, որ երեխան իր մօր հետ մօր լեզուն խօսի իսկ հօր հետ՝ անորը: Եւ փաստ է որ երկու լեզուներուն լաւ կը տիրապետէ այս սիսթեմը գործադրողը:

Փորձագէտները կը հաստատեն որ 200-300 անձ պէտք է պատրաստել Հայերէնին շատ լաւ տիրապետող եւ մեծ արդիւնքներու կարելի է հասնիլ Հայերէնը փոխանցելու գործընթացին մէջ:

Միջ-դպրոցական եւ Պատանիներու ծրագիրներ

Արեւելեան թեմը երկու մեծ միջոցառումներ կը կազմակերպէ ամէն տարի.

1. Թարգմանչացի տօնին Առաջնորդարան կը հրաւիրուին բոլոր աշակերտները: Փառատօն կը կազմակերպուի: Այս միջոցառումին առաւելութիւնն է որ 100 քիլոմէթր հեռու ապրող Հայ աշակերտը կը տեսնէ թէ իր նման որքան աշակերտներ կան եւ այդ զինք զիտակից կը դարձնէ եւ ինքնավստահ թէ իր ըրածը ճիշդ է որպէս Հայ:
2. Jeopardy խաղը հիմք առնելով 150 հարցում կը տրուի աշակերտներուն որպէսզի սորվին եւ անոնց կը հարցուի 61 հարցում: Իրարու դէմ կը մրցին: Մեծ ոգեւորութիւն կը ստեղծուի անոնց մօտ:
3. Շրջանին մէջ գործող երկու Առաջնորդարանները մին՝ «Խրիմեան Ճեմարան», միւսը՝ «Միամանթօ Լսարան» ծրագիրներով, չորս տարուան դասընթացք կը կազմակերպեն 12-17 տարեկաններու համար, ամիսը մէկ անգամ հանդիպելով: Պարտադիր է Հայերէնի դասաւանդութիւնը, որուն առնթեր ուսանողին կը տրուի կրօնական պաշար, շարականներու երգեցողութիւն, նաեւ ժողովրդային երգեր: Առաւել՝ հայկական գեղարուեստ, պար, թատրոն եւ տարեգիրք: Բազում ձեռնարկներ յաջողուցած են այս ծրագիրներուն հետեւողները:

Հարցումներու տեղատարափի տակ դրուեցաւ Տիկին Կիլտան, որոնց բոլորին պատասխանեց իր փրոֆէսիոնալի յատուկ եւ հաճելի ոճով: Յօդուածի աւարտին կը կցենք տեսանիւթին յղումը, որ կրնայ օգտագործուիլ կրթութեամբ, մշակոյթով եւ Հայ լեզուի շարունակականութեամբ մտահոգ բոլոր մշակներուն, ծնողներուն եւ պատասխանատու անձանց կողմէ:

Տիկին Կիլտա յաւելլեալ բացատրութիւններ տուաւ, որոնցմէ օրինակներ կը մէջբերենք.

Արեւելեան Թեմի Առաջնորդարանը հրատարակած է ԲԵՄ հատորը, ուր բազմաթիւ պատրաստ նիւթեր կան դպրոցական հանդէսներու ընթացքին թատերական կարճ ներկայացումներու: Աւստրալահայ ուսուցիչները մեծ հետաքրքրութիւն ցուցաբերեցին այս եւ այլ հատորներու, որոնք կը դիւրացնեն իրենց գործը:

Իր կարգին, Մեսրոպ Մաշտոց Մատթէոսեան վարժարանի տնօրէն Պրն Գեորգ Գոռգեան բացատրութիւն տուաւ Moodle ծրագրին մասին, որուն մասին Տիկին Կիլտա մեծ հետաքրքրութիւն ցուցաբերեց եւ գործակցութեան նախաձեռնութիւն առաջարկեց Պարոն Գոռգեանին: Մեծ էր կազմակերպողներուն հրճուանքը ի տես այս համագործակցութեան յօգուտ Հայ աշակերտին, այդ ըլլայ Ամերիկա, Աւստրալիա թէ աշխարհի որեւէ անկիւն: Հաւաքին իր նպատակին ծառայած ըլլալու նախանշանները կարելի էր կարդալ այնտեղ:

Համազգային Թումանեան Վարժարանի տնօրէն Պարոն Գեիկ Աւետեան իր համամտութիւնը յայտնեց արտայայտուած բոլոր գաղափարներուն, յատկապէս խստապահանջութիւնը պակսեցնելուն

եւ մատակարարուած գիտելիքներու որակին

բարձրացման, թեկուզ՝ քանակի հաշվոյն: Կարևոր ախտաճանաչում մը կատարեց Պարոն Գեւիկ խօսակցական Հայերէնի մթնոլորտին չգոյութեան մասին, իր խօսքերով՝ «էքօսիսթեմի չգոյութեան» մասին, տրուած ըլլալով որ աշակերտին միակ Հայերէն խօսելու առիթը դպրոցին մէջ է, որը շարքաթը մի քանի ժամ է եւ այդքան: Հայերէնը օգտագործելու առիթ չկայ, հետեւաբար աշակերտը «ինչո՞ւ Հայերէն պիտի սորվիմ» հարց կու տայ յաճախ:

Այլ մտահոգութիւններ արտայայտելէն ետք, Պարոն Աւետեան հետեւեալ խորախորհուրդ եզրակացութեամբ աւարտեց իր խօսքը «Հայ ԸԼԼԱԼը պէտք չէ վերածուի Հայ ԶԳԱԼՈՒն»:

Փակման եւ իր սրտի խօսքը արտասանեց Սրբազան հայրը: «12 տարի ետ գացի, երբ Նիւ Եորք կը պաշտօնավարէի, եւ կը տեսնեմ թէ մարտահրաւերները աւելցած են»: Սրբազանը անդրադարձաւ թէ մշակոյթը, լեզուամտածողութիւնը ինչքան արագ կը փոխուին մեր օրերուն, երբ շատ աւելի դանդաղ էր փոփոխութեան ընթացքը տակաւին 20 տարի առաջ: Ան նաեւ անդրադարձաւ ընթերցելու սովորութեան տեղատուութեան:

Սրբազանը իր ուրախութիւնը յայտնեց որ «անիր չվերստեղծելու» ընթացքի մէջ ենք այս հաւաքով, իրարու կենսական գիտելիքներ փոխանցելով, համագործակցութեամբ յառաջ ընթանալու համար: «Այս դասախօսութիւնը Թարգմանչաց սերունդին մտահոգութիւնը կը դրսեւորէ հազարաւոր տարիներ ետք: Ինչպէս որ անոնք ճարը գտան, մենք այսօր ճարը գտնելու ետեւէն ենք մեր ինքնութիւնը եւ լեզուն չկորսնցնելու»: Գովելի՛ գտաւ այս Սրբազանը եւ Առաջնորդարանին պատրաստակամութիւնը յայտնեց այս համագործակցութիւնը համադրելու եւ յաւելեալ աւիշներարկելու անոր: Սրբազանը իր խօսքը աւարտեց շնորհաւորելով ուսուցիչներու տօնը եւ շնորհակալութիւն յայտնելով Հայ ուսուցիչներուն իրենց կատարած ազգաշէն գործունէութեան համար:

Աւարտին, ուսուցիչները առաջանց իրարու հետ խօսակցեցան: Անվարան կարելի է եզրակացնել որ Աւստրալահայ ուսուցիչը ինքզինք զգաց որ ինք կը պատկանի սփիւռքահայ մեծ ընտանիքին եւ իր տարած աշխատանքը ի սպաս դրուած է իր հայրենիքին եւ աշխարհացրիւ ազգին եւ թէ ՈՒԺԵՐԸ ՄԻԱՏԵՂԵԼՈՎ ՊԻՏԻ ԳՈՅԱՏԵՒԵՆՔ: Այսպիսի եզրակցութեան հասնելու յաջողութիւնը կը պարտինք տիկին Կիլտա Քիւփէլեանի հմտութեան:

Տեսանիւթի Եութիւպեան յղումը կարելի է տեսնել Սիտնիի Ս. Յարութիւն Եկեղեցւոյ էջին վրայ <https://www.youtube.com/channel/UCHkaI8RP6rb7LVUcGEMziCA>

OFFICIAL

Senator the Hon Penny Wong
Minister for Foreign Affairs

MC22-008625

Ms Elizabeth Stone
National Council of Churches in Australia
Locked Bag Q199
SYDNEY NSW 1230

Dear Ms Stone

Thank you for your letter detailing the concerns of the National Council of Churches in Australia about fighting between Azerbaijan and Armenia.

The Australian Government acknowledges community concerns about the tensions along the border of Armenia and Azerbaijan and in the Nagorno-Karabakh region. Australia was particularly concerned by recent armed clashes, Azerbaijan's reported strikes on Armenian territory, and the substantial number of deaths of military personnel. Australia has conveyed its position through diplomatic channels to Armenia and Azerbaijan.

The Australian Government calls on all parties to reduce tensions and to avoid further outbreaks of fighting. The government condemns the deliberate targeting of civilians and any mistreatment of military personnel, in particular the reported executions of Armenian troops by Azerbaijani forces.

Australia calls on both Armenia and Azerbaijan to safeguard cultural heritage. We are concerned by recent reports of damage to Armenian historical and religious buildings, which continues the disappointing pattern of damage and misuse of civilian, cultural, religious and historical sites in and around Nagorno-Karabakh since the 1990s.

The Australian Government supports efforts to bring the leaders of Armenia and Azerbaijan together to negotiate border delimitation and demarcation, and to achieve a peace settlement acceptable to all sides. Australia welcomes the efforts of the European Union to engage both countries and its decision to dispatch a civilian EU mission to the border region.

We welcome Azerbaijan's decision on 4 October to release 17 Armenian prisoners of war. We have supported the OSCE Minsk Group Co-Chairs efforts to achieve a lasting peace between Armenia and Azerbaijan based on the principles identified by the Co-Chairs of the non-use of force, territorial integrity, equal rights, and self-determination of peoples.

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Penny Wong', written over a printed name.

PENNY WONG

26 OCT 2022

CORRESPONDENCE

Senator Penny Wong responds to the National Council of Churches following the appeal by His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian's letter to the NCCA drawing their attention to the aggression of Azerbaijan on the territorial land of Armenia and Nagorno-Karabakh. We thank the NCCA and NSW Ecumenical Council for rising to the call to condemn and draw attention to the injustices to the Australian government.

NSW Ecumenical Council Inc.

Rev'd Myung Hwa Park
President

Very Rev'd Fr Dr Shenouda Mansour
General Secretary

Member Churches:

Anglican Church
(NSW Dioceses)

Antiochian
Orthodox Church

Armenian Apostolic
Church

Assyrian Church of
the East

Bruderhof Australia

Church of South
India

Congregational
Federation of
NSW

Coptic Orthodox
Church

Ethiopian Orthodox
Tewahdo Church

Greek Orthodox
Church

Indian Orthodox
Church

Lutheran Church of
Australia (NSW
District)

Mar Thoma Church

Religious Society of
Friends

Roman Catholic
Church (Dioceses
of Bathurst,
Parramatta, and
Wagga Wagga)

Syrian Orthodox
Church

The Salvation Army

Uniting Church
(NSW/ACT
Synod)

Associated with the
National Council
of Churches in
Australia
(NCCA)

Senator Penny Wong
Minister for Foreign Affairs
Parliament House
Canberra ACT 2600

By email: foreign.minister@dfat.gov.au

Dear **Minister Wong**,

Warm greetings from the New South Ecumenical Council.

The Armenian Apostolic Church of Australia and New Zealand is one of 18 Christian Churches belonging to the NSW Ecumenical Council. The current war by Azerbaijan on Armenians of Nagorno-Karabakh has been going on since 2020. We are very concerned by reports from churches in Armenia, received by our member church, that Azerbaijan has set out to destroy the centuries-old Armenian presence in the area by destroying and vandalizing churches, monasteries and monuments of heritage. We understand that civilians have been killed, injured and driven from their homes by the thousands.

The Council grieves with the Armenian people in their history of genocide by the Ottoman regime in WW1 and in episodes since. The Primate of the Armenian Apostolic Church of Australia and New Zealand, His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian reminded the meeting of our Heads of Churches in December 2021, 'what the Turks could not finish in World War I, they are completing now with the destruction of the Christians of Nagorno-Karabakh'.

We understand from our member church, the Armenian Apostolic Church of Australia and New Zealand, that a cease-fire was established in 2021, with the assistance of the international community. On 13 September 2022 fresh military attacks were launched by Azerbaijan on the border villages and towns of the Republic of Armenia, a sovereign state. This brutal aggression has caused hundreds of deaths and casualties of Armenian soldiers and civilians, forcing families to be driven from their homes. More than 40 square kilometres of Armenian sovereign territory is now occupied by Azerbaijan. Such aggression continues to undermine international efforts to find a peaceful solution to the conflict. Moreover, Azerbaijan continues to eliminate the centuries-old Armenian presence in the area by destroying and vandalizing churches, monasteries, and monuments of heritage and sowing fear and terror.

Australia supported the Armenian Relief during and after WW1 in the Middle East with food and established an orphanage for Armenian children in Lebanon. Australia received Armenian refugees into Australia. Armenians have contributed much to Australia in every walk of life. Today, there are 31 countries that recognize the Genocide of the Armenians by the Ottoman regime during WW1. Australia is not one of the 31 countries, although NSW does recognise that genocide.

The New South Wales Ecumenical Council calls on the Australian Government: to condemn the war by Azerbaijan on the Armenians of Nagorno-Karabakh and Armenia proper; to call on the United Nations Security Council to support the people of Armenia in the current crisis and establish a ceasefire, and to recognize the Genocide of the Armenians – so that any genocide of people will be known and not repeated in the future.

Yours sincerely

Rev Myung Hwa Park

Rev Myung Hwa Park
President
10 October 2022

Fr Shenouda Mansour

Very Rev Fr Dr Shenouda Mansour
General Secretary

Dg. 17th Floor, 379 Kent Street, Sydney, (Locked Bag 199, Queen Victoria Building, NSW 1230)

Tel: (02) 8259 0819 Email: smansour@nswec.org.au president@nswec.org.au Website: www.nswec.org.au

ABN: 64 781 737 080 INC: 9879408

*With gratitude to our
ecumenical partner
Churches*

7 October 2022

Media Statement

The Uniting Church in Australia, Synod of NSW and the ACT, notes the recent attacks, commencing on 13th September 2022, on Armenia by the Azerbaijani Armed Forces, along the Armenia-Azerbaijan border.

It is with a growing sense of dismay and anger that our Church realises the lack of public awareness of the issue as, once again, Armenia is assaulted. This recent attack is a continuation of the efforts in 2021, as Azerbaijani forces occupied the Republic of Artsakh.

These ongoing assaults, in which many people have been killed, many more wounded, and entire communities are suffering, are an undoubted reflection of the hostility with which the Armenian nation is frequently confronted by the countries which surround it geographically.

Any attack on another sovereign nation is unacceptable. We oppose, unequivocally, any act which threatens the lives, community and property of any sovereign nation.

As such, the Synod of NSW and the ACT of the Uniting Church in Australia opposes the actions of Azerbaijani Government in its assault on Armenia.

Yours sincerely,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Simon Hansford".

Rev. Simon Hansford | Moderator

Level 9, 222 Pitt Street
Sydney NSW 2000

PO Box A2178
Sydney South NSW 1235

nsw.uca.org.au

Լուրեր Ծովերէն

Ուէնուրբովիլ - ՄԻՏՆԻ Սուրբ Երրորդութիւն Եկեղեցի

Հոկտեմբեր 2022- Գործունէութեան Պատկեր

Կիրակի, 2 Հոկտեմբերին Հայաստանին ցաւակից դառնալով՝ որբացած մանուկներուն համար հասոյթ հայթայթող Տիարի (*դաւորմա*)-ի ճաշկերոյթ մը տեղի ունեցաւ, կազմակերպութեամբ Տիկնանց վարչութեան: Մասնակիցներն ու քաջալերողները վսեմ աշխատանքի մը գիտակցութեամբ իրենց լումաները ներդնելով՝ նպատակին հասցուցին ձեռնարկը: Թո՛ղ Աստուած վարձահատոյց ըլլայ բոլոր աջակիցներուն:

Նոյն թուականին, Տէր եւ Տիկին Արա եւ Անուշ Օհաննէսեաններ սպասներու յատուկ պահարանի մը նուիրատուութիւնը կատարեցին: Թո՛ղ Աստուած օրհնէ բոլոր բարերարները, «Բարերար անձը պիտի գիրնայ. եւ ան որ կ'ոռոգէ ինք ալ պիտի ոռոգուի» (Առ 11.25):

Կիրակի, 9 Հոկտեմբերին Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին վայելեց Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի Հայոց թեմի Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Հայկազուն Արք. Նաճարեանի օրհնաբեր ներկայութիւնը, որ Ս. Պատարագը կատարելէ ետք, ընթերցեց Ամենայն հայոց կաթողիկոս ՆՍՕՏ Գարեգին Բ.ի կողմէ Բարեկրօն Կարպիս Կիսասարկաւազ Շիշոյեանին շնորհուած Սրբատառ կոնդակը եւ անոր կուրծքին անցուց Ս. Ներսէս Շնորհալիի շքանշանը, մատուցելով որ նուիրական ոգիով շարունակէ աստուածահաճոյ իր ծառայութիւնը: Սրբազան Հայրը իր պատգամէն առաջ կանթեղներու եւ անոնց բարերարներուն՝ Տէր եւ Տիկին Ժագ եւ Ռիթա Ներսէսեաններուն ու իրենց զաւակներուն օրհնութիւնը կատարեց,

մատուցելով անոնց որ աստուածահաճոյ ծառայութեան մէջ եւ պտղաբեր ներկայութիւն շարունակեն մնալ հաւաքական մեր կեանքին մէջ:

Յաւարտ Ս. Պատարագին, ներկաները հրաւիրուեցան Սրբազան Հօր հետ սեղանակից ըլլալու Սիրոյ սեղանին «Պաթմանեան» սրահին մէջ: Ժրաջան Տիկնանց օժանդակ վարչութեան պատրաստած համեղ ճաշը օրհնելէ ետք, բոլորը միասին վայելեցին այդ ջերմ մթնոլորտը: Ընթացքին, Արժ. Տ. Միւռն քինյ. Աւետիսեան, յանուն ներկաներուն, շնորհակալութիւն յայտնեց Տէր եւ Տիկին Ժագ եւ Ռիթա Ներսէսեաններուն իրենց կատարած ճաշի եւ կանթեղներու բարերարութեան, անդրադառնալով Ժագի նուիրական կերպարին, որ աստուածանպատակ նուիրատուութիւններով ան կը միտի, որ իր կատարած գործը վարակիչ ըլլայ շրջապատին մէջ, որովհետեւ ազգը կը հզօրանայ նուիրատու աջակցութեամբ: Արեւշատ, բարեբեր եւ առողջ կեանքի բարեմաղթութիւններով Տէր Հայրը փակեց իր խօսքը, որմէ ետք՝ ներկաները գոհունակ սրտով մեկնեցան:

Շաբաթ, 15 Հոկտեմբերի առաւօտեան, ՄԽ-ի անդամներ Տիարք Արամայիս եւ Պօղոս Տէկիրմէնճեան, աշխուժօրէն գործի լծուեցան եկեղեցոյ մուտքին զետեղելու՝ Տէր եւ Տիկին Արա եւ Գարօլին Գոփուշեաններու նուիրած գեղեցիկ լուսամփոփը, որ յատուկ հայկական ոճով նախշազարդուած էր Տիկին Մարի Քլէր Թորոսեանի կողմէ: Վարձքը կատար բոլորին: Թո՛ղ Ս. Խաչը շողշողայ եւ լուսաւորէ բոլորին սրտերը, մտքերը, հոգիները եւ պահապան ըլլայ համայն ազգիս հայոց :

Կիրակի, 16 Հոկտեմբերին, Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցոյ Կիրակնօրեայ դպրոցի աշակերտները մեծ շուքով նշեցին Սրբոց Թարգմանչաց տօնը: Տէրունական աղօթքով եւ Կիրակնօրեայ դպրոցի քայլերգով բացուեցաւ ձեռնարկը, ապա բացման խօսքով հանդէս եկաւ Տիկին Մարիա Թոգմաքճեան, որ անդրադարձաւ հայ դպրոցի դերին, ուր մեր սերունդներուն կը հրամցուի մայրենիով մտածելու կարողութիւն: Ան շէշտը դրաւ օտար ափի վրայ կրթական խորհուրդի հաւատացած հայու բոլոր դժուարութիւնները դիմակայելու երեք կարեւոր գործօններուն վրայ. առաջին՝ հայ ընտանիքին, երկրորդ՝ հայ ուսուցիչին եւ երրորդ՝ հոգեւոր դաստիարակութեան: Կիրակնօրեայ դպրոցի ուսուցիչները կոչուած են Մաշտոցեան ոգիով հոգեւոր եւ ազգային ջահը վառ պահելու ծառայողական առաքելութեան եւ այդ ջահը փոխանցելու յաջորդ սերունդներուն: Տիկինը յիշեց նաեւ Տիրոջ խօսքը. «Եւ ով որ այս փոքրերէն մէկուն միայն մէկ գաւաթ պաղ ջուր խմցնէ աշակերտի անունով, ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, ան չի կորսնցնէր իր վարձքը» (Մտ 10.42):

Ուսուցչակազմը իբրեւ պաղ ջուր, աղ ու լոյս, իրենց ներդրումը պիտի ունենան Աւստրալահայ կեանքի ամրակուռ յառաջընթացին մէջ: Եզրափակելով յորդորեց սիրել եւ քաջալերել, բարձարանալ եւ բարձրացնել զիրար: Օրուան հանդիսավարը՝ Օրիորդ Նայիրի Սարգիսեանը գողտրիկ բացատրութեամբ ըսաւ. «Փառաբանութիւնը իբրեւ հոգեւոր սնունդ Աստուծոյ երկրպագելու, շնորհակալութիւն եւ գոհութիւն յայտնելու, մեծարելու եւ փառաւորելու միջոց է» եւ հրաւիրեց Կիրակնօրեայ Դպրոցի աշակերտները խմբային փառաբանութիւն կատարելու, ներկայացնելով հետեւեալ երգերը. «Ա,Բ,Գ», Սաղմոս 23 եւ «Յիսուսի զինուոր»: Ապա հրաւիրեց Օիլա Միքայէլեանը, որ արտասանէ Այբուբենի տառերու դասաւորուածութեամբ գրուած յատուկ աղօթք մը:

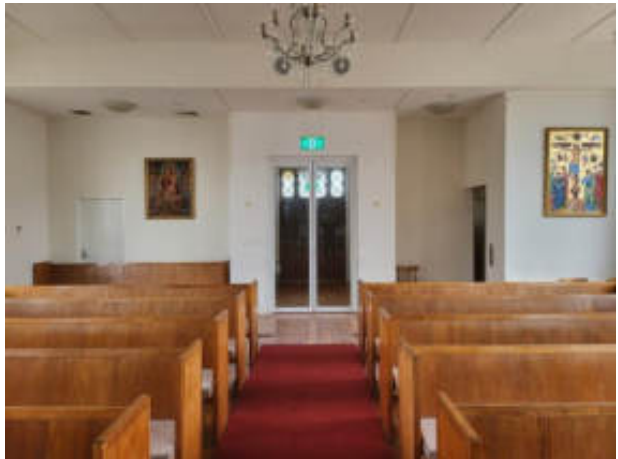
Թարգմանչաց խորհուրդի պատգամախօսն էր Տիկին Թալին Քիրքճեան Ատուրեանը, որ անդրադարձաւ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի նուիրեալ գործին եւ յիշեց անոր աշխատակից՝ Մովսէս Խորենացին, Կորիւն Սքանչելին, Եղիշէն, Ս. Գրիգոր Նարեկացին ու Ս. Ներսէս Շնորհալին, ապա անդրադարձաւ Շնորհալիներու այդօրեայ առաքելութեան եւ նորօրեայ հրամայականներուն: Օրիորդ Նայիրին ներկայացնելով հայ մշակոյթի անփոխարինելի տեղն ու դերը հայ ազգի պատմութեան մէջ եւ թատրոնը իբրեւ անոր անբաժան մէկ մասնիկը, հրաւիրեց աշակերտները բեմականացնելու «Սրբոց Թարգմանչաց» թատրոնը: Դերակատարներն էին՝ ընթերցողներ՝ Անդրանիկ Չուլճեան, Գրիգոր Չուլճեան եւ Ռազմիկ Թոգմաքճեան, Ս. Մեսրոպ Մաշտոց՝ Աւօ Աւետիսեան, Ս. Սահակ Պարթեւ՝ Ճորճ Թոգմաքճեան, հայոց Վռամշապուհ արքայ՝ Սերժ Քիլաճեան, արքայի թիկնապահներ՝ Յակոբ Աւետիսեան եւ Յակոբ Միկոյեան: Թատրոնի կատարումով փոքրիկներ առաւել իրազեկ դարձան տօնի կարեւորութեան: Թատրոնէն ետք, օրիորդ Նայիրին հրաւիրեց փոքրիկն Յովան Ատուրեանը արտասանելու «Սաղմոս

19»ը: Աւարտին, խումբ մը աշակերտներ իրենց երախտագիտական զգացումներով արտասանեցին Չահրատի «Մետրոպոլիտը»: Հաճելի էր վայելել Կիրակնօրեայ աշակերտներուն առաջին փորձը, որոնք իրենց կարելին ներդրած էին ներկաներուն փոխանցելու Թարգմանչաց խորհուրդի պատգամը: Ապա օրիորդ Նայիրին հրաւիրեց Արժ. Տ. Միւռն քհնյ. Աւետիսեանը իր հայրական խօսքը փոխանցելու: Քահանայ Հայրը թելադրեց օրինակ առնել հայոց պատմութեան ամենադժուար ժամանակահատուածներէն մէկուն ընթացքին պայքարելու եւ գոյատեւելու սխրագործութիւններէն, եւ այսօրեայ մեր կեանքին մէջ պահենք թարգմանչաց սերունդի մեզի փոխանցած սուրբ կտակն ու մեր յաւերժութեան երաշխիքը՝ հայոց Այբուբենը, զայն օգտագործելով մեր տուններէն ներս եւ հաւաքական մեր կեանքին մէջ: Ապա հրաւիրեց ծխական խորհուրդի Կիրակնօրեայ դպրոցի կապը՝ Տիար Կարօ Գոյումճեանը, որպէսզի միասնաբար պարգևատրեն Քրիստոսի հոգիով ու սիրով քառամեայ ծառայութիւն ունեցած՝ Տիկին Թալին Ատուրեանը: Տէր

Հայրը պարգևատրեց նաեւ Պարոն Կարօն եւ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ուսուցչակազմը, մաղթելով անոնց յարատեւութիւնն հոգեւոր եւ ազգային առաքելութեան մէջ:

Երեքշաբթի, 18 Հոկտեմբերին «Absoulute Aluminium» ընկերութիւնը արտահանեցին եկեղեցւոյս մուտքի ապակեայ պատը եւ փոխարէնը նոր ապակեայ դուռ մը նուիրեցին ու զայն զետեղեցին գաւիթի շէմին: Նոյն օրը, ջահի մը զետեղումը եկեղեցւոյ գաւիթին մէջ եւ երկու այլ ջահերու զետեղումը կատարուեցաւ «Պաթմանեան» սրահին մէջ, ձեռամբ՝ Տիար Ստեփան Քէշիշեանի: Աստուած վարձահատոյց ըլլայ իւրաքանչիւրի ծառայութեան համար:

Մարիա Թոզմարճեան

Կիրակի, 23 Հոկտեմբերին բուրվառի մը օրհնութիւնը կատարուեցաւ, նուիրուած մի ոմն հաւատացեալի կողմէ: Աստուած երկնային բարիքներով լիացնէ բոլորին կեանքը:

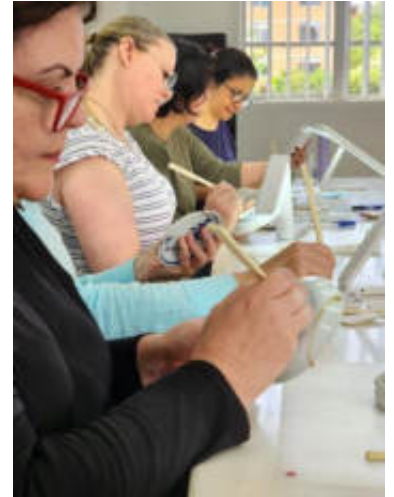
Հայ Համայնքի Բարեկեցութեան Կեդրոն

7 Հոկտեմբերին, որպէս գնահատանք եւ շնորհակալութեան արտայայտութիւն Երիտասարդ Հայ Մայրերու Խումբին տարած մէկ տարուան ծանր եւ արդիւնաբեր աշխատանքին՝ ՀՀԲԿ-ի խնամակալութիւնը կազմակերպեց «Ընտանիքի Օր» Էտկարեան սրահին մէջ: 25է աւելի ընտանիքներ մասնակցեցան հաւաքին, որոնցմէ իւրաքանչիւրը իւրայատուկ ճաշատեսակով մը ներկայացաւ: Բոլոր հայրերը պատրաստեցին Հայկական համեղ խորովածը: Ձեռնարկը առիթ տուաւ երիտասարդ ընտանիքներու յարաբերութեանց սերտացման եւ եկեղեցւոյ հետ մտերմութեան ստեղծման:

16 Հոկտեմբերին, ՀՀԲԿ-ն 15 տարբեր ոչ Հայ համայնքներէ ներկայացուցիչներ հիւրընկալեց մասնակցելու համար Քինցուկի Արուեստի «աշխատանոց»-ին, կազմակերպուած ՀՀԲԿ-ի եւ հովանաւորութեամբ ու զօրակցութեամբ Multicultural NSW-ի: Մասնակիցները սորվեցան 7 հիմնական քայլեր ստեղծելու համար Քինցուկի, որ Ճարնական դարերու կեանք ու պատմութիւն ունեցող

գեղարուեստ է: Այս արուեստի ճամբով կարելի է նորոգել եւ միացնել կաւէ կոտրած իրեր, գործածելով լաքար եւ ոսկեփոշի, հիմնուելով Ուապի Սապիի փիլիսոփայութեան վրայ՝ գտնել գեղեցկութիւն ոչ կատարելի մէջ: Աշխատանոցը վարեց տաղանդաշատ արուեստագէտ Եոքօ Քաուստան: Արուեստագէտը մօտէն հետեւեցաւ իւրաքանչիւր մասնակիցի տարած երկար ժամեր խլող աշխատանքին: Մասնակիցները իրենց հետ տարին իրենց ստեղծագործութիւնները:

Օրլանտ ՆՈՐ ՉԵԼԱՆՏԱ

Օրլանտի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցոյ Պետական Արձանագրութեան Առիթով Տեղի Ունեցած Ձեռնարկները

Չորս անմոռանալի օրեր Օրլանտի Հայ Փոքրաթիւ համայնքին համար:

Ուրբաթ, 28 Հոկտեմբերին, երկու տարբեր թոյլօրէնքով, Օրլանտի օդակայան ժամանեցին Առաջնորդ Սրբազան Հայր՝ Բարձրաշնորհ Տէր Հայկազուն Արքեպիսկոպոս Նաճարեան, Թեմական Խորհուրդի Ատենապետ Տիար Սարգիս Տէր Պետրոսեան, Տիկին Ալիս Տէր Պետրոսեան, Թեմական Խորհուրդի անդամ Տիար Գեորգ Չափրազեան, Տիկին Մարինա Չափրազեան եւ Առաջնորդարանին միշտ զօրալիզ Տէր եւ Տիկին Արիս եւ Անահիտ Իվանեան: Իսկ Շաբաթ ուշ գիշերին, ժամանեց Սուրբ Յարութիւն Եկեղեցոյ դպրապետ Բարեշնորհ Վարդան Սարկաւազ Էլմասեան: Վերոնշեալ հիւրերը եկան իրենց զօրակցութիւնը յայտնելու Օրլանտի մէջ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցոյ շուրջ հաւաքուած փոքրաթիւ Հայ գաղութին՝ եկեղեցոյ պետական արձանագրութեան հանդիսութեանց առիթով:

Ուրբաթ երեկոյ, Ծիսական Խորհուրդի անդամներուն եւ իրենց տիկիններուն ընկերակցութեամբ, Սիտնիէն ժամանող հիւրերը եւ Նշան Սարկաւազ Պասամաճեան ընթրիքի հիւրերը եղան Ծիսական Խորհուրդի Ատենապետ՝ Յակոբ Երլտրզեանի, Ատենադպիր՝ Զաւէն Փանոսեանի եւ Գանձապահ՝ Նամիր Պաթթանիի:

Օրուան ընթացքին, Սրբազան Հայրը եւ Դիւանապետ Նշան Պասամաճեան աշխատանքի ժողով մը ունեցան քննարկելու կարգ մը առկախ հարցեր եւ ի պատրաստութիւն յառաջիկայ մի քանի օրերուն տեղի ունենալիք ձեռնարկներուն:

Շաբաթ առաւօտեան միասնական նախաճաշէն ետք, Սրբազան հօր նախագահութեամբ, թեմականի անդամներու, Դիւանապետին եւ Ծիսական խորհուրդի անդամներուն մասնակցութեամբ, Յակոբ Երլտրզեանի տան մէջ, տեղի ունեցաւ Թեմական եւ Ծիսական Խորհուրդին առաջին հանդիպումը: Սրբազան հօր բացման աղօթքէն ետք՝ ատենապետ Յակոբ Երլտրզեան մանրամասն բացատրութիւն տուաւ գաղութի եւ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցոյ ցարդ արձանագրած յառաջընթացին մասին,

հոգևոր, ազգային եւ էքիւմէնիք բնագաւառներէն ներս: Տոքթ Զաւէն Փանոսեան եւ Յակոբ Երլտրզեան Սրբազան հօր եւ թեմականներուն կատարեցին առաջարկներ, որոնք գնահատուեցան Սրբազան հօր կողմէ: Անդրադարձ կատարուեցաւ ցարդ տեղի ունեցած աղօթքի հաւաքներուն, ապագայի ծրագիրներուն, Նշան Սարկաւազին տարած աշխատանքներուն, եկեղեցիի շէնք ունենալու հնարաւորութիւններուն, ֆինանսական հարցերու, էքիւմէնիք աշխատանքներու զարգացման, դպրաց դասի փորձերուն, թեմական խորհուրդին հետ կապերու սերտացման, անդամակցութեան եւ այլ հարցերու: ԾԽ-ի անդամները մեծապէս գնահատեցին Սրբազան հօր, թեմականի անդամներուն եւ հիւրերուն ժամանումը այս առիթով, որ բարոյական մեծ նշանակութիւն ունի թէ խորհուրդին եւ թէ համայնքի անդամներուն համար:

Պրն Տէր Պետրոսեան ի սրտէ շնորհաւորեց ցարդ տարուած աշխատանքը, տիրող բարձր գիտակցութիւնը, Ծխական Խորհուրդ – Դիւանապետ տիրող փոխադարձ վստահութիւնը եւ համագործակցութիւնը: Ան քաջալերեց անդամներ թիւին բարձրացումը եւ առաջարկեց ժողովուրդը դէպի եկեղեցի ներգրաւելու մարտավարութիւն: Միւս կողմէն, Պարոն Գեորգ Զափրագեան առաջարկեց եւ բացատրեց թէ ինչպէս կարելի է Թեմական խորհուրդ-Ծխական Խորհուրդ կապը աւելիով ամրացնել եւ թէ ինչով կրնայ ԹԽ-ը գործնական նեցուկ հանդիսանալ:

Սրբազան հայրը համաձայն գտնուեցաւ ամիսը անգամ մը առցանց քարոզ տալու համայնքի զաւակներուն, մասամբ գոհացում տալու համար հոգևոր պահանջներուն եւ փոխանցելու համայնքին Հայ հոգևոր արանքութիւնները:

Ժողովէն ետք այց կատարուեցաւ Շնափըր Բոքի գերեզմանատունը, ուր Սրբազան Հայրը, Նշան Սարկաւազի ընկերակցութեամբ օրհնութիւն կատարեց զանազան գերեզմաններու, ուր կը ննջեն Հայ հաւատացեալներ, խոր գոհունակութիւն թողնելով հանգուցեալներու հարազատներուն սրտերուն մէջ:

Երեկոյեան, Meadowood Community Centre-ի մէջ, նախագահութեամբ Սրբազան հօր, տեղի ունեցաւ Նոր Զելանտայի մէջ Հայաստանեայց Առաքելական Առաջին՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Պետական Արձանագրութեան նուիրուած հանդիսութիւնը: Հայ համայնքէն քառասունէ աւելի հայորդիներու կողքին ներկայ էին նաեւ հրաւիրեալներ՝

Օքլանտի Անկլիքան Առաջնորդ Բոս Պէյ Եպիսկոպոսը, Սիտնիէն ժամանած Մէլքայթ եկեղեցւոյ Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի Առաջնորդ Բոպըրթ Բապպաթ Եպիսկոպոսը, Օքլանտի Ս Էլիաս Մէլքայթ եկեղեցւոյ հոգևոր հովիւ Ժան Փօլ Ապու Նաում վարդապետը, Օքլանտի Հնդկ Ուղղափառ Յակոբիկեան եկեղեցւոյ հոգևոր հովիւ Դոկտ Ճոզէֆ Մարամբանտամը, Մէթոտիսթ եկեղեցւոյ

համաշխարհային էքսիմենիզմի ընդհանուր նախագահ Թոնի Ֆրանքլին Բոս Քահանան, Օբլանտի Սուրբ Երրորդություն Անկլիքան տաճարի երաժշտապետ Իվիցա Կրեկուրեք վարդապետը, Թաքափունա շրջանի Ս. Պետրոս Անկլիքան եկեղեցույ հոգևոր հովիւ Նաթան Տի Սէննա քահանան, Տէր եւ Տիկին Ամմար Ալ Բիհանի՝ ներկայացուցիչներ Սիրիաք Ուղղափառ եկեղեցույ, Պրն Ճոնի Պրժոնի՝ ներկայացուցիչ Գաղթեական եկեղեցույ, Տիկին Հերմիկ Սուգիասեան՝ ատենապետուհի Նոր Զելանտայի Հայկական Միութեան, Տէր եւ Տիկին Մարգիս եւ Ալիս Տէր Պետրոսեան՝ ատենապետ թեմական խորհուրդի, Տիար Գեորգ Չափրազեան՝ անդամ թեմական խորհուրդի, Միտնիի Հայ Եկեղեցույ Զայն Բատիոթամի տնօրէն Տիկին Մարինա Աւագեան-Չափրազեան, Տէր եւ Տիկին Արիս եւ Անահիտ Իվանեան:

Հանդիսավար Տոքթ Զաւէն Փանոսեանի բացման խօսքէն ետք, բեմ հրաւիրուեցաւ ատենապետ Յակոբ Երլտրզեան, որ ողջունելէ ետք բոլոր հիւրերը, հակիրճ պատմականը կատարեց գաղութի հիմնադրման ասկէ 26 տարի առաջ, երբ խումբ մը Հայեր կարողացան պետական արձանագրութիւն ապահովել Նոր Զելանտայի Հայկական Միութեան, որ մինչեւ օրս կը գործէ կրթամշակութային բնագաւառներէն ներս:

Իր խօսքին մէջ Յակոբ Երլտրզեան նշեց.

«2017-ին, ՆԶի Հայկական Միութենէն քանի մը անդամներ խորհեցան արձանագրել եկեղեցի մը, ապագային շէնք կառուցելու համար: Գաղափարը վաւերացուեցաւ Սրբազան հօր եւ թեմական պատգամաւորական ժողովին կողմէ: Քովիտը չօգնեց գործերու յառաջընթացին մինչեւ 2021 թուական: Թեմական Խորհուրդի օգնութեամբ պատրաստուեցաւ կանոնագրութիւն, 15 հայորդիներ երաշխաւորեցին եկեղեցին եւ արդիւնքը եղաւ պաշտօնական արձանագրութիւնը:

Այսօրուան տօնախմբումը կարելի պիտի չըլլար առանց կարգ մը անձնաւորութեանց եւ հաստատութիւններու անկեղծ գործակցութեան, որոնց կու գամ յայտնելու իմ շնորհակալութիւնս եւ երախտագիտական զգացումներս: Անոնք են.

Հոգեւոյս Տէր Ադան Արք Պալիօզեան, որ մեր համայնքին միշտ բարոյական նեցուկ հանդիսացաւ:

Բարձրաշնորհ Տէր Հայկազուն Արք. Նաճարեան, որ ամբողջ սրտով շարունակեց իր նախորդին գործը:

Թեմական Խորհուրդը, ի դէմս ատենապետ Մարգիս Տէր Պետրոսեանի եւ Փոխատենապետ Ստեփան Գրգեաշարեանի, իրենց զօրակցութեան եւ ցուցմունքներուն համար:

Շնորհակալութիւն 15 երաշխաւորներուն, ՆԶի Հայկական Միութեան վարչութեան, դպրաց խումբին, տիկնանց յանձնախումբին, խորանին ծառայողներուն: Յատուկ շնորհակալութիւն Մարկոս Սրկ Իսկէնտրեանին եւ Նշան Սրկ Պասմաճեանին: Յատուկ շնորհակալութիւն Ս. Յարութիւն եկեղեցույ հոգևոր հովիւ Արժանապատիւ Տէր Աւետիս Քահանայ Համբարձումեանին եւ Բարեշնորհ Վարդան Սարկաւազ Էլմասեանին, անցնող 5 տարիներուն իրենց ցուցաբերած զօրակցութեան եւ մատուցած պատարագներուն համար:

Յատուկ շնորհակալութիւն գործընկերներու՝ Զաւէնին եւ Նամիրին, առանց անոնց խանդավառութեան եւ անդուլ ճիգերուն կարելի պիտի չըլլար շարունակականութիւն ապահովել մեր հաւատքին վառ պահպանման:

Շնորհակալութիւն Օբլանտի Քաղդեական, Սիրիաք Ուղղափառ եւ Մէլքայթ եկեղեցիներուն, որոնք մինչեւ օրս հոգեկան սնունդ կը մատակարարեն մեր համայնքի գաւակներուն: Անոնց հետ շատ սերտ են մեր յարաբերութիւնները եւ անոնց հետ միասին մաս կը կազմենք քառանդամ Ալ Պիշարա Յանձնախումբին:

Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին էքսիմենիք ճամբայ կը կտրէ Օբլանտի միւս եկեղեցիներուն կողքին: Մենք շնորհակալ ենք Անկլիքան վարդապետ Իվիցա Կրեկուրեքին եւ Մէթոտիսթ քահանայ Թոնի Ֆրանքլին-Բոսին իրենց էքսիմենիք զօրակցութեան եւ գործակցութեան համար:

Շնորհակալութիւն բոլոր եկեղեցապետներուն յատկապէս Անկլիքան եկեղեցույ իրենց շարունակական զօրակցութեան համար: Մենք երախտապարտ ենք Սուրբ Երրորդություն Անկլիքան Տաճարի տնօրէնութեան, կազմակերպելու համար 31 Հոկտեմբերի դասախօսութիւնը, զոր պիտի տայ Նաճարեան Արքեպիսկոպոսը եւ որուն բոլորը հրաւիրուած էք:

Ինչ կը վերաբերի մեր ապագայ ծրագիրներուն, Թեմական խորհուրդի աջակցութեամբ պարբերաբար պիտի կազմակերպուին Պատարագներ: Կը կարծենք թէ պիտի յաջողինք առցանց լրատու մը հրատարակել, ուր նաեւ պիտի ներառենք սուրբգրային ուսուցումներ եւ Հայ եկեղեցւոյ պատմութիւն: Պիտի քաջալերենք մեր երիտասարդութիւնը մաս կազմելու դպրաց խումբին եւ ծառայելու Սուրբ Խորանին: Մեր էքիմենիք ճամբորդութիւնը դադար պիտի չունենայ: Հոգեւոր Հայրեր եւ սիրելի ընկերներ, Ձեր ներկայութիւնը այս գիշեր մեծ պատիւ է տրուած մեր Առաջնորդին եւ Նոր Զելանտայի Հայ համայնքին: Բարի եկած էք եւ բարի վայելում:

Գերաջնորդ Բարսեղ Բապայաթ Եպիսկոպոսին Սրտի Խօսքը

Մեծ հաճոյք է ինձի համար հանդիպիլ բոլորիդ: Իւրաքանչիւր հանդիպումի մասին երբ մտածենք՝ պէտք է գիտակցինք որ այդ Աստուծմէ տրուած նուէր մըն է: Ես միշտ կ'աղօթեմ որ այս հանդիպումները լուրջի առնուին:

Նոր Զելանտայի գեղեցկութիւնը իր բազմազանութեանց միութեան մէջն է, թէեւ հոգեւոր մարտահրաւերները առկայ են: Նոյնիսկ տուներու մէջ բազմազանութեանց միացում գոյութիւն ունի: Կը յիշեմ, երբ ատենօք ուզէիք երեխայ մը պատժել՝ «սենեակդ գնա» կ'ըսէիք, մեր օրերուն, պէտք է աղաչել երեխաները, որ թողուն իրենց սենեակները: Անոնք իրենց Այֆոնները ունին, ինչո՞ւ պիտի թողուն իրենց սենեակները...: Փաստօրէն, այսօր ծնողներն ալ իրենց զաւակներուն հետ Էսէմէս ներով կը յարաբերին: Այսպիսով, յանկարծ երեխային սենեակը կը վերածուի Աշխարհի, սակայն բոլորովին տարբեր Աշխարհ մը... Կ'աղաչեմ ձեզ ծնողներ, խօսեցէ՛ք ձեր երեխաներուն հետ: Առաջարկելի լուծումներ

չունիմ, գիտնալով որ երեխան իր այֆոնէն կամ թապլէթէն պատրաստ չէ նոյնիսկ երկու վայրկեանով հեռանալու: Դժբախտաբար երեցներն ալ նոյն ախտէն կը տառապին...

Միշտ սիրած եմ Աստուածաշունչին մէջ յիշատակուած Աբրահամին այցելած հիւրերուն դրուագը: Աբրահամ տեղեակ չէր որ անոնք հրեշտակներ էին ուղարկուծ Աստուծոյ կողմէ բարի լուրը բաշխելու համար: Ես շնորհակալ եմ որ ինձի առիթ տուիք ձեզի հետ ըլլալու ձեր եկեղեցւոյ պաշտօնական հաստատման սկիզբին, թէեւ Աստուծոյ աչքին ձեր եկեղեցին հաստատուած է 2000 տարիէ ի վեր: Դուք այսօր հիմը կը դնէք վայրի մը, ուր մարդիկ կրնան զալ հոն պատսպարուելու համար, վայրի մը, ուր կրնաք կենդանի պահել ձեր ասանդութիւնները, վայրի մը, ուր մարդիկ կը փնտռեն ՅՈՅՄ եւ կրնան զայն հոն գտնել: Դժուար ճակատամարտ է ձեր մղելիքը: Մեր եկեղեցական համայնքը եւ Ժան Փօլ վարդապետը ձեր կողքին պիտի ըլլան միշտ: Եւ ես յուսով եմ որ օր մը, Սրբազան հօր կողքին եւ յանուն Հօր՝ հիմնարկէք պիտի կատարենք Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ շէնքին: Ամէն:

Ընդ Պէջ Եպիսկոպոսին Ճարք

Ես երախտապարտ եմ հրաւերին համար այս կարեւոր ձեռնարկին, Օքլանտի Հայ Առաքելական Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ եւ անոր ծուխին պաշտօնական արձանագրութեան եւ Բարձրաշնորհ Նաճարեան Արքեպիսկոպոսին այցելութեան առիթով:

Էքիմենիք յարաբերութիւնները Անկլիքան եւ Հայ եկեղեցիներու միջեւ պաշտօնականացան 2001 թուականին, երբ միացեալ Անկլիքան-Արեւելեան Ուղղափառ Յանձնաժողովը հաստատուեցաւ եւ սկսաւ իր աշխատանքը, քննութեան նիւթ դարձնելով Քրիստոսաբանութիւնը: Այդ թուականէն առաջ ալ գոյութիւն ունէր անպաշտօն յարաբերութիւն:

2014-ին, Գահիրէի մէջ, Քրիստոսաբանութեան Համաձայնութիւնը

ամբողջացած էր, մինչ Սուրբ Հոգիի Մասին Համաձայնությունը պաշտօնական դարձաւ 2017-ին:

Այս համաձայնությունները յստակացուցին կարգ մը պատմական հարցեր, որոնք գոյություն ունէին մեր երկու եկեղեցիներուն միջեւ: Մենք կը գիտակցինք էքիմենիք յանձնառութեան կարեւորութեան, որ զարգացաւ 20րդ դարու ընթացքին զանազան քրիստոնէայ եկեղեցիներու միջեւ:

Սակայն, աստուածաբանական երկխօսակցութեան կողքին, մենք օրհնուած ենք «ընկալունակ էքիմենիզմ»ով, զիրար ըմբռնելու պատրաստակամութեամբ, բոլոր մակարդակներու վրայ, զիրար ընդունելով որպէս մէկ քրիստոնէայ ընտանիքի անդամներ եւ իրարմէ սորվելով: Բախտաւոր պէտք է զգանք որպէս եկեղեցիներ, որ առանձնաշնորհեալ ենք իրարու հանդիպելու եւ մէկգմէկով հարստանալու: Հետեւաբար, Արքեպիսկոպոս (Նաճարեան Խմբ.), եւ երախտապարտ եմ որ պիտի այցելէք մեր Սուրբ Երրորդութիւն Տաճարը եւ այնտեղ պիտի դասախօսէք: Ձեր ներողամտութիւնը պիտի հայցեմ որ անձամբ պիտի չկարողանամ ներկայ գտնուիլ այդ միջոցառման:

Նշան սարկաւագին ներկայութիւնը Օքլանտի մէջ պիտի ջուր աւելցնէ էքիմենիզմի ջրաղացին. ան իր հետ կը բերէ փորձառութիւն եւ խանդավառութիւն էքիմենիզմի բնագաւառին մէջ:

Անգամ մը եւս, շնորհակալ եմ այս միջոցառման համար, որ մեզ բոլորս հաւաքեց այստեղ եւ կ'աղօթեմ որ Աստուած իր օրհնութիւնները առատօրէն բաշխէ Օքլանտի այս նոր ծուխին, եւ կը վստահեցնեմ, որ դուք կը վայելէք ընկերութիւնը, զօրակցութիւնը եւ աղօթքները Օքլանտի Անկլիքաններուն:

Սրբազան հօր Եզրափակիչ սրտի խօսքը

Կ'ողջունեմ իմ եղբայրներս՝ Բոպըրթ Բապպաթ եւ Բոս Պէյ եպիսկոպոսները: Բապպաթ եպիսկոպոսը մօտիկ ընկերս է, ան նախագահն է Աւստրալասիոյ Մերձաւոր Արեւելեան Եկեղեցիներու Համախմբման: Ան միշտ Հայ եկեղեցոյ եւ Հայ ժողովուրդին կողքին կանգնած է: Շնորհակալ եմ որ այստեղ է մեզի հետ: Բոս Եպիսկոպոսին կ'ուզէի տեղեկացնել որ ես ուսումս ստացած եմ Լոնտոնի Քինկս Գոլէճին մէջ, նոյն քաղաքին մէջ նաեւ ձեռնադրուած եմ կուսակրօն քահանայ: Շնորհակալ եմ ձեր այստեղ գտնուելուն այս ուրախ առիթով, նաեւ ձեր յարատեւ զօրակցութեան համար, զոր կը ցուցաբերէք Օքլանտի Հայ համայնքին:

Եկեղեցի ունենալը խիստ կարեւոր է: Կը յիշեմ, 10 տարի առաջ երբ այստեղ էի, նոյն անձերը, որոնցմով այժմ շրջապատուած ենք, կը մտածէին համայնքի ապագային մասին եւ նախանձախնդիր էին եկեղեցի մը ունենալու: Բնական է որ եկեղեցին կ'ենթադրէ նաեւ ժողովուրդ: Կը կարծէինք թէ հայութեան թիւը պիտի հետզհետէ աւելնար, սակայն

այդպէս չեղաւ: Սուրիական տագնապին ընթացքին 3000-է աւելի Հայեր գաղթեցին Աւստրալիա, սակայն մէկ անձ իսկ չեկաւ Նոր Զելանտա: Սակայն ոչինչ, ովկիանոսներն ալ կը կազմուին ջուրի կաթիլներով: Եկեղեցոյ քարաշէն շէնքի կառուցումէն աւելի կարեւոր է ժողովուրդի մը զաւակներուն սրտերու շէնքին կառուցումը...:

Յարգելի ղեկավարներ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցոյ, եւ կ'աղօթեմ որ դուք կարենաք շարունակել ձեր ճիգն ու աշխատասիրութիւնը ինչպէս նաեւ ձեր գուրգուրանքը ձեր համայնքի զաւակներուն: Միտնին մի քանի ժամ հեռու է: Դուք հոգեւոր դասին եւ Առաջնորդարանին զօրակցութիւնը կը վայելէք: Նաեւ, դուք առանձին չէք այս երկրին մէջ, դուք մաս կը կազմէք քրիստոնէայ էքիմենիք ընտանիքին եւ բոլոր դոները բաց են ձեր առաջ: Խօսեցէք իրարու հետ, աղօթեցէք միասին եւ վայելեցէք ձեր հաւատքին առաւելութիւնները:

Միբելի եղբայրներ եւ քոյրեր, իրարու հետ ձեր յարաբերութիւնը թող շարունակուի որպէս նոյն ընտանիքի անդամներ: Շնորհակալ եմ ձեր աջակցութեան եւ անկեղծ զօրակցութեան համար: Թող Աստուած ձեզի առատօրէն շնորհէ իր օրհնութիւնը: Ամեն:

Պաշտօնական խօսքերէն ետք Նոր Զելանտայի Հայկական Միութեան հովանիին տակ գործող «Ծիրանի» նուագախումբը կատարեց հայկական երգեր եւ նուագներ, որոնք իլեցին ներկաներուն ծափողջոյնները, մանաւանդ ոչ Հայ հիւրերուն: Արսէն Սարգսեան (Քլարինէթ) Նարինէ Գրիգորեան (Դաշնամուր), Յակոբ Իսկէնտերեան եւ Տաիսիա Գրիգորեան (Ջութակ), Անահիտ Սարգսեան եւ Լուիզա Գրիգորեան (Երգ), Լեւոն Դոպրովսկի (Կիթառ), կատարեցին «Տարագ»ը, «Հոյ Իմ նագանի»ն, «Բինկեօլ»ը, «Հէյ Ջան Երեւան»ը: Ապա 60-ի շուրջ ներկաները հրաւիրուեցան ընթրիքի: Ջութակահար Յակոբ Իսկէնտերեան, որ միեւնոյն ատեն DJ-է, թնդացուց սրահը իր ճոխ հայկական հաւաքածոյով, հայկական պարը համակեց բոլորը նոյնիսկ ոչ Հայ հիւրերէն ոմանք, որոնք աւելի քան երկու ժամ վայելեցին Հայկական գեղեցիկ երգերն ու երաժշտութիւնը: Չորս ժամ տեւող հանդիսութիւնը աւարտեցաւ գիշերուան ժամը 10-ին:

Գովելի աշխատանք տարին Հայ Տիկիներու Յանձնախումբի անդամուհիները, որոնք ամէն ճիգ ի գործ դրին որակաւոր այս հաւաքը դարձնելու անմոռանալի:

Կիրակի 30 Հոկտեմբեր

Կէսօրէ ետք ժամը 5-ին, Սրբազան հայրը մատուցեց Սուրբ եւ անմահ Պատարագ Թաքափունայի Ս. Պետրոս Անկլիքան եկեղեցոյ մէջ: Խորանի վրայ Սրբազան հօր սպասարկեցին Բարեշնորհ Նշան Սարկաւազ Պատմաճեան (Սարկաւազի երգեցողութիւն եւ այլ), Յակոբ Երլտրզեան (Բուրվառ) եւ Աշոտ Գրիգորեան, որ նաեւ ընթերցեց «Զոջում»ը:

Բարեշնորհ Վարդան Սարկաւազ Էլմասեան, որ յատուկ այս պատարագին համար ժամանած էր Միտնիէն, իր որակաւոր ձայնով եւ երգեհոնի ընկերակցութեամբ առաջնորդեց Ջուարթնոց դպրաց դասը: Երգչախումբին առինքնող երգեցողութիւնը հմայեց ներկայ հաւատացեալները: Հաւատացեալները ստացան նաեւ Սուրբ Հաղորդութիւն:

Եպիսկոպոսական պատարագը սկսաւ Հրաշափառով: Տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն: Սրբազան հայրը իր քարոզին մէջ անդրադարձաւ ծնողներու դերին, հաւատքի զօրութեան, եկեղեցոյ առաքելութեան եւ հայ եկեղեցականի պարտականութեանց գիտակցութեան եւ տարած աշխատանքին: Ան իր եւ թեմական խորհուրդին

անունով շնորհաւորեց Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցոյ հիմնադիրները, ծխական խորհուրդը եւ Հայ համայնքը, որ հակառակ Քովիտին պարտադրած սահմանափակումներուն ձեռնածալ չմնաց այլ եղաւ աշխուժ եւ շնորհիւ միասնական ճիգերու պայծառացուց այս գաղութը պետական ճանաչում տալով Հայ եկեղեցոյ: Սրբազանը մեծ ուրախութիւն յայտնեց դպրաց դասի գեղեցիկ երգեցողութեան համար եւ յոյժ գնահատեց երեք դպրուհիներուն կողքին կանգնած նոր, երիտասարդ դպրուհիներու ներկայութիւնը, որոնց միջոցաւ կ'ապահովուի շարունակականութիւնը դպրաց խումբին: Ան մտաբեց որ օր մը Ծիսական Խորհուրդի անդամներուն կողքին ալ տեսնէ աւելի երիտասարդ անդամներ: «Փորձառութիւնը որ կ'ընձեռուի քրտինքով եւ աշխատանքով՝ պետք է փոխանցուի, այնպէս ինչպէս Քրիստոնէութիւնը փոխանցուեցաւ դարէ դար: Այն ատեն է որ, որքան հեռաւոր ալ ըլլայ Նոր Զելանտան, Հայ Քրիստոնէայ

համայնքը չի կորսուիր այլ կ'ապրի ու կը գոյատևէ որպէս Հայ իսկ մենք, թեմական խորհուրդով եւ հոգեւորականներով, ձեր կողքին ենք ու կը մնանք միշտ: Ուրախ ենք եւ հպարտ ձեզմով որ եկեղեցի արձանագրեցիք, այժմ սիրաշահեցէք երիտասարդ հոգիները որպէսզի ուռճանան Հայ եկեղեցին եւ ՆՁի Հայ համայնքը» եզրակացուց Սրբազան հայրը:

Յաւարտ Պատարգին, Սրբազան Հայրը բաժնեց գնահատագրեր պատրաստուած Ծխական Խորհուրդին կողմէ ՆՁի Հայկական Միութեան Հայերէնի չորս ուսուցչուհիներուն, որոնք Հայերէն կը ջարբեն Հայ փոքրիկներուն: Այդ ուսուցչուհիներն են Տիկնայք Նարինէ Գրիգորեան, Գոհար Սարգսեան, Լիաննա Պետրոսեան, Արեւիկ Ստեփանեան-Ֆորտ:

Ծխական Խորհուրդի կազմակերպութեամբ, կից սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն տիկնանց յանձնախումբին կողմէ: Սրբազան հայրը կատարեց տնօրինէք եւ աղ ու հացի օրհնութիւն:

Երկուքուկէս տարի իր քաշած կարօտին յազեցում գտած էր Օքլանտի Հայ Համայնքը...:

Երկուշաբթի 31 Հոկտեմբեր

Առաւօտուն, Սրբազան Հայրը, ընկերակցութեամբ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Ծխական Խորհուրդի ատենապետ Տիար Յակոբ Ելլտրզեանի եւ Նշան Սարկաւազ Պասաճեանի, այցելեց երկար տարիներու Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ ծառայութիւն մատուցած Մարկոս Աւագ Սարգաւազ Իսկէնտերեանին, ուր հիւրընկալուեցաւ Տիկին Արսինէ Իսկէնտերեանի եւ դպրաց խումբի տասնեակ տարիներու անդամուհի Տիկին Ռոզ Անտրէայի կողմէ: Բարեշնորհ Աւագ Սարկաւազը մեծապէս ուրախացաւ Սրբազան հոր իրեն շնորհած պատիւէն: Սրբազանը կատարեց տնօրինէք եւ ապա՝ կարդաց Փարատեա՝ աղօթքը, որպէսզի Աստուած առողջութիւն պարգևէ Բարեշնորհ սարկաւազին, որ մի քանի ժամ ետք պիտի ուղղուէր հիւանդանոց դարմանման համար: Մօտ երկու ժամ տեւող այս այցելութիւնը ոգեւորեց է՛ւ հիւրընկալները է՛ւ հիւրերը, որոնց խօսակցութիւնը կեդրոնացաւ ազգային-հոգեւոր նիւթերու վրայ: Սրբազան հայրը սրտի խոր գոհունակութեամբ մեկնեցաւ Բարեշնորհ Սարկաւազին բնակարանէն:

Երեկոյեան, միացեալ կազմակերպութեամբ Սուրբ Երրորդութիւն Անկլիքան Տաճարի տնօրէնութեան եւ Ս. Գր. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ, տեղի ունեցաւ դասախօսութիւն, տաճարին յարակից Bishop Selwyn Chapel-ին մէջ: Դասախօս՝ Բարձր Տէր Հայկազուն Արք. Նաճարեան: Նիւթ՝ «Հայ Եկեղեցին եւ Անտր Դիրքը Քրիստոնեայ Ընտանիքին եւ Խաղցած Դերը Հայ Ազգի Կերտումին Մէջ»:

40 ոչ Հայ եւ 20 Հայ հանդիսատեսներ ըմբռնեցին Սրբազան հոր պատմական փաստերով լի դասախօսութիւնը: Հանդիսավարութիւնը կատարեց Տաճարի Երաժշտագէտ Հայր Իվիցա Կրէկուրէք վարդապետը: Ան իր ողջոյնի խօսքին մէջ ողջունեց հիւրերը յատկապէս Թեմական Խորհուրդի ատենապետ Պրն Սարգիս Տէր Պետրոսեանը եւ Ծխական Խորհուրդի ատենապետ Պրն Յակոբ Ելլտրզեանը ինչպէս նաեւ Հնդիկ Յակոբիկեան եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ Դոկտ Ճոզէֆ քահանայ Սարաքանտամբ, Մեթոտիսթ եկեղեցւոյ էքիմենիզմի ընդհանուր տնօրէն Թոնի Ֆրանքլին Ըոս Քահանան, Կաթոլիկ եկեղեցւոյ էքիմենիզմի պատասխանատու՝ Տիկին Լուիզա Բանին: Խօսքը

ուղղելով Սրբազան հոր ան ըսաւ թէ իր այսօրուան դասախօսութիւնը պսակումն էր Անկլիքան եկեղեցւոյ այն նախաձեռնութեան, որով խումբ մը անկլիքաններ ամսական յաճախականութեամբ կ'այցելէն ուղղափառ եկեղեցիներ: Յայտնեց որ անցեալ ամիսներուն անոնք այցելած են Հնդիկ Յակոբիկեան, Ղպտի եւ Սերպ ուղղափառ եկեղեցիները եւ շատ բան սորված ուղղափառութեան մասին: Ան իր շնորհակալութիւնը յայտնեց նաեւ Նշան Սարկաւագին, որ իր Օքլանտ հաստատուելէն ի վեր մեծ աշխուժութիւն ցուցաբերած է էքիմենիք գետնի վրայ եւ զայն անուանեց «էքիմենիզմի շարժակ»:

«Իւրաքանչիւր անհատ Հայ ժողովուրդը ձեռով մը կը ճանչնայ. ոմանք զայն կը ճանչնան Տրդատ Թագաւորով եւ Գրիգոր Լուսաւորիչով, 301 թուականին քրիստոնէութիւնը պետական կրօն հռչակող առաջին երկիր: Որպէս Խրուաթ ինձի կը յիշեցնէ Սուրբ Պլէզը որ Հայ ծագում ունէր, ուրիշներ զայն կը յիշեն իր տխուր պատմութեամբ, Ցեղասպանութեամբ: Սիրելի Սրբազան հայր, մենք եկած ենք ձեզմէ սորվելու եւ կ'ակնկալենք շատ բան սորվիլ այս գիշեր»:

Սրբազան հայրը իր բացատրութիւնը սկսաւ իր վեղարով, գոր գլխուն գետեղելէն ետք ներկայացուց անոր իւրայատկութիւնը, հաստատելով որ միայն Հայ եկեղեցականները վեղար կը կրէին: Ան հետեւողական կարգով բացատրութիւն տուաւ Հայ եկեղեցւոյ կազմութեան մասին սկսելով Թադէոս եւ Բարթողոմէոս առաքելներէն, անոր առաքելական կոչուելուն: Սրբազանը բացատրեց քաղկեդոնականութեան մերժման պատճառները, անդրադարձաւ Գրիգոր Լուսաւորիչի կարեւոր դերին, Հայ գրերու գիտին եւ թարգմանական աշխատանքներուն, ան անդրադարձաւ արաբական, սելճուք թաթարական շրջաններուն, մինչեւ մեր օրերը: Ներկաները մեծ հետաքրքրութեամբ հետեւեցան Սրբազան հոր բացատրութեանց, որոնք ջախջախիչ մեծամասնութեան համար նորութիւն էին: Ան համարձակօրէն յայտնեց որ բոլոր Քրիստոնէաները հարկ է որ ամուր կառչին իրենց հաւատքին եւ ուշադիր ըլլան այլ կրօններու ազդեցութենէն: Տուաւ օրինակներ պատմութենէն: Շատ մը Անկլիքաններ հիցմունքով արտայայտուեցան Սրբազան հոր խիզախութեան եւ տուած իմաստուն խրատներուն մասին:

Աւարտին տրուեցան բազմաթիւ հարցումներ, որոնց համապարփակ եւ սպառիչ պատասխան եւ բացատրութիւն տուաւ Սրբազան հայրը: Իր զագաթնակէտին հասած էր ներկաներուն ոգեւորութիւնը, որոնք Հայ եւ այլ ուղղափառ եկեղեցիներու մասին լայն գիտելիք ամբարած մեկնեցան եկեղեցիէն:

Ապա Տաճարի կողքի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ թեթեւ հիւրասիրութիւն, ուր Սրբազանը շրջապատուեցաւ հանդիսականներով յաւելեալ հարցեր տալու համար սրբազնութեանը, որոնց մեծ համբերութեամբ պատասխանեց:

Ապա Նշան Սարկաւագ Միտնիէն ժամանած հիւրերը եւ Ծխական խորհուրդի անդամները առաջնորդեց Սուրբ Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, որ Տաճարի շրջափակին մէջ կը գտնուի եւ որ կառուցուած է 19րդ դարու կէսերուն: Այդ 800է աւելի հաւատացեալներ ընդունող եւ փայտաշէն (ՆԶ-ի Քաուրի փայտ) եկեղեցին, 1982-ին տեղափոխուած է մօտ 300 մէթր իր նախապէս գտնուած վայրէն եւ առանց որեւէ վնաս կրելու հաստատուած է իր ներկայ վայրը: Ինչպէս բոլոր այցելուները, Հայ այցելուներն ալ զարմացան թէ ինչպէս հնարաւոր էր հարիւրաւոր թոն կշռող 20 մէթր բարձրութիւն ունեցող փայտեայ զանգուած մը ամենէն նախնական միջոցներով տեղափոխել առանց որեւէ սխալի կամ վնասի:

Սրբազան հոր եւ թեմականներու այցելութիւնը յաջող առաքելութիւն մըն էր, որպէս ոգեւորող, նոր աւիշներարկող եւ գուրգուրանքի արտայայտութիւն:

Բոլորին վարձքը կատար:

ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾՆԷՆ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ԻՏԱԼԻՈՑ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հոկտեմբեր 3-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Երկրորդ Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի մէջ ընդունեց Իտալիայի Վճռաբեկ դատարանի առաջին նախագահ Փիլեթրո Քուրցիոյի գլխավորած պատուիրակութիւնը՝ ուղեկցութեամբ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահ Լիլիթ Թադեոսեանի: Ներկայ էր նաեւ Իտալիայում ՀՀ արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Ծովինար Համբարձումեանը:

Ողջոյնի իր խօսքին մէջ Վեհափառ Հայրապետը ըստ, որ բարեկամ Իտալիոյ հետ Հայոց յարաբերութիւնները խարսխուած են ընդհանուր պատմամշակութային եւ քրիստոնէական արժէքներու հիման վրայ:

Բարձր գնահատելով երկու երկրների Վճռաբեկ դատարանների միջեւ ձեւաւորուող գործակցութիւնը՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը նկատեց, որ հայ-իտալական դարաւոր բարեկամութիւնը կ'արտայայտուի նաեւ եկեղեցական մակարդակով, որուն վկայութիւնն են Հայ Առաքելական եւ Հռոմի Կաթոլիկ Եկեղեցիներու եղբայրական փոխյարաբերութիւնները:

Անդրադառնալով արցախեան 44-օրեայ պատերազմին եւ Սեպտեմբերի 13-ին Ադրբեջանի կողմէն Հայաստանի նկատմամբ սանձազերծուած ռազմական գործողութիւններուն՝ Նորին Սրբութիւնը նշեց, որ Արցախի եւ Հայաստանի հանդէպ Ադրբեջանի կողմէն իրականացուող ոտնձգութիւնները կանխելու համար անհրաժեշտ է միջազգային հանրութեան խիստ դատապարտումը: Նորին Սրբութիւնը կարեւոր նկատեց նաեւ միջազգային հանրութեան գործուն աջակցութիւնը Ադրբեջանում պահուող հայ ռազմագերիներու շուտափոյթ վերադարձի գործընթացին:

Իր հերթին պարոն Քուրցիոն ընդգծեց, որ Հայաստանն ու Իտալիան, ըլլալով քրիստոնէայ երկիրներ, ունին նոյն արժեհամակարգը եւ այդ առիթով վստահութիւն յայտնեց, որ հայ-իտալական ջերմ յարաբերութիւնները կը զարգանան ու կ'ամրապնդուին նաեւ երկու երկիրներու Վճռաբեկ դատարաններու միջեւ փորձի փոխանակմամբ եւ համագործակցութեամբ:

Անդրադարձ կատարուեցաւ նաեւ Ադրբեջանի վերահսկողութեան տակ գտնուող տարածքներուն մէջ հայկական հոգեւոր-մշակութային ժառանգութեան ոչնչացման ու իւրացման փաստերուն:

**«ՎԱՅԷ ԵՒ ԹԱՄԱՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ» ՄԱՏԵՆԱՊԱՐԱՆԻ
ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ 10- ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԻ
«ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾԻՆ՝ ԳՐՔԻ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ» ԽՈՐԱԳՐՈՎ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԸ**

Հոկտեմբեր 6-ին, Վեհափառին օրնութեամբ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» Մատենադարանի 10-ամեակի առիթով տեղի ունեցաւ «սուրբ Էջմիածին՝ գրքի հանգրուան» խորա-գրով գիտաժողովը:

Գիտաժողովին մասնակցեցան Մայր Աթոռի միաբաններ, Հայաստանի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու դասախօսներ, գիտնականներ եւ հասարակական գործիչներ:

Գերաշնորհ Տ. Մուշեղ եպիսկոպոս Բաբայեան փոխանցեց Գարեգին Երկրորդ Սմենայն Հայոց Կաթողիկոսի պատգամն ու օրհնութիւնը, ուր մասնաւորապէս ըսուած էր. «...Տասը տարի առաջ

հիմնադրուեցաւ մատենադարան՝ մեր Եկեղեցոյ արժանաւոր զուակներ մեծայարգ տէր եւ տիկին Վաչէ եւ Թամար Մանուկեաններու: Մատենադարանը այսօր կը հանդիսանայ հայ տպագիր ժառանգութեան պահպանման եւ դպրութեան ու գիտական մտքի զարգացումը խթանող կաճառ:

...Եկեղեցին մշտապէս հոգացած է մեր գրական ժառանգութեան պահպանման ու հարստացման: Հայ գրական ժառանգութիւնը փորձութիւններով լի է մեր պատմութեան մէջ եւ մեր ժողովուրդին համար եղած է նաեւ հայ քրիստոնէական հոգիի կենսունակութեան աւիշ եւ ինքնութեան պահպանման գրահ ու յենարան:

...Գրատպութեան ասպարէզէն ներս, վճռորոշ եղաւ 1771 թուականը, երբ երջանկայիշատակ Սիմէոն ԱՅ Երեւանցի Կաթողիկոսի ջանքերով հաստատուեցաւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի տպարանը: Հայրենիքին մէջ հիմնուած առաջին տպարանը կարելոր առաքելութիւն ստանձնեց հայ գրատպութեան բնագաւառին մէջ, որով յետագային Հայաստանի մէջ ծաւալեցաւ ու զարգացաւ գրատպութիւնը եւ գրադարաններու ստեղծումը: Այս առումով բնորոշ է նաեւ «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» մատենադարանի կառուցումը եւ տասնամեայ գործունէութիւնը՝ որպէս լաւագոյն վկայութիւն, որ մեր Եկեղեցին շարունակելու է նպաստ բերել մեր դարաւոր գրական ժառանգութեան պահպանման եւ մեր ժողովուրդի գիտամշակութային կեանքի առաջընթացին»:

Այս առիթով իրենց շնորհաւորանքները փոխանցեցին ՀՀ ԳԱԱ Հայագիտութեան եւ հասարակական գիտութիւններու բաժամունքի ակադեմիկոս-քարտուղար Իւրի Սուվարեանը, Մեսրոպ Մաշտոցի անուան Մատենադարանի գիտական գծով փոխտնօրէն, Կարեն Մաթեոսեանը, ՀՀ Ազգային գրադարանի տնօրէն, Աննա Չուլեանը, ՀՀ ԳԱԱ Մ. Աբեղեանի անուան գրականութեան ինստիտուտի տնօրէն, փրոֆէսոր Վարդան Դերիկեանը, Հայաստանի գրադարաններու ընկերակցութեան փոխնախագահ Ռաֆիկ Նազարեանը եւ Խ. Աբովեանի անուան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի գիտական կեդրոնի ղեկավար, Կամօ Վարդանեանը:

Ապա «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» Մատենադարանի սրահներուն մէջ զուգահեռաբար տեղի ունեցան «Սուրբ Էջմիածին՝ գրքի հանգրուան» գիտաժողովի բանախօսութիւնները:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ՀԲԸՄ 92-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԸ

Հոկտեմբեր 7-ին Վեհափառը ընդունեց ՀԲԸՄի 92-րդ համագումարի մասնակիցները՝ նախագահ Պերճ Սեդրակեանի գլխավորությամբ:

Նախքան հանդիպումը Նորին Սրբության նախագահությամբ ՀԲԸՄ-ի անդամները աղօթք բարձրացուցին առ Աստուած ազգային բարերար, ՀԲԸՄ-ի նախագահ եւ ՀՀ ազգային հերոս Ալեք Մանուկեանի ու անոր տիկնոջ՝ Մարի Մանուկեանի շիրիմներուն առջեւ:

Այնուհետեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր հայրական օրհնութիւնն ու պատգամը փոխանցեց հիւրերուն: Ան մասնատրապէս նշեց. «ՀԲԸՄ անունը եւ գործունէութիւնը իր սկզբնատրաման օրէն անքակտելիօրէն կապուած է մեր Սուրբ Եկեղեցոյ եւ ի մասնատրի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի առաքելութեամբ:

...Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը մշտապէս իր զօրակցութիւնը բերած է հայրենի անկախ պետականութեան վերակերտման»:

Հայոց Հովուապետը հաստատեց, որ ՀԲԸՄ-ը այսօր ալ նոյն նախանձախնդրությամբ կը շարունակէ իր գործունէութիւնը, որուն առանցքը՝ մեր ժողովուրդի անվտանգութեան ապահովումն է, ինքնութեան անաղարտ պահպանութիւնը, անոր հոգւոր, բարոյական զօրացումը եւ համազգային միաբանութեան ամրապնդումը:

Վեհափառ Հայրապետը իր գնահատեց ՀԲԸՄ-ի եւ անոր անդամակցող ազնիւ բարերարներուն, որոնց շնորհիւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հովանիին ներքոյ վերակառուցուած բազմաթիւ վանքեր ու եկեղեցիներ, եկեղեցական կառոյցներ եւ շինութիւններ կենսունակ կը պահեն մեր հաւատքին ապրումն ու աստուածատէր ոգին, բազմաթիւ երեխաներ հայեցի կրթութիւն եւ դաստիարակութիւն կը ստանան Հայորդեաց տուններուն մէջ, կարիքատու բազմաթիւ հայորդիներ կը ստանան ընկերային օժանդակութիւն, իսկ բարեգործական ճաշարաններուն մէջ՝ սնունդ:

«Վստահաբար ձեր քննարկումներուն մէջ պիտի անդրադառնաք այնպիսի խնդիրներու, որոնք կ'առնչուին մեր ժողովուրդին առջեւ ծառայած անվտանգային մարտահրաւերներուն: Վստահ եմ նաեւ, որ իր կոչումին հաւատարիմ, ՀԲԸՄ-ը պիտի շարունակէ նոր յանձնառությամբ լծուիլ հայրենաշէն ու ազգապահպան ծրագրերու իրականացմանը: Մեր ժողովրդի գոյատեւման եւ առաջընթացի միակ ճանապարհը ազգային ու հոգւոր առողջ ուժերու համախմբումն է, պետականութիւնը պահպանելու եւ ամրացնելու գաղափարին շուրջ: Անկախ

պետությունն է, որ կ'երաշխաւորէ մեր ժողովուրդի բարեկեցութիւնը, ապագայատեսիլ ձգտումներու իրագործումը, յարատեւութիւնն ու մեր ազգային, հոգեւոր ինքնութեան անխաթար պահպանումը»,- ամփոփեց Գարեգին Երկրորդ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

Հանդիպման ընթացքին, Վեհափառը ՀԲԸՄ-ի անդամներուն ներկայացուց Մայր Աթոռի տարբեր կառոյցներու գործունէութիւնը, յատկապէս հովուական եւ ընկերային, քարոզչական եւ կրթադաստիարակչական ոլորտներուն մէջ իրականացուող աշխատանքները:

Վեհափառ Հայրապետը պատասխանեց ՀԲԸՄ անդամներուն հարցերուն:

Մասնաւոր անդրադարձ կատարուեցաւ Եկեղեցւոյ ազգապահպան առաքելութեան, ազգի միասնականութեան ամրապնդման գործին անոր կարեւոր դերակատարութեան:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՀԻՒՐՆԿԱԼԵՑ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՍՈՐԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
(ASSYRIAN CHURCH OF THE EAST) ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ-ՊՍՏՐԻԱՐՔԸ
ԵՒ ԱՆՈՐ ԳԼԽԱԻՈՐԱԾ ՊՍՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հոկտեմբեր 11-ին Վեհափառը հիւրընկալեց Արեւելքի Ասորի Եկեղեցւոյ կաթողիկոսպատրիարք *Մար Աւա Գ Ռոյելը* եւ անոր գլխաւորած պատուիրակութիւնը:

Իր խօսքին մէջ Վեհափառը ընդգծեց, որ հայ եւ ասորի ժողովուրդներու բարեկամական յարաբերութիւններն ու միջ-եկեղեցական կապերը կու գան դարերու խորքէն: Վեհափառ Հայրապետը նշեց, որ առիթներ ունեցած է այցելելու Հայաստանի ասորական տարբեր համայնքներու եւ շփուելու համայնքներու անդամներուն հետ, հաստատելով, որ վերջիններս կը պահպանեն իրենց լեզուն եւ մշակութային առանձնայատկութիւնները:

Շնորհակալութիւն յայտնելով Հայոց Հովուապետին ջերմ ընդունելութեան համար՝ Նորին Սրբութիւն Մար Աւա Գ կաթողիկոսպատրիարքը ընդգծեց, որ իր հովուական այցելութեան նպատակն է մասնակցիլ Հայաստանի ասորական համայնքի Սուրբ Մարիամ Աստուածածին Եկեղեցւոյ օժման, ինչպէս նաեւ խորացնելու եւ ամրապնդելու եղբայրական յարաբերութիւնները Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ հետ: Կաթողիկոս-պատրիարքը, անդրադառնալով Հայաստանի ասորական համայնքին, նշեց, որ հայաստանաբնակ ասորիները երկրի հաւատարիմ քաղաքացիներն են եւ ըստ ամենայնի իրենց ծառայութիւնը կը բերեն Հայրենիքին:

Այս առնչութեամբ Մար Աւա Գ պատրիարք-կաթողիկոսը տեղեկացրեց, որ 44-օրեայ պատերազմի ժամանակ հայրենիքի պաշտպանութեան իրենց մասնակցութիւնը բերած են նաեւ ասորական համայնքի ներկայացուցիչները եւ, ցաւօք, ունեցած նահատակներ:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը խոր ցաւով անդրադարձաւ ասորական համայնքի կորուստներուն՝ վստահութիւն յայտնելով, որ հոգեւոր պետի հովուական այցը մեծ մխիթարութիւն կը բերէ իր հետեւորդներուն:

Քննարկուեցան տարածաշրջանին մէջ ստեղծուած

իրավիճակը եւ Հայաստանի նկատմամբ Ադրբեջանի կողմէն շարունակուող բռնամիջոցները եւ միջազգային հանրութեան ջանքերը սանձելու հարեւան երկրի ոսնձգութիւնները:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ
ԱՄԷ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հոկտեմբեր 19-ին Նորին Սրբութիւնը ընդունեց Արաբական Միացեալ Էմիրութիւններու պատուիրակութիւնը՝ Շարժայի Ժառանգութեան Հաստատութեան նախագահ Դոկտոր Աբդուլ Ազիզ Ալ-Մուսալլամի գլխաւորութեամբ:

Հայոց Հայրապետը անդրադարձաւ Հայաստանի յետպատերազմեայ ծանր ու դժուարին իրավիճակին՝ վստահութիւն յայտնելով, որ հայ ժողովուրդն իր զօրեղ հաւատքի շնորհիւ եւ բարեկամ երկրներու աջակցութեամբ կը կարողանայ յաղթահարել առկայ մարտահրաւերները:

Իր հերթին Դոկտ. Մուսալլամ Վեհափառ հօր փոխանցեց ԱՄԷ բարձրագոյն խորհրդի անդամ,

Շարժայի շէյխ, Դոկտոր Սուլթան Պին Մոհամմատ Ալ Քասիմիի ողջոյնն ու բարեմաղթանքները: Ան գոհունակութեամբ հաստատեց, որ հայ-արաբական կապերը ամուր են՝ համահունչ դարաւոր բարեկամութեան:

Քննարկուեցաւ նաեւ Ադրբեջանի վերահսկողութեան տակ յայտնուած տարածքներուն էջմ հայկական հոգեւոր եւ պատմամշակութային արժէքներու ոչնչացման եւ իւրացման խնդիրը:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԷՆ

Հետեւեալ յայտարարութիւնը մամուլի կողմէ ստացանք Սուրբ Էջմիածնէն, ուր յստակօրէն քողագերծուած է Ադրպեյճանի հոգեւոր եւ քաղաքական ղեկավարութեանց միասնական կերպով ձեռք առնուած միջոցները հայատեացութեան զարգացման ի խնդիր:

Խմբագրութիւն

Հոկտեմբեր 20-ին, Պաքուի մէջ, Թրքական պետութիւններու կազմակերպութեան կրօնական առաջնորդներու երրորդ հանդիպման, որը շարունակուեցաւ գրաւուած Շուշիի մէջ, Կովկասի մահմեդականներու վարչութեան նախագահ Շէյխ-ուլ-իսլամ Ալլահշուքիւր Փաշազադէի կողմէն հերթական անգամ հնչեցուած են հերիւրական ու նենգափոխիչ յայտարարութիւններ եւ դատողութիւններ դարաբաղեան հակամարտութեան խնդրին, էթնիկ զտումներուն, թուրք-իսլամական մշակութային-հոգեւոր ժառանգութեան ոչնչացման, սրբավայրերու իւրացման, ադրբեջանական խաղաղասիրութեան եւ հայկական ռեւանշիզմի վերաբերեալ, որոնց առնչութեամբ հայկական կողմի պետական եւ հոգեւոր պատկան կառոյցներու կողմէն բազմիցս տրուած են եւ այսօր ալ շարունակաբար կը տրուին պատասխաններ եւ լուսաբանութիւններ: Ադրբեջանի հոգեւոր առաջնորդը չի խորշիւր անգամ Հայոց Եկեղեցիին մեղադրանքներ հասցեագրել եւ կեղծ վերագրումներով կոչ յղել Սուրբ Էջմիածնին եւ ցուցմունքներ՝ մեր «ժողովրդին ոչ թէ նոր արհաւիրքներ, այլ փրկութիւն բերող քայլերու առաջնորդելու»:

Տարօրինակ է, որ 2020 թուականին Արցախի ժողովուրդին նկատմամբ Ադրբեջանի սանձնագերծած պատերազմէն եւ իրագործած անմարդկային դաժանութիւններէն յետոյ Շէյխ-ուլ-իսլամ Ալլահշուքիւր Փաշազադէի հրահրիչ խօսոյթը բնաւ չէ փոխուած: Ժողովուրդներու խաղաղ գոյակցութիւնը իբրեւ թէ կարելորող Կովկասի մահմեդականներու վարչութեան նախագահը, հակառակ հոգեւոր առաջնորդներու եռակողմ հանդիպումներուն որդեգրուած ուղերձներու ոգիին, նոյն ժամանակ լուռ է Ադրբեջանի շարունակուող յարձակումներուն, ռազմատենչութեան եւ հայատեացութեան, ՀՀ ինքնիշխան տարածքներ խուժումներուն, սահմաններուն ամէնօրեայ սադրանքներուն, խաղաղ բնակավայրերը գնդակոծելուն, հայ ռազմագերիները անօրինաբար պահելուն եւ խոշտանգելուն, դաժանօրէն կեանքէն զրկելուն,

գոհուածներու մարմինները խեղելուն եւ պղծելուն, Արցախի մեր ժողովրդի ազատ ու անկախ կեանքի իրաւունքը ոտնահարելուն, հայկական պատմամշակութային եւ հոգեւոր ժառանգութիւնը ոչնչացնելուն եւ իրացնելու փաստերուն առնչութեամբ, որոնք յստակ եւ հիմնաւոր փաստագրուած են նաեւ միջազգային հանրութեան եւ կառոյցներուն կողմէն:

Թուարկուած հարցերը կարօտ են շուտափոյթ լուծումներու, իսկ մարդասիրական խնդիրները առաւել եւս կարիքն ունին Ադրբեջանի հոգեւոր առաջնորդի ուշադրութեան եւ միջնորդական ջանքերուն: Սուրբ Էջմիածնի կոչն է Կովկասի մահմեդականներու վարչութեան նախագահ Շէյխ-ուլ-իսլամ Ալլահշուքիւր Փաշազադէին՝ հաւատարիմ հոգեւոր իր կոչման ու առաքելութեան, տեսանելի քայլեր գործադրել այս ուղղութեամբ՝ թօթափելու վշտացեալ հոգիներէն ցաւն ու տրտմութիւնը:

Թող Բարձրեալը օրհնէ տարածաշրջանի ժողովուրդներու կեանքը երկնապարգեւ խաղաղութեամբ, ողորմութեամբ եւ առատ շնորհներով:

ԿԱՐԳԱԼՈՅԾ Է ՀՌՉԱԿՈՒԱԾ Տ. ԴԱԻԻԹ ՔԱՀԱՆԱՅ ՍԱՀԱԿԵԱՆԸ

Վեհափառ հօր տնօրինութեամբ կարգալոյծ է հռչակուած Տ. Դաւիթ քահանայ Սահակեանը, հիմք ունենալով Մասեացոտնի թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Գեորգ եպիսկոպոս Սարոյեանի միջնորդութիւնը եւ Մայր Աթոռի Կարգապահական Յանձնախումբի եզրակացութիւնը՝ Դաւիթ քահանայի ամուսնալուծուելուն եւ հոգեւոր ծառայութեան վայրը լքելուն վերաբերեալ:

Կարգալոյծ եկեղեցականն այսուհետ կը դասուի աշխարհականների շարքին՝ Սահակ Սահակեան աւագանի անունով:

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԺԱՄԱՆԵՅ ՄԱՅՐ ԱԹՐՈՒ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Հոկտեմբերի 28-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին ժամանեց Պոլսոյ Հայոց Պատրիարք Ամենապատիւ Տ. Սահակ արքեպիսկոպոս Մաշալեանը:

Այս առիթով Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի միաբանները Պատրիարքը թափօրով առաջնորդեցին Սուրբ Յովհաննէս Մկրտիչ եւ Սուրբ Վարդան մատուոմկրտարան, ուր կատարուեցաւ «Հրաշափառի» արարողութիւն:

Լուսարարապետ Գերաշնորհ Տ. Սուշեղ եպիսկոպոս Բաբաեանը ողջունեց եւ բարի գալուստ մաղթեց Սահակ Պատրիարքին:

Այնուհետեւ Պատրիարքը, գոհութիւն վերառաքելով առ Աստուած վերստին հայոց հոգեւոր կեդրոն գտնուելուն համար, իր օրհնութիւնն ու բարեմաղթանքները փոխանցեց Սուրբ Էջմիածնի միաբանութեանը:

Առաջիկայ օրերուն Ամենապատիւ Սահակ Պատրիարքը նաեւ իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ Գերագոյն հոգեւոր խորհրդի ժողովին:

ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԻ ՎԱՐՊԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԵԶԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հոկտեմբերի 28-ին տեղի ունեցավ վարդապետական թեզի բանառը պաշտպանություն: Մասնավոր վարդապետական աստիճան ստանալու համար թեզ պաշտպանեց Մայր Աթոռի միաբան Հոգեշնորհ Ս. Պողոս արեղայ Վարդանեանը՝ «Եպիսկոպոսական իշխանությունը Հայ Եկեղեցույ մեջ» թեմայով:

Յանձնաժողովի նախագահին էր Տաուշի թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Ս. Բագրատ եպիսկոպոս Գալստանեանը: Յանձնաժողովի կազմի մեջ ընդգրկուած էին նաև Արագածոտնի թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Ս. Մկրտիչ եպիսկոպոս Պոռշեանը, Մասեացոտն թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Ս. Գեորգ եպիսկոպոս Սարոյեանն ու Երեւանի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ մայր եկեղեցույ հոգևոր տեսուչ եւ Երեւանի Պետական Համալսարանի Աստուածաբանութեան Բաժնի տնօրէն Գերաշնորհ Ս. Անուշաւան եպիսկոպոս Ժամկոչեանը:

Քննիչ յանձնախումբը դրական եզրակացություն տուաւ վարդապետական թեզի պաշտպանութեան եւ արժանի համարեց Հոգեշնորհ Ս. Պողոս արեղայ Վարդանեանը մասնավոր վարդապետութեան աստիճանին:

Շնորհակալագիր

Համազգային Հայ Կրթական եւ Աշակութային Միութիւն
Hamazkaine Armenian Educational & Cultural Society
Regional Committee Incorpor. NC9889289

Աւստրալիա

Australia

Շրջանային Վարչութիւն

Աւստրալիոյ եւ Լոր Չեյանտայի Առաջնորդարանի Լրատու

Փարոս Ամսագրի Պատուարժան խմբագրական Կազմ

Համազգայինի Հայ Կրթական Աշակութային Միութեան Աւստրալիոյ Շրջանային Վարչութեան «Պատանի Հայագետ» մրցումի կազմակերպիչ յանձնախումբը խորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ մրցումը արժեւորելու եւ Փարոս ամսագրին մեջ այն բովանդակայից, մանրամասն ներկայացնելու համար: Յոյս ունիմք որ այս ձեռնարկը շարունակելով կ'արթնցնենք երիտասարդներուն հետաքրքրութիւնը հայոց լեզուի, պատմութեան, արուեստի եւ հայկական այլ ասպարեզներուն հանդէպ:

Այս առիթը օգտագործելով՝ կը շնորհաւորենք Փարոսի հինգամեայ գործունէութիւնը եւ բարձր կը գնահատենք անոր խմբագրական կազմը, մասնաւորապէս խմբագիր Բրժ. Լշան Սրկ. Պասմանեանի աշխատանքը եւ նուիրումը: Կը մաղթենք յարատեւութիւն ամսագրին, ոյժ, կրողի եւ եռանդ աշխատողներուն՝ շարունակելու եկեղեցանուէր եւ ազգանուէր գործունէութիւնը:

Շնորհակալութեամբ եւ Յարգանք

Չերոյ՝

«Պատանի Հայագետ» Յանձնախումբ

16/10/2022

**Հարցազրոյց Մելպուրնի Սուրբ Աստուածածին Եկեղեցւոյ
Հոգեւոր Հովիւ
Արժանապատիւ Տէր Խաչեր Քահանայ Յարութիւնեանի Հետ**

Մելպուրնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 60-ամեակին առթիւ, Փարոս առցանց հարցազրոյց մը ունեցաւ հոգեւոր հովիւ Արժ. Տէր Խաչեր Քահանայ Յարութիւնեանի հետ: Մեր շնորհակալութիւնը կը յայտնենք այս խիստ շահեկան հարցազրոյցին համար եւ կը շնորհաւորենք վաթսունամեակը եւ այդ ուղղութեամբ տարուած եւ տարուող հսկայական աշխատանքը:

Խմբագրութիւն

Փարոս - Օրհնեա՛ Տէր: Կրնայի՞ք հակիրճ դուրս գալ ներկայացնել մեր ընթերցողներուն:

Տէր Խաչեր – Այո, Տէր Խաչեր Յարութիւնեան, 7 տարիէ ի վեր կը վարեմ Մելպուրնի Սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւի պաշտօնը:

Փարոս - Կրնայի՞ք նաեւ ընդհանուր գաղափար մը տալ մեր ընթերցողներուն Մելպուրնի Հայ համայնքին մասին (հիմնադրութիւն, կազմակերպութիւններ, դպրոցներ, մշակութային ձեռնարկներ, կա՞ն հայահոծ շրջաններ, այլ Հայ յարանուանութիւններ, եւ այլն)

Տէր Խաչեր – Հայեր Մելպուրն կամ Վիքթորիա սկսած են հաստատուիլ Gold Rush-ի շրջանէն՝ 1840-1850 թուականներուն: Երեւելի գործունէութիւն կը սկսի տեսնուիլ 19րդ դարու վերջը, 20րդի սկիզբը մինչեւ 1910-1920 թուականներ: Սակայն մեծ հոսքը կը սկսի 1950-60 ականներուն: Սկիզբը հայութիւնը հաստատուած է Մէն Քիլտա, Պալաքլավա, այդ շրջանները: Մերձաւոր Արեւելքէն Աւստրալիա գաղթողները անմիջապէս սկսած են մտածել եկեղեցիի մասին որուն կողքին՝ դպրոց: 100 ընտանիքներու ջանքով առաջին եկեղեցին հիմնած են Ֆիցրոյի մէջ 1962-ին եւ զայն անուանած Սուրբ Աստուածածին: 1960 ականներուն հայերու գաղթ սկսած է նաեւ Թուրքիայէն եւ գաղութը դարձած է հայաշատ: Թուական աճին առնթեր, հայութիւնը սկսած է նաեւ կայք հաստատել Մալկոբլի, Սարի Հիլզի, Կլէն Ուելվըրլիի, Մաունթ Ուելվըրլիի, Տանտընոնկի շրջաններուն մէջ: Հետեւաբար, Ֆիցրոյի եկեղեցին անյարմար կը սկսի նկատուիլ, ուստի զայն կը վաճառեն եւ 1976-ին կը գնուի Սարի Հիլզի *Wyclif Congregational Church* հիմնադրված 1890թ Congregational եկեղեցին, որ շատ աւելի լաւ պայմաններու մէջ էր եւ ուներ մեծ սրահ եւ յաւելեալ հողային տարածք: Առանձնայատուկ տաղանդներով օժտուած եգիպտահայ նկարիչ, նուիրեալ անձնաւորութիւն Պրն Նուպար Արափաքեանը կը բերէ իր մեծ ներդրումը ներսէն վերաշինելու եկեղեցին ըստ հայկական աստուածութեանց, ան եկեղեցւոյ կը տրամադրէ հոյակապ որմնանկարներ: Մէկ տարի ետք եկեղեցին կ'օծուի: Կը կառուցուի Ակինեան վարժարանը, որ մեծ նշանակութիւն ունեցած է եւ ունի համայնքին գոյատեւման համար: Դպրոցը, 50 տարիէ ի վեր կը գործէ եկեղեցւոյ հովանիին ներքոյ, ունի իր առանձին հոգաբարձութիւնը եւ ուսուցչական կազմը եւ եկեղեցւոյ հետ գործակցաբար յառաջ կը տանի իր կրթական աշխատանքը:

Եկեղեցւոյ ծխական խորհուրդի կողքին կը ստեղծուի տիկնանց միութիւն, որ նիւթաբարոյական հայանպաստ գործ կը տանի եւ կը շարունակէ մինչեւ օրս տանիլ, իր բազմազան ձեռնարկներով իրարու մօտ բերելով համայնքը: Եկեղեցւոյ հովանիին տակ կը գործէ նաեւ Զուարթնոց քառաձայն Երգչախումբը, որ ոչ միայն Տաղաւար օրերուն կը մասնակցի Պատարագին այլ նաեւ կը կազմակերպէ մշակութային համերգներ: 30 տարիէ ի վեր կը գործէ Տարեցներու Բարեսիրական Ընկերակցութիւնը, պետական նպաստով ֆինանսաւորուած, որ եկեղեցւոյ սրահին մէջ շաբաթը անգամ մը կ'ընդունի մեր հայրիկներն ու մայրիկները եւ անոնց համար կը կազմակերպէ ընկերային հաւաքոյթներ եւ կը հոգայ այդ օրուան անոնց սնունդը:

Գոյութիւն ունի Հայ կաթողիկէ փոքր համայնք մը, որ հոգեւոր հովիւ չունի, ամիսը մէկ անգամ Սիտնիէն Հայր Բարսեղ ԾՎ Սուսանեանը կը ժամանէ եւ կը պատարագէ, հոգեւոր սնունդ մատակարարելով համայնքին:

Համայնքին մէջ կը գործէ Հայ Կեդրոնը իր տարբեր քոյր միութիւններով, ՀԲԸՄ-ը եւ Սահակեան Սարգսկան Ակումբը: Այս վերջինը շաբաթը երկու անգամ Հայ պատանիներ եւ երիտասարդներ կը մարզէ ոտնագնդակի բնագաւառէն ներս: Այս տարի նշեցինք այս ակումբին 50-ամեակը: 20 տարիէ ի վեր կը գործէ Ազատ Ղարիպեան պարախումբը, որ հայկական պարին գեղեցկութեամբ կ'ոգեւորէ համայնքը եւ Հայ ոգիով կը դաստիարակէ Հայ մանուկներն ու պատանիները:

Փարոս - Ծխական խորհուրդը բաւական մեծ պատասխանատուութիւն պէտք է առած ըլլայ իր ուսերուն: Ինչպիսի՞ աշխատանք կը տանի բաւարարելու համար համայնքի կարիքները:

Տէր Խաչէր – Ծխական Խորհուրդը պատասխանատուութեան լայն գիտակցութեամբ կը ծաւալէ աքթիւ գործունէութիւն եւ կը հասնի համայնքի կարիքներուն: Կազմակերպչական ծանր աշխատանք կը տանի ի սպաս եկեղեցւոյ եւ համայնքին: Եկեղեցւոյ հոգերը եւ մարտահրաւերները բազում են սակայն Ծխական Խորհուրդը մարտահրաւերները յաղթահարելով եկեղեցւոյ դռները միշտ բաց կը պահէ: Կը կատարուին ծխական բոլոր արարողութիւնները: Ծխական խորհուրդը ամէն ճիգ ի գործ կը դնէ բաւարարելու համար հաւատացեալներուն հոգեւոր կարիքները: Անդամները ամէն Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը ներկայ են եկեղեցի իրենց ծառայութիւնը մատուցելու համար մեր համայնքին:

Փարոս - Էքիւմենիք աշխատանք կը տանի՞ ք:

Տէր Խաչէր – Երբ առիթ ըլլայ կը մասնակցիմ Էքիւմենիք աղօթքներու: Ամիս մը առաջ հրաւիրուեցայ Հնդիկ Մալանքարա հովուապետի այցին առթիւ եւ իսօք առի յանուն Սրբազան հօր: Նաեւ երբ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքը այցելեց Մելպուրն, այնտեղ ալ ներկայացուցի մեր եկեղեցին եւ արտասանեցի սրտի իսօք: Լաւ եւ սիրալիք են մեր յարաբերութիւնները դպտի համայնքին հետ:

Փարոս - Որքանո՞վ Հայ երիտասարդութիւնը մասնակցութիւն կը բերէ եկեղեցական կեանքին:

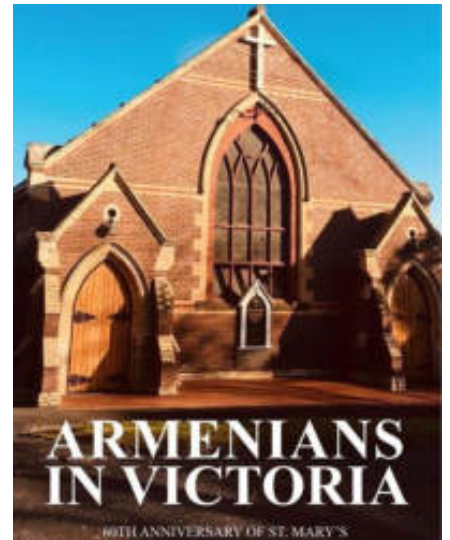
Տէր Խաչէր – Ոչ մեծ թիւով, սակայն հակառակ այդ իրողութեան աքթիւ գործունէութիւն կը ծաւալէ: 3 երիտասարդներ, որոնք վերջերս Սարկաւազ ձեռնադրուեցան, կը ծառայեն Սուրբ Սեղանին: Ունինք երիտասարդական միութիւն որոնց հետ ամէն շաբաթ Սուրբ Գրոց երկլեզու սերտողութիւն կը կազմակերպեն: Միութիւնը տարուան ընթացքին բազում ձեռնարկներ կը կազմակերպէ: Հիմա որ կլիման աւելի մեղմ է եւ կ'ուղղուինք դէպի ամառ, երիտասարդները պիտի կազմակերպեն հոգեւոր բովանդակութեամբ բանակում: Ամէն ճիգ ի գործ կը դրուի երիտասարդութիւնը մօտեցնելու եկեղեցւոյ:

Փարոս - Այս տարի 60-ամեակն է Սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյ, գոր պիտի տօնէք մեծ շուքով: Կրնայի՞ք այդ մասին մանրամասնութիւններ փոխանցել մեր ընթերցողներուն:

Տէր Խաչէր – 60ամեակի առթիւ ուրախ ենք բոլորս: Եկեղեցին սիրտն է եւ անկլինաքարը Հայ համայնքին: Նոյեմբեր 12-ին հանդիսաւոր յոբելենական ճաշկերոյթ տեղի պիտի ունենայ, հովանաւորութեամբ Հայկազուն Արքեպիսկոպոս Նաճարեան Առաջնորդ հօր եւ որուն պիտի մասնակցին թեմական, ծխական, Կալուածոց յանձնախումբի ներկայացուցիչներ: Մեծ ոգեւորութեամբ կը պատրաստուինք այդ օրուան: Սիրուած երգչուհի Մաշա Մնջոյեանը պիտի ձոխացնէ երեկոն: Այս առիթով արդէն տպարան

յանձնած ենք «Հայերը Վիքթորիայի Մեջ» վաերագրական գիրք մը բաղկացած 320 էջերէ: Սա պատմութիւնն է Մելպուրնի Հայ գաղութին ոչ միայն եկեղեցոյ: Այս աննախընթաց, արխիւային բովանդակութեամբ հրատարակութիւն է: Խմբագրական յատուկ յանձնախումբ մը, գլխատրութեամբ Տէր Խաչերի եւ խմբագրապետութեամբ Սարգիս Մելեանի եւ Վահէ Քէթիպի, էջադրումի պարասխանատուներ՝ Ալէք Խէչոյեան եւ Աւագ Պետիկեան:

Այս գիրքը տպուեցաւ "TC Printing" ի կողմէ նուիրատուութեամբ եւ անկեղծ զօրակցութեամբ Պրն Թագուր Չուլլուի: Կը պատրաստուի նաեւ վաերագրական ֆիլմ մը երկու փրոֆեսիոնալ Հայ երիտասարդներու կողմէ յանձինս Մաթոյ Քէյսողլուի եւ Շմալոն Ազատյանի: Ֆիլմը Սուրբ Աստուածածին եկեղեցոյ պատմութեան կը վերաբերի, օգտագործուած են հին նկարներ, ֆիլմեր, դպրոցի հանդէսներ, համերգներ եւայլն եւ կ'երկարի մինչեւ մեր օրերը: Գիրքին շնորհահանդէսը, ֆիլմի ցուցադրութիւնը տեղի պիտի ունենան ճաշկերոյթի ընթացքին:

Յաջորդ օրը, Սրբազան հայրը պիտի պատարագէ եւ աղօթք պիտի ըլլայ ննջեցեալներու հոգիներուն, որոնց զոհողութեամբ ունեցանք ինչ որ ունինք եւ որոնք մեզմէ հեռացած են առ յաւէտ: Ապա տեղի պիտի ունենայ հիւրասիրութիւն, որուն հրաւիրուած է մելպուրնահայ համայնքը:

Փարոս - Ինչպէ՞ս կը տեսնէք Համայնքի ապագան: Ի՞նչ մարտահրաւերներու առջեւ կանգնած է համայնքը: Ի՞նչ է ձեր պատկերացումը զանոնք յաղթահարելու համար:

Տէր Խաչեր – Մարտահրաւերներէն մին խառն ամուսնութիւններն են, որոնք հայապահպանման համար մեծ դժուարութիւններ կը յարուցանեն, ի բացառեալ կարգ մը ընտանիքներու, որոնք նախանձախնդիր են հայեցի դաստիարակութեան: Այլ մարտահրաւեր է երիտասարդութեան մէջ Աստուծոյ խօսքին սերմերը ցանելը: Մակայն համոզուած ենք որ մեր կարելին չխնայելով Աստուծոյ խօսքը իր տեղը կը հասնի: Ինչպէս ամէն տեղ, ձուլման մարտահրաւերի սուրը մեր գլխուն վրայ ալ կախուած է: Համայնքի գործօն աշխատանքով պիտի յաղթահարենք մեր առաջ ցցուած մարտահրաւերները եւ կեանքը պիտի շարունակուի այնքան ատեն որ Աստուած զայն կ'օրհնէ: Աշխատող ենք եւ լաւատես , աղօթող ենք եւ ոչ յուսահատ:

Փարոս - Քանի՞ հայկական վարժարան կը գործէ Մելպուրնի մէջ: Եկեղեցին ի՞նչ միջոցներով օգտակար է այս վարժարաններուն:

Տէր Խաչեր – Երկու դպրոց՝ Ակինեան Վարժարան եւ Համազգային Մեսրոպ Մաշտոց - Մատթէոսեան վարժարան: Երկուքն ալ միօրեայ, որոնց մէջ հայեցի կրթութիւն կը ստանան 180-200 հայ աշակերտներ:

Փարոս - Վերջապէս, ի՞նչ պատգամ կ'ուզէիք փոխանցել Փարոսի ընթերցողներուն:

Տէր Խաչեր – Նախ կ'աղօթենք որ Աստուած խաղաղութեան եւ անդորրութեան մէջ պահէ մեր համայնքը, որպէսզի այն հսկայ աշխատանքը, որ սկսած են համայնքի ղեկավարութիւնը՝ շարունակուի, մնայ յարատեւ: Որպէս համայնք քաջալերէ՞նք մեր եկեղեցին եւ համայնքային բոլոր գործուն մարմինները: Համայնքը մի քանի անձեր չեն, մենք բոլորս ենք, մէկս միւսին ձեռքը բռնած, իրարու աջկցելով, հաւատքով, յոյսով ու սիրով լեցուած, իրար ամբողջացնելով պահպանենք մեր եկեղեցին ու հաստատութիւնները եւ զանոնք փոխանցենք ապագայ սերունդին՝ որպէս ժառանգ:

Նաեւ, Փարոսին յաջողութիւն կը ցանկամ իր տարած հրաշալի գործունէութեան համար եւ կը մաղթեմ որ ան հանդէս գայ հոգեւոր, մշակութային եւ հայապահպանման ի նպաստ գեղեցիկ յօդուածներով:

Հարցազրոյցը վարեց Նշան Պասմաճեան

Հայկան Քոյրիկին Յիշատակին

- Օրիորդ Հայկան լա՛ւ ես:

- Փառք Աստուծոյ, լաւ եմ, կարեւորը դո՛ւն ես, դո՛ւն լաւ ըլլաս, կը պատասխանէր ժպիտը դէմքին սակայն աչքը կաթաւայի մը կամ կտոր մը խմորի, գոր կը շաղէր: Ամէն Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտներու մեր խօսակցութիւնը այսպէս կը սկսէր: Երեսունէ աւելի տարիներ, Սուրբ Յարութիւն Եկեղեցոյ Էտկարեան սրահի խոհանոցը Հայկան քրոջ «գործատեղի»ն էր, ինք Հայ Համայնքի Բարեկեցութեան Կեդրոնի կամաւոր խոհարարուհին էր: Ամբողջութեամբ նուիրուած էր այդ գործին, սիրտն ու սէրը խառնելով Հայ մամիկներուն եւ պապիկներուն համար պատրաստած կերակուրներուն մէջ: Ծառայելը Հայկան քրոջ հօպին էր:

Ամէն կէսօր, ճաշէն ետք երբ խոհանոց կը մտնէի շնորհակալութիւն յայտնելու մեր կամաւորներուն, Օրիորդ Հայկանը բազմաձև կ'ըլլար աթոռի մը վրայ: «Եկուր հէլէ», կ'ըսէր, «քեզի բան մը պիտի հարցնեմ»: Կը կռահէի թէ ինչ պիտի ըլլար հարցումը. կա՛մ Լաթաքիայէն երկուքիս ծանօթ անձի մը մասին, կա՛մ Պէյրութէն եւ կա՛մ՝ իմ առողջութեանս (ինչո՞ւ շատ զիրցած ես) մասին: Կը պատասխանէի, կ'ուրախանար մանաւանդ երբ վերջին հարցումին կը պատասխանէի՝ « Օրիորդ Հայկան, այնքան համով կը պատրաստես կերակուրները, որ ուտողը մինչեւ վերջին հատիկը կ'ուտէ, ըսէ ինչպէ՛ս չգիրնանք...»: Բարի ժպիտը կ'ուրուագծուէր դէմքին վրայ, աչքերուն մէջ կը կարդայի գոհունակութիւնը: Այդ կ'ընդունէր որպէս բարոյական վարձատրութիւն...

90 տարի հաւատացեալի կեանք ապրեցաւ Օրիորդ Հայկանը, ծառայեց իր ընտանիքին, եղաւ բարի հօրաքոյր, բարի մօրաքոյր: Խնամեց եւ անոր դէմ յարգանքը վայելեց ընտանիքի բոլոր անդամներուն եւ եկեղեցոյ մեծ ընտանիքին: Ութունը անց էր, սակայն երիտասարդի կորուվով Մաս պատրաստող տիկիներուն հետ ժի՛ր կ'աշխատէր: Եկեղեցոյ համար ամէն ինչ ընելու պատրաստ էր մեր աննման քոյրիկը: «Լոյս»ը եւ «Փարոս»ը ծայրէ ծայր կը կարդար: Իր գնահատանքը՝ «շատ լաւ է» էր մի՛շտ: Փարոսի խմբագրութիւնը գլուխ կը խոնարհէ Հայկան Իշխանեանի վաստակին եւ կը ցաւակցի անոր կորուստին համար բազմահարիւր իր հարազատներուն հետ:

Քու նմաններդ քիչ եղած են եւ քիչ պիտի ըլլան սիրելի Հայկան քոյր: Կասկած չունիմ որ 5 Հոկտեմբերին աւանդած հոգիդ, այսօր երկնային խաղաղութիւնը կը վայելէ: Միացար քու Քրիստոսիդ, որուն ուսուցումներուն հետեւեցար եւ կեանքովդ փաստեցիր զայն: Օրինակ ես բոլորիս, օրինակ պիտի մնաս, իսկ յիշատակդ՝ անթառամ: Հողը թեթեւ գայ աճիւններուդ:

Նշան Պատմաճեան

DIOCESAN NEWS

Wednesday 5 October – His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian returned to Sydney after his one-month visit in Armenia. There he had meetings with His Holiness Karekin II, took part in the Republic of Armenia Independence Day Requiem Service at Yerablur on 21 September, with His Holiness Karekin II presiding over the ceremony.

Archbishop Najarian celebrated Holy Mass on four occasions, in Yerevan, Kanaker, Gavar and Parakar.

Paros editorship is grateful for the Archbishop's safe return.

Sunday 9 October – Archbishop Najarian celebrated Holy Mass in Holy Trinity Church, with Reverend Father Miuron Avedisian as the attendant. The Parish Priest, Parish Council, ranks of deacons and acolytes were delighted on this day, as long time serving honourable Sub-deacon Garbis Shishoyan was to be elevated in rank.

Mr Shishoyan was born in Aleppo in 1940. From the age of 12, serving in the Armenian Church as an acolyte and sub-deacon in Kamishli, Aleppo, Kuwait and Lebanon, and since, in the western region of Sydney.

A gracious individual who has served the church for 32 years with dedication from 1990 to 2022. At the request of the Parish Priest and Parish Council, and by the intercession of the Primate Archbishop Najarian, he was awarded a Pontifical Encyclical and the St Nersess the Gracious medal. During Holy Mass, the letter was read, aptly describing him as a valued pious sub-deacon, and wishing him bright and continued years of service. The Primate bestowed his blessing on the worthy church servant.

During Holy Mass, the Archbishop also blessed three lanterns, which were donated by devoted sponsors, Mr and Mrs Jack and Rita Nercessian and their children.

Paros editorial congratulates Sub-deacon Garbis Shishoyan for his devoted service to the Armenian Apostolic Church and wishes him good health and blessed years ahead.

Sunday 9 October – Under the auspices of Archbishop Najarian, a spiritual concert was held to commemorate the 10th anniversary of the passing of Archbishop Aghan Baliozian, for details please read page 43.

Tuesday 11 October – The Archbishop presided over the periodic Diocesan Council meeting. The Parish Priests and Parish Council Chairmen of Holy Trinity and St Mary's Churches joined the meeting online. Reports were presented by Parish Priests, Father Avetis Hambardzumyan (Holy Resurrection, Sydney) Father Miuron Avedisian (Holy Trinity, Wentworthville) and Father Khacher Harutyunyan (St Mary's, Melbourne). The meeting discussed organisational, strategic, youth, financial matters, and heard a report on the upcoming 10th anniversary episcopal consecration commemoration of His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian from the organising committee, as well as an update on the Armenian Orphans Sponsorship program undertaken by the Diocese.

Sunday 16 October – Following his return from Armenia, Archbishop celebrated Holy Mass in Holy Trinity Church on 9 October, and now on this day the Primate participated in the Holy Mass at Holy Resurrection Church when the celebrant was Archpriest Reverend Father Norayr Patanian. Immediately following the Mass, Archbishop Najarian delivered the day’s relevant sermon. Due to its merits, we include some excerpts from his message. We would remind our readers that Saturday 15 October was the Feast of the Four Evangelists, Saints Matthew, Mark, Luke and John. The Primate stated, “I will give glory to God that I returned to be with you after a month of physical absence. Although you were far away, you remained in my prayers. I preached every Sunday in Armenia and conveyed your greetings to the believers and bring their greetings to you.

I had the opportunity to meet with His Holiness twice, to examine the challenges facing the Diocese of Australia and the Armenian community and its future. I bring you the blessing of the Holy Father.

Armenia lives in difficult circumstances. The created situation has had its bad influence on the people. In Yerevan, a part of the population is completely indifferent to the transitions, unmindful of whether the country has gone through the war or not. The other sector is stunned by these blows, is in an uncertain state

and needs spiritual support in order to find itself. This is very important for the Armenian Christian. If this people were able to recover after the Genocide, then they should also be able to recover and find their way. The following words of the Apostle Paul are for the Armenian people. *“We are hard pressed on every side, but not crushed; perplexed, but not in despair; persecuted but not abandoned; struck down, but not destroyed. We always carry around in our body the death of Jesus, so that the life of Jesus may also be revealed in our body.” 2 Corinthians 4:8-10.*

The Archbishop raised a prayer for unity and declared: “We will pray to God to give faith, hope and unity to the people of Armenia, because if we unite no force can suppress us. Let us put our hope in God and in ourselves against our unified enemy. We should not think that the North, South, East and West will help us, they are all after their own gain. Let us raise our army. God has given us strength, courage, intelligence and thinking. Let us unite and use God’s blessings for the common purpose.”

Explaining the Gospels and the Evangelists, Archbishop continued, “Today is the feast of the four Evangelists. Christ instructed the Apostles to preach the Word of God. However, when the Apostles began to die or were martyred, the need was felt for the message of Christ to be transmitted to the generations. Therefore, years later, Matthew, Mark, Luke and John, achieved this, with the inspired recording of Jesus’ life, His message of love, and the mystery and meaning of the Resurrection. They declared the message that when we have FAITH in Him, then we have LIFE with Him.”

Archbishop referred to other Gospels that exist, but they are not included in the Christian canons, called “non-canonical”; giving examples of other gospels which have nothing to do with faith, but miracles, while others tried to convey a message with obscured words. It is very natural that those gospels would not be accepted in the canons.

“The four Evangelists have some differences in their detail, but their main message is the same. It is thanks to their gospels that after 2000 years, faith survives. If they had not written them, Christianity would not exist today. As for our people, we are a people of faith who love the Gospel; we feel the need to read it in order to be renewed. He is our hope in times of weakness and our weapon against evil,” concluded the Archbishop.

This sermon shed light on the importance of the Feast of the Evangelists.

Sunday 23 October – Archbishop Najarian presided over the online lecture dedicated to the Feast of the Holy Translators (Tarkmanchatz) and Teachers’ Day. Please see page 47 for details.

Wednesday 26 October – The online lecture presented by His Eminence Archbishop Vicken Aykazian, who, despite the early hours of the morning in the United States capital of Washington, was on the informative topic, “The World Council of Churches – The 11th Assembly in the City of Karlsruhe, Germany and the Ecumenical Role of the Armenian Church”.

The host during the evening, Nishan Basmajian introduced Archbishop Aykazian, who was born in Sghert, Western Armenia in 1951. He received his theological studies in the Patriarchate of Jerusalem, ordained Deacon in 1968, Archimandrite in 1971, Bishop in 1992, Archbishop in 2007. From 1992-1996, he was the Primate of the Diocese of Switzerland. For more than 40 years, the Archbishop has

dedicated his life to the ecumenical movement, of which he is a believer and a supporter. From 1981 till today, he has been a member of various commissions of the World Council of Churches (WCC). Since 2013, he has been chairing the Financial Committee of the Council. A member since 1985, during the 2022 General Meeting in Karlsruhe, Germany he was elected Vice-Moderator.

From 2005-2007, he was elected President of the United States National Council of Churches. In 2009, he was an advisory member of President Obama’s Commission on Religious Initiatives, the first Armenian cleric to hold that position. In 2009, he was awarded the Ellis Island Medal of Honour. In 2013, Archbishop was elected president of the ‘Christian Churches Together’ organisation, which includes the Catholic, Protestant, Evangelical, Orthodox and other Christian denominations.

It is a source of pride for us all that again, as the first and only Armenian, Archbishop Vicken was elected a member of Habitat for Humanity International and, since 2013, as its President. It is due to his efforts that 1000 apartments have been built for needy families in Europe, Africa and Central Asia.

As a result of the atrocities in the Middle East, Archbishop Aykazian has spared no effort to protect the rights of minorities. In the last 15 years, he has visited Syria, Lebanon, Egypt, Jordan, Israel and Palestine and had face to face meetings with the Prime Ministers of Israel and Lebanon, the King of Jordan, President of Egypt, Kurdistan’s Masoud Barzani, and Syria’s Dr Bashar al-Asaad.

In 1999, he received his doctorate in the field of History from the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia. He speaks and writes fluently Armenian, English, French and Turkish.

Archbishop presented a brief history of the WCC, which was established in 1948 in Amsterdam. Its general activities include the protection of human rights, poverty, stopping wars, protecting persecuted minorities, climate change and such issues. The Armenian Church has been a member since 1962 (Mother See and Great House of Cilicia). Our participation has

brought positive benefits to our nation. The 44 day war of 2020 proved that the Armenian nation does not have friendly states but does have friendly churches.

Regarding the 11th Assembly of the WCC in Karlsruhe, Archbishop Aykazian explained that the Ukraine-Russia war was under the spotlight and Russia was condemned by everyone there. At this point he raised his voice, and asked of the 4000 representatives of the 351 churches, “where was the Council when 5,000 Armenians were killed in Artsakh? We had 10,000 wounded and many prisoners.” As a result of this, the WCC published a Media Release condemning Azerbaijan as a hostile country. Primate of the United Kingdom, Bishop Hovakim Manukyan, who was able to join the lecture later, is the author of the announcement in cooperation with the Great House of Cilicia representative. He stated, “The Armenian Church is small, but its voice can be heard in the WCC. The ecumenical movement is of benefit to our nation and our Motherland”, concluding, Archbishop Vicken has been elected Vice-Moderator of the Council for an eight year term.

Archbishop Aykazian responded to the many questions posed to him. Referring to the widespread persecution against Christianity, he explained that in the 19th century it was believed that Christianity was extinct, but the 20th century proved otherwise. Therefore it is a struggle that the worldwide church will endure and thanks to the united effort, this struggle will pass. The Archbishop was optimistic that the sectarian movements would not leave traces that would prove detrimental to Armenia and the church. He is an advocate for women to serve and have increased rights and opportunities in church service. Speaking about the preparation of continuing Armenian ecumenist generations, he mentioned that ecumenism is a philosophy that must first be accepted and then passed on to others. In that respect, there is broad participation, locally in the USA. In regard to the commotion between the Greek and Armenian clerics in order to safeguard their sections in Jerusalem, Archbishop Aykazian described it as a reprehensible phenomenon, and noted that it is against the spirit of ecumenism. In relation to the participation of two seats, the Holy See and Great House of Cilicia, the Archbishop said there are two delegates participating in the meetings, as deputies, but as one church, they cooperate. He explained that despite the WCC not bearing arms, it is a moral force and undertakes practical work. The member churches of the Council exert influence over their states and that is how they achieve practical results.

Bishop Hovakim has been an associate of Archbishop Aykazian for many years and stated that the WCC is a key and crucial institution with Archbishop Vicken’s position and role benefitting the Armenian nation, and this is highly appreciated.

In his concluding address, Archbishop Najarian thanked Archbishop Vicken, and revealed his connection with him dates back to when he was a student and has not been broken. Putting his finger on the wound, suggested

that our church, with its dioceses, should have special people responsible for the ecumenical movement, as other churches do, and not leave it to chance. The dedication of Archbishop Aykazian is an enviable quality, something that brings honour to the Armenian Church, and the Armenian Church needs ecumenists of Archbishop Vicken’s calibre.

The host suggested to the participants that if they have topics they would like to have addressed during these lecture sessions, to contact the Diocesan office. He also announced that the next lecturer will be Bishop Robert Rabbat, Primate of the Melkite Catholic Church, on the topic “Challenges the Christian World is Facing Today”, which will be given in English on 30 November at 7.00pm.

The session was closed with Bishop Hovakim’s benediction.

SPIRITUAL CONCERT DEDICATED TO THE MEMORY OF ARCHBISHOP AGHAN BALIOZIAN ON THE 10TH ANNIVERSARY OF HIS PASSING

On the evening of Sunday 9 October 2022, under the auspices of the Primate His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian, and organised by the Sydney Parish in Chatswood, a special concert was held in the Holy Resurrection Church, to honour the memory of the former Primate, Archbishop Aghan Baliozian of blessed memory, marking the 10th anniversary of his passing. This solemn occasion was presented exceptionally well by the organising committee, paying deserving homage to the late church father. Following the introductory announcements during the bilingual program, the event was given the warranted attention to detail.

The Holy Resurrection Church, including the upper room, was filled

to capacity with Armenians and non-Armenians, clerics and laypersons, representatives of community organisations and schools, and the relatives and friends of the late Archbishop, all attending to pay their respects to the memory of Archbishop Baliozian.

The young hosts, Charlie Tchetchenian in English and Ilda Zorlu in Armenian, hosted the two-hour long event remarkably well; including personal accounts of their own experiences with the late Primate. Isabelle Marcarian sang an enchanting rendition of “Hays Harg”, the students of the Sunday School recited Psalm 23 under the direction of Houri Geozikaraian and Clara Najarian; Reverend Father Avetis Hambardzumyan read the biography of the late Archbishop commencing with the introduction, “When we reflect on a person’s life, only then we will look into the plan and passage of the purposes God had for that person. Not that Archbishop Aghan Baliozian understood God’s plan, but he recognised Him and lived his life devotedly. Such people are rare and often misunderstood by their surroundings. This identifies the life of Archbishop Aghan, a person who led a life of abstinence, dedicated to God and to his nation through the Armenian Apostolic Church.”

A brief biography of his is presented at the end of this article.

Well-known to our community, Qanon musician Lousik Tovmasian played “*Groong*”. Poetry recitals by: Vahe Jibian, Tekeyan’s, “*Yegeghetzin Haygagan*”; Varti Hamamdjian, Silva Gaboudigian’s “*Khosk Im Vortoon*”; and the great talent of our community’s Manoug Kotoyan recited Baruyr Sevag’s “*Abrel, Abrel*”. These were all pieces close to the late Primate’s heart.

With his commanding voice, Choirmaster Vartan Elmasian sang a solo performance of Gomidas Vartabed’s “*Ter Getso Tu zHays*”.

Highly trained pianist, Dr Alex Sahagian performed solo of Arno Babajanian’s “*Nakherkank*” and Schumann’s

“*Ode*”; and, international soprano opera star, Natalie Aroyan performed her solo rendition of “*Ave Maria*”. Talented cellist, Natalie Minassian, accompanied by Dr Sahagian on piano, performed Kurken Atamian’s “*Lyric*”; and finally, founded by the late Archbishop Baliozian, the Karasoun Mangouk Choir concluded the evening’s tribute, singing four hymns – *Marmin Derounagan*, *Krisdos I Mech Mer Haydnetsav*, *Sourp Sourp* and *Der Voghormia*.

Prior to the commencement of a requiem service, the Primate His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian, expressed his sentiments firstly in English followed in Armenian, which we publish below:

He commenced his message with the passage from the Gospel of Luke 10:20 where Jesus Christ our Lord proclaims to his 72 disciples, “...however, do not rejoice that the spirits submit to you, but rejoice that your names are written in heaven.”

“When I was a student at the Holy See of Etchmiadzin, our paths crossed with Archbishop Aghan, he was my teacher in my final year in seminary. Father Aghan was a young vibrant figure with a commanding demeanor, in voice and appearance. We were impressed by his dedication. He was a member of the 1500-year-old Brotherhood of Jerusalem, devoting himself to its vision and objectives. Wherever he was, Archbishop Aghan remained a cleric committed to fighting the challenges for the rights of the Armenian Church. We met during the National Council of Churches conference, held in Canberra in 1991, which he attended representing Holy Etchmiadzin. We had opportunity to also meet during the Blessing of the Holy Miuron, Pontifical elections or while attending their final farewells. As I mentioned, our paths crossed. However, I knew him by his work. I replaced him, three months following his death. I did not come to a bare field but an organised diocese where he left his legacy. His soul has an immortal presence, not only for his relatives, but also to the ranks within the church and our community. In particular, he left the legacy of the principle to, “do what you believe in”. His legacy continues today, tied to our spiritual and earthly spheres by a thousand and one threads; the ordaining hands of Father Norayr and Father Barteve and having worked alongside them both for decades, and a relatively shorter period with Father Avetis. He had presided over countless baptismal and wedding ceremonies.

Archbishop Aghan was also an ecumenist who is remembered, to this day, as first President of the National Council of Churches and Vice-President of the NSW Ecumenical Council. The ecumenical traditions left by his contributions are felt to this day.

Archbishop dedicated his life to the principles he adopted and believed in. We all make mistakes in ministerial life - in those days, Armenian life was not the same as it is today, the Armenian national and community challenges were different. The Archbishop was able to avoid and sail the ship he commanded to a peaceful port. I took charge of the ship in that peaceful harbour and have attempted to add to his work. The Christian way of working is based on transmittance. Archbishop Aghan is a golden chain, he was able to link our future to our past.

Today, I celebrated Holy Mass at Holy Trinity Church on the altar which was dedicated to his memory. Holy Trinity Church was one of Archbishop's visions, it is because of his efforts we have this parish today, alas, he could not perform the consecration ceremony ....

Finally, blessed are all who live their lives as Archbishop did, devoting themselves to God. What remains of man? By their works they are rewarded the kingdom of heaven.

Blessed be the memory of the righteous.”

The requiem service which followed was conducted with the participation of all the Parish Priests.

All attendees were invited into the Edgarian Hall afterwards where *hokesurj* was served.

BIOGRAPHY OF ARCHBISHOP AGHAN BALIOZIAN

Baptismal name Yeghia. Born in Aleppo, in 1946.

Education:

Primary education at the place of his birth

1961-1968 Graduated from the Theological Seminary of the Armenian Patriarchate of Jerusalem

1971-1974 Studied at the State University of Yerevan as a student of Armenian Language, Literature and History

Ecclesiastical Orders

1966 Deacon

1968 Celibate Priest

1971 Archimandrite (Vartabed)

1972 Presented a pectoral cross and flowered cope

1976 Senior Archimandrite

1982 Bishop

1993 awarded the rank of Archbishop by the hand His Holiness Vazken I

Seminary Positions & Career:

1968-1971 Assistant Dean and Secretary at the Seminary and at the same time he taught Classical Armenian, Geography and Physical Education

1971-1972 Director of Administration at the Catholicate's Gulbenkian Library

1971-1974 Teacher of religious subjects at Etchmiadzin's Gevorkian Theological Seminary including 'Old and New Testament Ritualism' and 'The Conduct of Saints'

1974-1975 Dean of the Patriarchate of Jerusalem's Theological Seminary and continued his teachings of Classical Armenian, Theology and Religious Studies.

1975 November to 1981 Presiding Vicar of the Diocese of Australia and New Zealand

1981 November Appointed Primate of the Diocese by the encyclical of His Holiness Vazken I

1991 Appointed the Pontifical Legate of India and the Far East by His Holiness Vazken I

1994-1997 President of the National Council of Churches of Australia (NCCA)

1995-2012 Member of the Supreme Spiritual Council

1998-2006 Central Committee member of the World Council of Churches (WCC) representing the Holy See of Etchmiadzin

2002-2005 Vice President of the NSW Ecumenical Council

Archbishop had worked with the Patriarchate of Jerusalem Sion magazine, penning religious and pastoral articles

1991, 1998, 2006 Participated in the General Assemblies of the World Council of Churches that meet once every seven years, respectively in Canberra, Harare, and Porto Allegro

2004, 2006 and 2007 Archbishop Aghan participated in the 10 member Australian delegation to the Asia-Pacific Regional Interfaith Dialogues, headed by the Australian Federal Minister of Foreign Affairs.

Awards:

1995 Order of Australia Medal (OAM) in recognition of his work and dedication to church and community life with his unique ability to build bridges between cultures and faiths

2003 Centenary Medal awarded for his contribution to Australian society as part of the celebration year commemorating Australia's first hundred years of Federation

Archbishop Aghan Baliozian passed away on 22 September 2012 in Sydney, after succumbing to illness.

In Memory of Haygan Kouyr

- Miss Haygan, are you well?
- Praise God, I am well, but it is more important that you be well, she would say with a smile on her face, her eyes fixed on a pot on the stove or a batch of dough she would be kneading.

Every Wednesday and Friday morning our conversation would start like this. For more than 30 years the Edgarian Hall kitchen of Holy Resurrection Church was the “workplace” of this Armenian sister (*kouyr*), she was the volunteer cook for the Armenian Community Welfare Centre. She was completely devoted to that work, giving of her heart and her love preparing the meals for our senior mothers and fathers.

Serving was sister Haygan’s hobby.

Every afternoon, after the meal, when I went into the kitchen to thank our volunteers, Miss Haygan would be sitting on a chair. “Come over, I’d like to ask you something”, she would say. I would be wondering what the question would be, perhaps about a mutual acquaintance from Latakia, or from Beirut or about my health, (why have you gained so much weight she would say). I would respond and she would be pleased, especially in relation to the last question, when I answered, “Miss Haygan, you cook such delicious food that by eating every last morsel, how can I avoid gaining weight...” Her kind smile beamed; I could read the satisfaction in her eyes. She accepted this as her treasured reward.

Miss Haygan lived the life of a believer for 90 years, served her family, was a good paternal and maternal aunt. She cared for them and in return gained the respect of all the family members and the wider church family. She was in her 80’s but worked hard with the ladies preparing the consecrated bread (*Mas*), with the vitality of a younger woman. Our unique sister was ready to undertake any service for her church.

She would read Looyce and Paros from cover to cover. Her remark always was, “it’s very good”. The Paros editorial team bow heads before the service of Haygan Ishkhanian and offer condolences to her relatives.

There have been, and ever will be few people like you dear Haygan Kouyr. I have no doubt that your soul which passed on 5 October, now rests in heavenly peace. You are and always will be an example to us all, may your memory be everlasting.

Nishan Basmajian

Holy Translators (Tarkmanchatz) and Teachers' Day Online Teaching and Lecture

At the initiative of the Primate His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian, from 2015 to 2019 the teachers of all Sydney Armenian Schools were invited to the Holy Resurrection Church on the Sunday nearest to the Feast of the Holy Translators to receive the blessing of the Primate and be guests for lunch in the Edgarian Hall, where one teacher would deliver a talk on a topic. In 2020, Covid halted this initiative with the restrictions. In 2021, in order not to repeat the experience of the previous year – the Zoom platform was implemented and the teachers of the schools operating in the communities of the Armenian Diocese of Australia and New Zealand were invited to commemorate the Holy Translators' Day and Teachers' Day online.

Last year's experience encouraged us to gather online again this year, although due to various reasons, it was not possible to organise the event on the commemoration day of 9 October.

Last year's lecture was presented by the founding director of the Synopsis Company and Armenian Virtual College, Dr Yervant Zorian from Silicon Valley.

Our guest lecturer this year was Mrs Gilda Buchakjian-Kupelian from New York, who is the director of the Department of Armenian Studies of the Eastern Diocese of the Armenian Church in America. She is responsible for developing language and cultural resources, organising pedagogical educational gatherings, coordinating educational and inter-school initiatives, as well as presenting programs according to the needs of various American Armenian communities. She migrated to New York during the Lebanese civil war and has since served in the AGBU Centre, the Great House of Cilicia's Eastern Prelacy of USA and at present, works in the Holy See of Etchmiadzin's Eastern Diocese of America.

The resources developed by Mrs Kupelian contribute to the understanding and appreciation of native language and cultural values of children, adults and communities.

The event commenced with the opening prayer by Archbishop Haigazoun, attended by 50 teachers and individuals dealing with educational issues, teachers and principals of Armenian Saturday and day schools in Perth, Sydney, Melbourne and New Zealand. The host during the session was Diocesan Chancellor Mr Nishan Basmajian.

Following a brief introduction by the host, Mrs Kupelian was invited to present her topic "Armenian language teaching circumstances, challenges and reform measures."

The lecturer focused on the Saturday schools of the Eastern Diocese, given that the weekday schools are private schools which do not fall under the supervision of the Diocese. Classes take place one day a week, over 32 weeks, catering for ages 3 to 11. There are useful books to speed letter recognition. Teachers generally do not have a pedagogical profession. The Diocese organises one conference per year, where all the teachers of the Diocese participate. Specialists are invited to contribute, such as the famous American linguist Joshua Fishman. Mrs Gilda referred to the late writer Vahe Oshagan's lecture on the subject of "love to read", where the lecturer said, "Armenian should leave the taste of chocolate and baklava in the student's mouth". Alas, today those flavours are not on the palates of our children....

Mrs Gilda said that their goal is to prepare a) an Armenian-speaking generation and b) a conscious element of religious and cultural values, a good citizen, in one word, a root and wings to fly, so that the Armenian ethos continues.

Mrs Gilda spoke about four challenges.

- a) Preservation of the Armenian language is not a priority, it is not an existential issue. Therefore, the zeal to maintain an Armenian school should be the same as maintaining a church.

- b) Change in the face of the diaspora, foreign marriages, the decline of speaking Armenian, in the words of Hagop Balian, “the deception of being Armenian by feeling”.
- c) The quality of an Armenian teacher and human being.
- d) Interchange and multiplication of expectations. Knowing that the possibilities are limited, the expected results from the Armenian school are great.

In response to these challenges, the lecturer made suggestions.

1. The school must have a strategy that is feasible and accessible.
2. Nothing should be left to chance.
3. Create teacher classrooms. Calouste Gulbenkian foundation is doing great work in that regard.
4. Educational Council – coordinating and supervising the work.
5. Funding.
6. Books in Eastern and Western Armenian with the same content.
7. Parents should show respect to the Armenian language.
8. Expectations should be re-evaluated. It should be clear what a student should have learned after graduating from the school.
9. Speak only Armenian in class.
10. To teach Armenian as a second language.
11. To use every moment, to give enough elementary resources: literacy, history, literature.
12. In order for what was taught to the student to be permanent, it should be repeated 17 times. It is better to repeat, even if you learn little, but learn well what you have learned.
13. Do not bore the student. Use various ways to keep the student awake, for example talking, clapping, singing etc. The teacher should be student-centred: say less, encourage student to speak.
14. Vocabulary learning. Use the online VLUME books prepared by the Gulbenkian Institute.
15. Ease the demand. If a student will express himself in two languages, gently correct them, but allow him to speak.

In order to achieve all the above, Mrs Gilda suggested united cooperative efforts. Let us not waste our strengths but rather, move forward in cooperation.

In the case of mixed marriages, use the OPOL system for a child with his mother, let the mother speak her native language and the father speak his. It is proven that both languages will have command with this system in use.

The experts confirm that if 200-300 individuals are highly trained and master Armenian, great results can be achieved in the process of transmitting Armenian.

Inter-school and Youth programs in the Eastern Diocese have two big events every year.

1. On the Feast of the Holy Translators, all students are invited to the Diocesan Centre. It’s a festival. The advantage of this event is that for the Armenians living 100 kilometres away, the student sees how many students are similar and that makes the student conscious, self-confident that what he/she did was right as an Armenian.
2. Based on the Jeopardy game, 150 questions are given to the students to learn, and then they are asked 61 questions. They compete against each other. Great enthusiasm is created amongst the students.
3. Both the Diocese and Prelacy operate resource centres, the “Khrimian Lyceum” and the other the “Siamanto Academy”, where four year courses are conducted for ages 12-17, meeting monthly in an effort to strengthen their identity by learning the language and culture. Conducting lessons in Armenian is mandatory, and the students cover religious material, singing of hymns, including folk songs. Further, participate in Armenian art, dance, theatre and prepare an annual yearbook. Followers of these programs have succeeded in many enterprises.

The participants of the interesting lecture session directed a stream of questions to Mrs Gilda who answered in a very professional and pleasant manner. At the end of this article, we include the video link, which can be used by all educators, parents and responsible persons concerned with education, culture and the continuity of the Armenian language.

Mrs Gilda continued, giving further explanations from which, we quote examples below:

The Eastern Diocese has the publication of the PEM volume, which contains various materials on short theatrical performances for school events. The Australian Armenian teachers showed great interest in this and other volumes which enhance their efforts.

In turn, the Principal of Mesrob Mashdotz Madteosian School, Mr Kevork Krozian, explained the Moodle program, which Mrs Gilda showed great interest in and proposed a partnership initiative to Mr Krozian. The joy of the organisers of this event was great, for the co-operation demonstrated to potentially benefit Armenian students in America, Australia, and across the globe. The signs were evident that the intention of the event had been realised. The Hamazkaine Toomanian Saturday School Principal Mr Gevik Avetian expressed his agreement with all the ideas, especially to reduce the rigidity and increase the quality of imparted knowledge, even at the expense of quantity.

He made an important comment about the absence of colloquial Armenian in the framework, in his words, about the “non-existence of the ecosystem”, given that the only opportunity for the student to speak Armenian is at Armenian school, which is only a few hours, once a week. There is no opportunity to use Armenian, and hence the student often asks the question, “why should I learn Armenian?” After expressing other concerns, Mr Avetian concluded with the following observation, “Being Armenian should not be measured by feeling Armenian”.

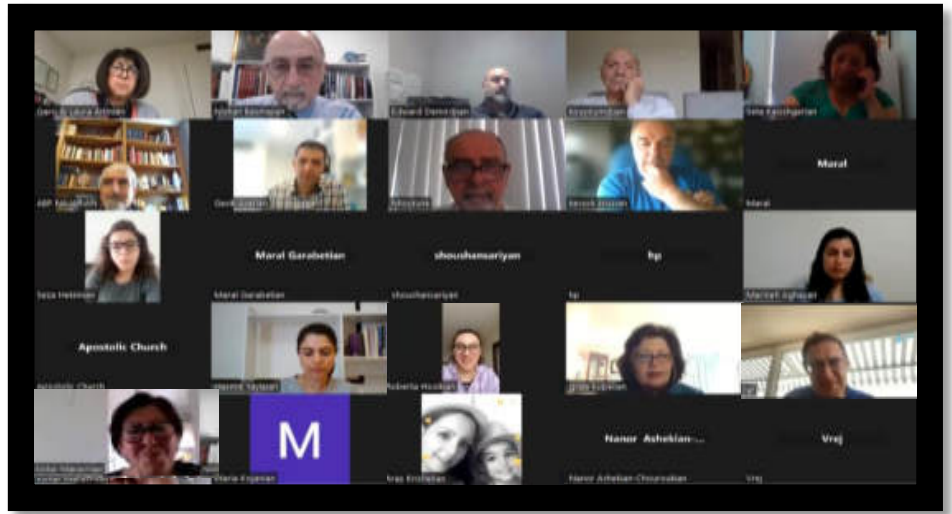
Archbishop Najarian in closing remarks stated, “I was taken back to my time in New York where I held office for 12 years. I see the challenges have increased since.” He reflected on how quickly the culture, the conception of language has changed rapidly in the present day, compared to the pace of change even up to 20 years ago. He remarked on forming the habit of reading. Archbishop was pleased that we are not in the process of “reinventing the wheel” and encouraging an environment of passing on vital knowledge to each other in order to move forward cooperatively. This lecture manifests the concern of the *Tarkmanchatz* generation, after thousands of years.

Just as they found the solution, today, we too are searching for the solution so that we do not lose our identity or our language.” Archbishop found it to be praiseworthy and expressed the readiness of the Diocese to coordinate and support this collaboration.

He concluded by congratulating the teachers on Teachers’ Day and thanked the Armenian teachers for their nation building work. At the close, the teachers continued their conversations online. The conclusion can be drawn with certainty, that the Australian-Armenian teacher belongs to the world-wide Armenian teacher family and the noble efforts to benefit our homeland, and our wide-reaching nation, with forces united, we will survive.

To have reached such a successful outcome, we owe thanks to the skills of Mrs Gilda Kupelian.

Watch the recording of the event on the Armenian Apostolic Church of Holy Resurrection Youtube channel:-
<https://www.youtube.com/channel/UChkaI8RP6rb7LVUcGEMziCA>

Parish News

Wentworthville, SYDNEY Armenian Apostolic Church of Holy Trinity

A Glimpse into October Activities

On Sunday 2 October, in solidarity with Armenia, a Thali (Ghaurma) lunch was held to raise funds for orphaned children, organised by the Ladies Auxilliary. The participants and supporters, with the awareness of the noble effort, generously donated to the cause to ensure the purpose of the event was achieved. May God bless all the supporters.

At the same day, Mr and Mrs Ara and Anoush Ohannesian donated a special cupboard to accommodate vestments and vessels. May God bless all benefactors, "A generous person will prosper; whoever refreshes others will be refreshed." (Proverbs 11:25).

Sunday 9 October, Holy Trinity Church enjoyed the presence of the Primate of the Armenian Diocese of Australia and New Zealand, His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian who after celebrating Holy Mass read the encyclical of His Holiness Karekin II Catholicos of All Armenians in recognition of Sub-deacon Garbis Shishoyan, bestowing upon him the St Nerses Shnorhali medal, and wishing him continued God-pleasing service with a generous spirit. Before delivering his sermon, the Archbishop blessed the lanterns and their donors, Mr and Mrs Jack and Rita Nercessian and their children, wishing them their God-honouring dedication to carry on and their abundant presence within church life.

At the conclusion of Holy Mass, the congregation was invited to share a meal with the Archbishop in the Batmanian hall. After blessing the delicious meal prepared by the dedicated Ladies Auxilliary, everyone enjoyed the warm atmosphere together. During the proceedings, Reverend Father Miuron Avedisian thanked Mr and Mrs Jack and Rita Nercessian for their generosity in hosting the meal and their benevolence of the lanterns. Referring to Jack's generous character with his donations for Godly purposes, he stated what an inspiration he becomes to others because a nation is strengthened by the support of donors like him. In his concluding remarks, he wished them a happy, prosperous and healthy life. The attendees left the function after the address with a heart of contentment.

On the morning of **Saturday 15 October**, Parish Councillors Messrs Aramais and Boghos Dekirmenjian, worked energetically to install the beautiful lampshade at the entrance of the church, donated by Mr and Mrs Ara and Caroline Kopoushian, decorated in a special Armenian design by Mrs Marie Claire Torossian. May this gift of generosity shine and illuminate the hearts, minds, and souls of all, and the Holy Cross be the guardian of all Armenians of our nation.

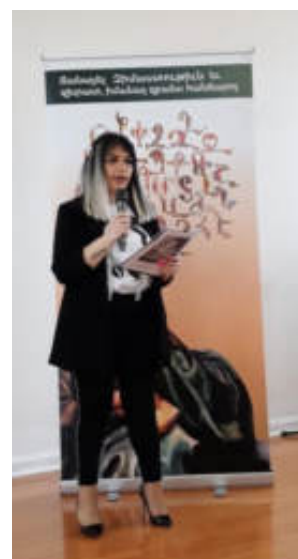
Sunday 16 October, the students of the Holy Trinity Church Sunday School celebrated the Feast of the Translators *Tarkmanchatz* with great pageantry. The program commenced with the Lord's Prayer and the Sunday school anthem after which Mrs Maria Tokmakjian gave the opening address speaking about the role of the Armenian school, where generations of our children have been given the ability to think in their mother tongue. She emphasised three important factors to face all the difficulties of the Armenian who believes in the education on foreign soil; firstly the Armenian family, second the Armenian teacher, and third religious education. Sunday school teachers are called to the service mission of keeping the spiritual and national torch burning in the spirit of Mashdots and passing that torch on to the next generations. Mrs Tokmakjian also remembered the words of the

Lord. "And whoever gives one of these little ones a cup of cold water to drink in the name of a disciple, I tell you the truth, he will not lose his reward" (Mt 10:42). The teaching staff, as fresh water, salt and light, will contribute to the steady progress of Australian Armenian life. She concluded by urging to love and encourage, to rise and

raise others up with you. The master of ceremonies of the day, Miss Nairie Sarkissian, gave a sweet explanation. "Praise as spiritual food is a way to worship God, express thanks and gratitude, honour and glorify" and invited the students of the Sunday School to perform group praise, presenting the following songs: "A, B, C", Psalm 23 and "Jesus Soldier". She then invited Tsila Mikaelian to recite a special prayer written in the order of the Alphabet letters.

Ms Talin Kurkjian Adourian was the key speaker on the spirit of Tarkmanchatz, who reflected on the dedicated work St Mesrob Mashdots and contemporaries, Movses Khorenatsi, Koriun, Yeghishe, St Krikor Narekatsi and St Nerses Shnorali, she then referred to Shnorali's ministry of that day and its imperatives for today. Presenting the irreplaceable place and role of Armenian culture in the history of the Armenian nation and the theatre as an integral part of it, Miss Nairie invited the students to the stage to present the "Holy Translators" play. The roles and narrators were: Antranik Chouljian, Krikor Chouljian and Razmik Tokmakjian, St Mesrob Mashdot was played by Avo Avedisian, St Sahag Barteve by George Tokmakjian, the Armenian King Vramshabouh by Serzh Kiladjian, the king's bodyguards Hagop Avedisian and Hagop Migoyan. The children became more

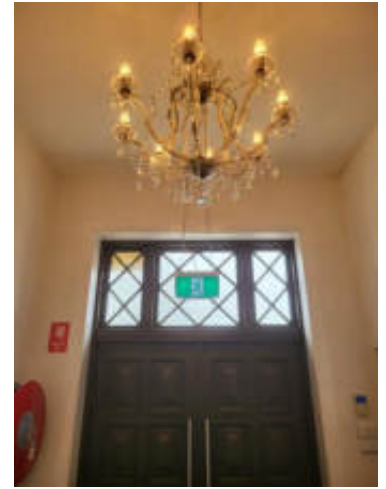
aware of the importance of the holy day with the performance of the play. After the play, Miss Nairie invited young Hovan Adourian to recite Psalm 19. At the end, a group of students recited Zarhad's "Mesrobapouyr" with their lively expressions. It was delightful to enjoy the first experience of the Sunday school students, who did their best to convey the message of the Holy Translators to the audience.

Then Miss Nairie invited Reverend Father Miuron Avetisian to convey his fatherly words. He urged everyone to take head of this example, the feats of fighting and surviving during one of the most difficult periods of Armenian history. In our lives today, we should keep the holy witness handed down to us by the generation of the Translators which is our eternal assurance, the Armenian Alphabet, by using it inside our homes and in our communal life. Then he invited the Parish Council Sunday School Liaison Mr Garo Kouyoumjian, to jointly award Mrs Talin Adourian who has been serving for four years with the spirit and love of Christ. The Reverend Father also

awarded Mr Kouyoumjian and the Sunday school teaching staff, wishing them longevity in their spiritual and national ministry.

Tuesday 18 October, the Absolute Aluminium Company removed the glass wall of the entrance to the church, replacing and donating a new glass door at the threshold of the nave. On the same day, a chandelier was installed in the church and two others in the Batmanian hall, donated by Mr Stepan Keshishian. May God reward everyone for their good deeds.

Maria Tokmakjian

On Sunday 23 October, a censer was blessed, donated by an anonymous believer. May God fill everyone's life with heavenly blessings.

Armenian Community Welfare Centre

Friday 7 October – In appreciation of the time, hard work, effort, and commitment of the ladies of the Mothers' Group (AKA Women's Group) throughout this year by volunteering for the ACWC's internal/external projects, the ACWC Board wanted to say thank you by organising a family day at the Edgarian Hall. We had over 25 families present. They all contributed to the

event by bringing a plate to share made from their unique

recipes. The main dish on the day was «Հայկական Խորոված» cooked by all the fathers. The gathering was a great chance to bring the families together and create another beautiful memory from their unity. The Group is ready to help in upcoming projects within the organisation and the Church.

Sunday 16 October – We welcomed 15 participants from different communities to attend the Art of Kintsugi workshop hosted by ACWC and supported by Multicultural NSW. The attendees learnt seven basic steps about creating Kintsugi which is a century-old Japanese craftwork where broken ceramic objects are pieced

back together using lacquer and gold dust based on the philosophy of Wabi Sabi, finding beauty in imperfection. The workshop was conducted by a professional artist Yoko Kawada. It was a well-organised session where the artist had the opportunity to closely observe all the participants' work during several hours. All the participants were greatly satisfied by the workshop and took home a small piece of self-made art.

Auckland, New Zealand

Events on the Occasion of the State Registration of the Armenian Apostolic Church of St Gregory the Illuminator

Events were organised to commemorate the registration of St Gregory the Illuminator Church as an incorporated institution, over the course of four days, with the participation of the small Armenian community of Auckland, New Zealand.

Friday 28 October, travelling on two separate flights, the Primate His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian, the Chairman of the Diocesan Council Mr Sarkis and Mrs Alice Der Bedrossian, Diocesan Councillor Mr Kevork and Mrs Marina Tchaprastian, and committed patrons of the Diocese, Mr and Mrs Aris and Anahid Evanian arrived in Auckland to be followed by Holy Resurrection Church Deacon Vartan Elmasian late Saturday evening. These guests made the trip to show their support of the small Armenian community of St Gregory the Illuminator Church in Auckland and the church's recent registration as a company.

On Friday evening, the Sydney guests and Deacon Nishan Basmajian accompanied by the members of the local Parish Council and their partners, as guests of Parish Council Chairman Hagop Yeldizian, Secretary Zaven Panossian and Treasurer Namir Battani.

During the day, Archbishop Najarian and Chancellor Basmajian met to discuss a number of pending issues and preparation for the events to be held over the coming days.

After gathering for breakfast on Saturday morning, the first meeting of the Diocesan and Parish Councils took place in the home of Hagop Yeldizian presided by Archbishop Najarian. Following the Archbishop's opening prayer the Chairman Hagop Yeldizian gave a detailed report of the community activities and the progress of St Gregory the Illuminator's registration process and gave updates on spiritual, national and ecumenical activities. Dr Zaven Panossian and Hagop Yeldizian outlined proposals to the Primate and Diocesan delegates, receiving the approval of the Archbishop.

Reference was made to the recent prayer gatherings and the future projects; the work carried out by Deacon Nishan; the feasibility of a church building; financial matters; development of ecumenical work; choir training; closer ties with the Diocesan Council; membership and other miscellaneous matters.

The Parish Council members appreciated the visit of the Archbishop, the Diocesan Councillors, and guests for this occasion, which is of a great moral significance, for the Council and the community members.

Mr Der Bedrossian conveyed his heartfelt congratulations on the hard work, the astuteness, mutual trust and cooperation between the Parish Council and the Chancellor. He encouraged membership and suggested approaches to attract people to the church. Additionally, Mr Kevork Tchaprastian suggested and explained how the Diocesan Council and Parish Council connection can be further developed and how the Diocesan Council can be of additional practical support.

Archbishop Najarian agreed with the suggestion to deliver a monthly online sermon to the community, partly, to satisfy the spiritual needs and to convey the Armenian spiritual traditions.

Following the meeting, the Archbishop accompanied by Deacon Nishan, visited the Schnapper Rock Cemetery, blessed the resting place of Armenians, which gave great comfort to the families of the deceased.

In the evening, in the Meadowood Community Centre, under the auspices of the Primate, the dedication ceremony of St Gregory the Illuminator Church following the official approval as a registered company was held.

In the company of more than 40 community members, also present were guests: Bishop Ross Bay Primate Auckland Anglican Church; the Primate of the Melkite Church of Australia and New Zealand, Bishop Robert Rabbat who travelled from Sydney to visit his parish; from the Auckland St Elias Melkite Church Reverend Father Jean Paul Abou Naoum; from St Peters Indian Jacobite Church Auckland Dr Joseph Maramkandam; acting-Director of Mission and Ecumenical for the Methodist Church of New Zealand Bishop Tony Franklin-Ross; Precentor of Holy Trinity Anglican Cathedral, Reverend Ivica Gregurec; St Peter's Anglican Church, Takapuna Rev Nathan de Senna; Mr and Mrs Ammar Al Rihani, representing the Syriac

Orthodox Church; Mr Johnnie Berjoni, representing Chaldean Church; Mrs Hermik Soukiassian, Chairwoman Armenian Society of New Zealand; Mr and Mrs Sarkis and Alice Der Bedrossian, Chairman Diocesan Council; Mr Kevork Tchaprastian, Diocesan Councillor; Voice of the Armenian Church Radio Sydney producer, Mrs Marina Avagyan-Tchaprastian; and Mr and Mrs Aris and Anahid Evanian.

Following Dr Zaven Panossian's opening address as the master of ceremony, he invited the Chairman Hagop Yeldizian to share his message. Mr Yeldizian welcomed the guests, and gave a brief history of the establishment of the local community 26 years ago, when a group of Armenians registered the Armenian Society of New Zealand with the relevant government department, operating until today in the areas of education and culture.

In his speech, Hagop Yeldizian mentioned, "in 2017, some members of the Armenian Society of New Zealand thought about registering a church, to construct a building for the future. The idea was approved by the Archbishop and the Diocesan AGM. Covid did not help the progress until 2021. With the help of the Diocesan Council, the By-laws were prepared, 15 Armenians pledged to be sponsors and the result is the registered entity.

Today's celebration cannot be without the sincere cooperation of a number of individuals and institutions, for which I would like to express my sincere thanks and gratitude.

They are, Archbishop Aghan Baliozian of blessed memory, who was the moral leader of our community; His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian, who has wholeheartedly continued the work of his predecessor; the Diocesan Council, the Chairman who is present here today, Mr Sarkis Der Bedrossian and Vice-Chairman Stepan Kerkyasharian.

Thank you to the 15 patrons, the Committee of the Armenian Society of New Zealand, the choir members, the ladies auxiliary, and the altar servers. A special thank you is extended to Deacon Margos Iskenderian and Deacon Nishan Basmajian. I convey a special thank you also to the Parish Pastor of Holy Resurrection Church, Reverend Father Avetis Hambarzumyan and Deacon Vartan Elmasian, for their support and service over the last five years. A special thank you to my colleagues, Zaven and Namir, it would not have been possible without their enthusiasm and tireless efforts maintaining our course with faith. Our thanks to the Chaldean, Syriac, Orthodox and Melkite Churches of Auckland who have continued to offer spiritual sustenance to our community. Our relations with these churches are very strong and together we formed the Al Bishara committee.

St Gregory the Illuminator Church paves the way to ecumenical work alongside the other churches in Auckland. We are grateful to Anglican Church Father Ivica Gregurec and Methodist Church Father Tony Franklin-Ross for their ecumenical support and cooperation. Thank you to all the church leaders, especially the Anglican Church, for their continued support and alliance. We are grateful to the directors of the Anglican Holy Trinity Church for instigating Archbishop Haigazoun Najarian's lecture, to which you are all invited to attend.

As for future projects, with the support of the Diocesan Council, liturgical services will take place. We are planning an online newsletter, which will include scriptural and Armenian Church historical teachings. We encourage all our youth to join the choir and to serve before the holy altar. Our ecumenical work will not wane. Spiritual fathers and dear friends, your presence tonight pays a great honour to our Primate and our Diocese and our New Zealand Armenian community.

Speech by Bishop Robert Rabbat

It is a great pleasure for me to meet you all. When we think about each meeting, we should realise that it is a gift from God. I will always pray that these meetings are taken seriously.

The beauty of New Zealand is in the unity of its diversity, although the spiritual challenges are there. Even in houses there is a connection of diversities. I recall the days when to discipline a child, you would say, "go to your room", today, you have to plead with your child to come out of their rooms. They have their iPhones, why would they want to leave their rooms ....? Actually, today, parents communicate with their children through the SMS platform. In this way, the child's bedroom becomes their world, suddenly a completely different world ...I plead with you parents, speak with your children. I do not have recommendations to solve this dilemma, knowing that the child is not prepared to leave the iPhone or tablet even for two seconds. Unfortunately, more mature individuals also suffer from the same disease ....

I have always loved the passage about the guests visiting Abraham in the Holy Scriptures. Abraham did not know that they were angels sent by God to spread the good news.

I am grateful that I have been invited to be a witness to the official establishment of your church, although in the eyes of God, your church has been established for 2000 years. Today, you are laying the foundation of a place where your people can come for refuge, a place where you can keep your traditions alive, a place where people look for HOPE and can find it. An uphill battle is your drive. Our church community and Rev Jean Paul will always be by your side. Alongside Archbishop Najarian, I hope that one day, we will lay the foundation stone of the St Gregory the Illuminator Armenian Apostolic Church building, in the name of the Father, Amen.

Speech by Bishop Ross Bay

I am grateful to the Armenian Apostolic Church of Auckland for the invitation to this important event taking part in the official registration of the Auckland Armenian Apostolic St Gregory the Illuminator Church and its parish and the visit of His Eminence Archbishop Najarian.

Ecumenical relations between the Anglican and Armenian churches were made official in 2001, when the joint Anglican-Oriental Orthodox Commission was established and commenced its work making Christology a subject of examination. Even before that date, there was an unofficial association. In 2014, in Cairo, the consensus on Christology was complete, while on the Holy Spirit the agreement was official in 2017. These agreements clarified a number of historical issues that existed between our churches. We recognize the importance of ecumenical commitment that developed in the 20th century between various Christian churches over the centuries. However, alongside theological dialogue, we are blessed with a "receptive ecumenism", with a willingness to understand one another on all levels, accepting one another as one Christian family member and learning from one another. We should feel fortunate as churches that we have the privilege to meet and enrich one another. Furthermore, I am grateful that Archbishop Najarian will be visiting Holy Trinity Cathedral and will deliver a lecture. I do ask your forgiveness that I will not be able to be there personally.

The presence of Deacon Nishan in Auckland adds water to the mill of ecumenism; he brings experience and enthusiasm to the field of ecumenism.

Once again, thank you for this event, that brought us all here and I will pray that God shower His blessings abundantly upon this new church in Auckland, and I assure you that you will enjoy the fellowship and prayers of the Anglicans of Auckland.

Archbishop Haigazoun Najarian's closing message

I greet my brothers, Bishops Robert Rabbat and Ross Bay. Bishop Rabbat is a close friend of mine. He is the president of the Australasian Middle Eastern Churches Conference. He is always standing alongside the Armenian Church and the Armenian people. Thank you for being here with us. To Bishop Ross, I would like to inform you that I studied at London's Kings College and was ordained a celibate priest in the same city. I thank you for being here on this happy occasion and for your continued support of the Auckland Armenian community.

Having a church is very important. I remember 10 years ago, the same people who are here today, thought about the future of the community and were eager to have a church. It is natural that the church be considered the people. We thought the number of Armenian community would increase over time, however, that did not happen. During and following the Syrian civil war, more than 3000 Armenians immigrated into Australia, however, not one immigrated into New Zealand. That is fine, oceans are formed by drops of water; the forming of the hearts of the children of a nation is more significant than the construction of a stone church building.

Dear leaders of St Gregory the Illuminator Church, I will pray that you will be able to continue your hard work as well as care for the community. Sydney is a few hours away. You enjoy the support of the clerics of the Diocese. Also, you are not alone in this country; you are part of the Christian ecumenical family, and all doors are open to you. Talk to each other, pray together and enjoy the benefits of your faith. Dear brothers and sisters may your relationship with each other continue as members of one family. Thank you for your support and sincere cooperation. May God bless you abundantly. Amen.

Following the official speeches, the “*Dzirani*” band, under the auspices of the Armenian Society of New Zealand, performed Armenian songs and tunes which received the resounding applause of the audience, especially the non-Armenian guests. Arsen Sarkissian (Clarinet), Narine Krikorian (Piano), Hagop Iskenderian and Daisia Krikorian (Violin) Anahit Sarkissian and Louisa Krikorian (Song), Levon Dobrolovsky (Guitar), performed “Taraz”, “Hoi Im Nazani”, “Binkeol”, “Hey Jan Yerevan”.

The close to 60 attendees were invited to dinner. Violinist Hagop Iskenderian, who is also a DJ played wonderful Armenian music, captivating even the non-Armenian guests while the walls of the hall reverberated to the tunes. Some enjoyed the music for more than two hours. The evening was drawn to a close after four hours at 10pm.

The efforts of the ladies' auxiliary is to be commended, they made every effort to achieve a memorable and excellent gathering.

Sunday 30 October

At 5.00pm in the afternoon, His Holiness celebrated the Holy Mass at St Peter's Anglican Church in Takapuna. Deacon Nishan Basmajian served at the altar, with accompanying altar servants, Hagop Yeldejian (censer) and Ashod Krikorian, (the reading of the Prayer of Repentance).

Deacon Vartan Elmasian who travelled from Sydney especially for the occasion, led the *Zvartnots* choir with his powerful voice and accompanying on organ. The congregation was clearly moved. Holy Communion was offered. The episcopal Mass commenced with *Hrashapar* and requiem service concluded the church service.

In his sermon, Archbishop Najarian touched on the role of parents, the power of faith, the mission of the church and

the Armenian clergy's awareness of his mission and duties of the widespread work. On behalf of himself and the Diocesan Council, he congratulated the founders of the St Gregory the Illuminator Church, the Parish Council, and the Armenian community. Contrary to the impact and restrictions imposed by Covid, managing to remain vigilant and because of their united efforts, this community is brightened by the government recognition of the Armenian Church. Archbishop expressed great joy for the beautiful singing of the choir and appreciated the senior choir members who by supporting the young choir members, ensured their steadfastness. He wished that one day he would see younger members join alongside the Parish Council. "The experience that will be achieved by sweat and effort, necessary to transfer, as Christianity was transferred from century to century. In New Zealand, the Armenian Christian

community will not be lost but rather will live and survive; and we, with the Diocesan Council and clergy, stand with you and always will. We are pleased and proud of you having achieved the establishment of the church. Now, draw young people to the church so that the Armenian Church and New Zealand community may expand", concluded the Archbishop.

Following Holy Mass, Archbishop Najarian presented merit certificates, initiated by the Parish Council, to four teachers of the Armenian Society of New Zealand who teach Armenian to school children. They are: Mrs Narine Grigorian, Gohar Baghdasarian Lianna Pedrossian, Arevik Stepanian-Ford.

Organised by the Parish Council, a reception was held in the adjacent hall, hosted by the ladies auxiliary. Archbishop conducted the blessing of residence and salt and bread ceremony.

The two and a half year longing of the Auckland community for the realisation of this day was satisfied.

Monday 31 October

In the morning, Archbishop Najarian was accompanied by St Gregory the Illuminator Parish Council Chairman Mr Hagop Yeldizian and Deacon Nishan Basmajian, to pay a visit to long-serving Archdeacon Margos Iskenderian, and were shown hospitality by Mrs Arsine Iskenderian and decades long choir member Mrs Rose Andrea. Archdeacon Margos was elated by the honour of Archbishop's visit. Archbishop conducted the blessing of residence and read the *Paradia* prayer so God may grant Archdeacon Margos good health who was due to be admitted into hospital for medical attention in a few hours' time. This two hour long visit was pleasant for both hosts and guests with conversation focused

on national and spiritual matters. The Archbishop left the Archdeacon's home with deep satisfaction.

In the evening, organised jointly, by the Holy Trinity Cathedral and St Gregory the Illuminator Church, a lecture was held in the Bishop Selwyn Chapel.

The lecturer, His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian, presented the topic of "The Armenian Church, its Position in the Christian Family and the Role It Played in the Creation of the Armenian Nation". Forty non-Armenian and 20 Armenians attentively followed the lecture, full of historical facts. The host was precentor of the cathedral, Reverend Ivica Gregurec who welcomed the guests, particularly Diocesan Council Chairman Mr Sarkis Der Bedrossian and Parish Council Chairman Mr Hagop Yeldizian and as well as the Indian Jacobite Church's Reverend Dr Joseph Marakandam, Methodist Church Ecumenism General Director Father Tony Franklin-Ross, Ecumenism representative of the Catholic Church Mrs Louisa Rani.

Directing his remarks to Archbishop, he stated that today's lecture was anticipated by the Anglican Church with a group of Anglicans paying monthly visits to orthodox churches. He commented that over the last few months they had visited the Indian Jacobite, Coptic and Serbian Orthodox churches and learnt a great deal about orthodoxy. He expressed his thanks to Deacon Nishan, as since settling in Auckland, he has shown great activity in the ecumenical field and called him "the engine of ecumenism".

Each individual recognises the Armenian people in some way, some know of King Dertad, St Gregory the Illuminator, or that Christianity was adopted as the state religion in 301AD. I remember St Blaise who was of

Armenian descent, others remember his tragic story, Genocide. And closed the introduction by saying, "Dear Archbishop, we have come to learn from you and expect to learn many things tonight".

Archbishop commenced his explanation by wearing his *veggar*/cowl, and stated that only Armenian clerics wear them. In sequential order, he explained the composition of the Armenian Church, starting from the apostles Thaddeus and Bartholomew to his personal apostolic calling. The Archbishop explained the reasons for the rejection of Chalcedonianism, referred to the important role of Gregory the Illuminator, the creation of the

Armenian alphabet and the holy translation works, referring to the Arab, Seljuk, Tatar eras until our present time. The attendees followed with great interest as the information was enlightening for the majority. He boldly stated that all Christians should hold fast to their faith and be careful of the influence of other religions. He gave examples from history. Several Anglicans expressed their admiration of the Archbishop's boldness and his wise teachings.

At the close, numerous questions were asked by the attendees and were given comprehensive answers by the Archbishop. The interest of the participants, Armenians and non-Armenians was satisfied, with the audience leaving the church with a broad understanding of Orthodox churches.

Light refreshments were served in the Cathedral Hall, where the Archbishop was surrounded by members of the audience with more questions, which he answered with great patience.

Deacon Nishan led the Sydney guests and the members of the Parish Council to St Mary's Church, located on the Cathedral grounds, built in the 19th century. The wooden (NZ Kauri timber) with a capacity for 800, was moved 300 metres from its original location to its current position, without causing any damage. As all were, the Armenian visitors were surprised how it was possible, that a 20 metre high wooden mass weighing hundreds of tons, with the most primitive means, could be transported without error or damage.

The visit of the Primate and delegates was a successful mission, an encouragement, injecting new life and camaraderie.

Interview with the Parish Pastor of St Mary's Armenian Apostolic Church Melbourne Reverend Father Khacher Harutyunyan

In relation to the 60th anniversary of the foundation of Melbourne's St Mary's Armenian Apostolic Church, *Paros* had an online interview with the Parish Priest, Reverend Father Khacher Harutyunyan. We convey our gratitude for this worthwhile interview and extend our congratulations on the 60th anniversary and the hard work carried out in that regard.

- *Editor*

Paros – Bless me Father. Could you please briefly introduce yourself to our readers?

Fr Khacher – Yes, Der Khacher Harutyunyan and I have been the Pastor of the St Mary's Church in Melbourne for seven years now.

Paros – Could you also give our readers a general sense of the Armenian community in Melbourne (foundational, organisational, schools, cultural enterprises, areas Armenians are densely populated or congregate)?

Fr Khacher – Armenians began to settle in Melbourne or the wider Victorian state in the 1840s-1850s. Their activities were evident from the end of the 19th century, the beginning of the 20th century, until 1910-1920. However, the great flow began in the 1950s and 1960s. Initially, the Armenians settled in the regions of St Kilda and Balaclava. The immigrants from the Middle East immediately started thinking about a church with a school connected to it. With the efforts of 100 families, they founded the first church in Fitzroy in 1962 and named it St Mary's Church.

In the 1960s Armenians began immigrating from Turkey. The local communities were enriched by the Armenian presence. In connection with the population growth, Armenians also started to establish areas in Mulgrave, Surrey Hills, Glen Waverly, Mt Waverly, and the Dandenong ranges. Subsequently, the Fitzroy church was considered unsuitable, it was sold and in 1976 the current church in Surrey Hills was purchased from the Wycliff Congregational Church, constructed in 1890. A church in much better condition, with a large hall and additional adjacent land.

Mr Noubar Arabakyan, an Egyptian-Armenian talented artist, contributed greatly to the refurbishing of the church interior, in keeping with the traditional and magnificent Armenian murals. After one year, the church was consecrated. The Aginian Armenian School was built, which is of great significance, important for the preservation of the community. The school has been operating under the auspices of the church for 50 years now, under the direction and service of its board and teaching staff, implementing the educational curriculum in cooperation with the church.

To work alongside the Parish Council, the Ladies Auxiliary was formed, and began its fund-raising pro-Armenian work which it continues, to the present day, organising events which bring the community together. Under the patronage of the church, the 'Zvartnots' four-part harmony choir participates during Holy Mass services on Feast

Days, as well as organising cultural concerts. For 30 years, the Seniors' Friendly Society has been operating, with allocated government grants to hold a weekly social and luncheon gathering for our seniors.

There is also a small Armenian Catholic community in Melbourne, without a full-time minister. Very Reverend Father Parsegh Sousanian travels from Sydney to Melbourne each month, to minister to the spiritual needs of the community.

The Armenian Centre has its place in the community, with its various community organisations, the AGBU and Sahagian Sports Club. The latter trains the youth twice a week on the football field. This year we celebrated the 50th anniversary of the establishment of this club. The Azad Gharibian dance group has been operating for 20 years, energising the community with the beauty of Armenian dance, educating Armenian children and youth with the unique Armenian spirit.

Paros – The Parish Council must carry a large responsibility upon its shoulders. What kind of work does it take to meet the needs of the community?

Fr Khacher – The Parish Council carries out the responsibilities with a broad understanding, working actively to meet the needs of the community, undertaking difficult organisational work in the service of the church and community. The concerns and the challenges are many however the Parish Council overcomes these challenges and continues to keep the doors of the church open. All ritual services are conducted. The Parish Council makes every effort to ensure the spiritual needs of the faithful are met. The members are present at church each Saturday and Sunday to provide their service to the community.

Paros – Do you participate in ecumenical work?

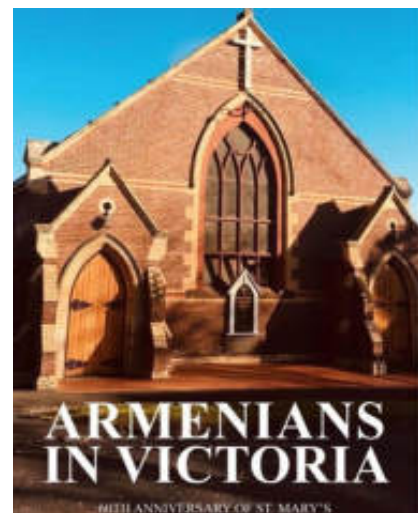
Fr Khacher – Whenever the opportunity arises, I do participate in ecumenical prayers. One month ago, on the occasion of the Patriarch of the Indian Malankara Church visiting Melbourne, I was present at the ceremony. Also, when the Patriarch of the Armenian Catholic Church visited Melbourne. On both occasions I represented our church and delivered my heartfelt message. Our relations with the Coptic community are also very warm and cordial.

Paros – To what extent do the Armenian youth participate in church life?

Fr Khacher – Not in large numbers, however, three youth were recently ordained deacons to serve the holy altar. Our youth auxiliary members participate in the weekly bilingual Bible Study which I lead. This youth group organises many projects during the year. Now that the weather is milder and we are heading towards summer, the young people will organise a Christian camp. Every effort is made to bring the youth closer to the church.

Paros – This year is the 60th anniversary of St Mary's Church which you will celebrate with great formality. Could you please give details about that to our readers?

Fr Khacher – We are all delighted about this milestone 60th anniversary. The church is the heart and cornerstone of the Armenian community. On 12 November a grand dinner will take place, under the auspices of His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian, with Diocesan, Parish and Properties Council and Committee representatives attending. We are preparing for that evening with great excitement. Popular Armenian singer Masha Mnjoyan will be entertaining. We have sent to print a compilation of the history of "Armenians in Victoria", a volume of 320 pages, recording the history, not only of the church, but of the Armenian community of Melbourne. This publication is of archival quality and content. A publishing committee was formed for this book, led by Parish Priest, Father Khacher Harutyunyan; head editors Mr Sarkis Selian and Mr Vahe Kateb; layout and design by Mr Avak Bedikian and Mr Alec Khatchoyan. This book was printed thanks to the sincere efforts and donation of Mr Takvor Cullu.

Paros - How do you see the future of the Community? What challenges does the community face? What is your idea of overcoming them?

Fr Khacher - Among the challenges are mixed marriages, which create great difficulties for the preservation of Armenians, with the exception of certain families who are zealous for Armenian education. Another challenge is sowing the seeds of God's Word in the youth. However, we are convinced that without sparing the best of our ability God's Word will reach its mark. As everywhere, the concern and challenge of assimilation hangs over our heads. With the active fortitude and effort of the community, we will overcome the challenges put before us and life will continue as long as God blesses it. We are workers and optimists, we are prayerful and not despondent.

Paros - How many Armenian schools operate in Melbourne? In what ways does the church help these schools?

Fr Khacher - There are two schools: Aginian School and Hamazkaine Mesrob Mashdots - Madteosian School. Both are Saturday schools, in which 180-200 Armenian students receive Armenian education.

Paros - Finally, what message would you like to convey to the readers of Paros?

Fr Khacher - First of all, we will pray that God will keep our community in peace and tranquility, so that the immense work started by the community leadership will continue and last forever. As a community, let us encourage our church and all active community bodies. The community is not a few individuals, it is all of us, holding each other's hands, supporting each other, filled with faith, hope and love, complementing each other, let us preserve our church and institutions and pass them on to the future generation as heirs.

Also, I wish Paros success for the wonderful work it undertakes and I wish for it to produce beautiful articles to preserve our spiritual, cultural and Armenian values.

Interview conducted by Nishan Basmajian

*Փարոսի Խմբագրությունը
կը շնորհաւորէ
Բարձրաշնորհ Տէր Հայկազուն
Արքեպիսկոպոս Նանարեանը
իր Եպիսկոպոսական
Չեռնադրութեան եւ
Առաջնորդութեան Տասնամեայ
Յորեղեանին Առիթով
եւ անոր կը մաղթէ առողջ կեանք եւ
ստղաբեր ապագայ գործունէութիւն*

*The Editorial of Paros
congratulates His Eminence
Archbishop Haigazoun Najarian
on the occasion of
the Tenth Anniversary of his
Episcopal Ordination & Primate'ship
with best wishes for
a healthy life and fruitful ministry
for many years to come*

**Diocese of the Armenian Church of
Australia & New Zealand**

Anniversary Banquet

Honouring

**His Eminence Archbishop Haigazoun Najarian's
10th Anniversary of Episcopal Ordination and
Primate'ship in Australia & New Zealand**

SUNDAY

20 November 2022

6:00pm

MIRAMARE GARDENS

Lotus Room
48 Myoora Road
Terrey Hills

Donation \$150

FOR TICKETS CONTACT:

Diocesan Office 02 9161 4000

Taleen Marcarian 0411 545 715

Nora Bastajian 0427 640 882

Nishan Basmajian by email:
diocese@armenian.com.au

ARMENIAN COMMUNITY WELFARE CENTRE

We provide a range of services that cater to various demographic groups in the community.

Some of our services are funded by the Department of Health under the Commonwealth Home Support Programme, Multicultural NSW and the Department of Justice and Communities NSW.

CONTACT

02 9419 6394
0402 818 421

welfare@armenian.com.au

10 Macquarie Street,
Chatswood NSW 2067

Australian Government
Department of Health

Multicultural
NSW

Communities
& Justice

SOCIAL SUPPORT GROUP

This support is provided to people aged 65+, these structured activities are provided in a group-based environment and designed to develop, maintain and support social interaction and independent living.

*Tuesday, Wednesday and Friday 9:30am to 1:30 pm
Edgarian Hall, Chatswood.*

*Monday and Friday 9:30am to 1:30 pm
Batmanian Hall, Wentworthville.*

Group Excursions

Monthly Group Excursions are conducted by the Centre's staff.

SOCIAL SUPPORT INDIVIDUAL

This assistance is provided to frail aged individuals or couples aged 65+, either in the home or while accessing community services, to meet their needs for social contact and company.

Services include:

- visiting services
- telephone and web-based monitoring
- accompanied activities.

CENTRE BASED RESPITE

This care is available to CHSP clients aged 65+. This service benefits the client's carer through providing supervision and assistance to the frail older client. The carer may or may not be present during the delivery of the service.

DOMESTIC ASSISTANCE

Domestic Assistance is normally provided in the home and refers to:

- general house cleaning
- linen services
- unaccompanied shopping (delivered to home).

REFERRAL SERVICES

We assist with referrals to My Aged Care and support you with the application and assessment processes. If we are not able to accommodate your needs, we assist you by referring you to other organisations and services that are best suited to you.

WOMEN'S GROUP

Our Women's Group is for all participants who would like to strengthen social connectedness, make new friendships, establish networks and foster personal development.

Friends of the Diocese

Archbishop Haigazoun Najarian
 Mr & Mrs Sarkis & Alice Der Bedrossian
 Mr & Mrs Kevork & Marina Tchaprastian
 Dr & Mrs Artin & Maro Jebejian
 Mr & Mrs Avo & Jackie Tevanian
 Mr & Mrs John & Taleen Marcarian
 Mr & Mrs Stepan & Hilda Kerkyasharian
 Holy Resurrection Church
 Mr Henry John

Dr & Mrs Garo & Laura Artinian
 Messrs Hratch & Zohrab Keverian
 Mr & Mrs Hayrig & Harriet Andriasian
 Mr & Mrs Aris & Anahid E vanian

Mr & Mrs Diran & Virginia Vahratian
 Mrs Ello Meguerditchian,
 Alexander & Robert Yaghljian Family
 Mr & Mrs Hagop & Asdghig Alajajian
 Mr & Mrs Armen & Karine Baghdasarayan
 Mr & Mrs Michael & Helen Carapiet
 Mr & Mrs Hagop & Salpy Yeldejian
 Prof & Mrs Aram & Shery Minasian
 Mr Shahen Davityan

Dr & Mrs Assadour & Gracy Ekmejian
 Mr & Mrs Jack & Sirvart Elmassian
 Mr & Mrs Vicken & Arsho Kaloghlian
 Mr & Mrs Zaven & Marianne Yaghljian
 Mr & Mrs Hagop & Arax Kujjian
 Mr & Mrs Gevik & Shoghik Avetian
 Mr & Mrs Hovig & Mima Barsoumian
 Mr & Mrs Jack & Mary Terzian
 Mrs Maro Sarkissian
 Mrs Makrouhi Kortian

&
 Our Anonymous Donor Friends

Thank You to
 Dr & Mrs Artin & Maro Jebejian
 for their ongoing support & sponsorship

EM Funerals

Serving the Armenian community with Dignity, Compassion & Excellence

We will always answer your call to help

*"It would be an honour
 for me and my
 compassionate staff to
 assist you in your
 time of need."*

Ello Meguerditchian
 0405 675 571
 emfunerals.com.au

Սիտնիի Հայ գաղութի կողմէ ճանաչուած Էլլօ Մկրտիչեանը պատրաստ է յաւազոյս օգտակար հանդիսանալու թաղմանական ամբողջական ծառայութեան սպասարկութեան

Personalised, professional service • Burial or cremation services • Complimentary concierge service
 Fluent in English and Armenian languages • Repatriation of remains (to and from overseas) • All cultures

For your peace of mind, ask about our Pre-Paid Funerals* - 3 years interest-free payment plan available

*For funeral services only, burial plots not included